

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Míra otevřenosti ekonomiky a její vliv na výkonnost ekonomiky

Bc. Oksana Shevchuk

© 2019 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Oksana Shevchuk

Provoz a ekonomika

Název práce

Míra otevřenosti ekonomiky a její vliv na výkonnost ekonomiky

Název anglicky

The degree of openness of the economy and its influence on the performance of the economy

---

Cíle práce

Tato práce se bude zabývat otevřeností české ekonomiky. Míra otevřenosti české ekonomiky bude srovnána s ekonomikou Slovenské republiky, která je porovnatelná s ekonomikou České republiky, a její ekonomika patří k otevřeným v celosvětovém měřítku. Cílem této práce je zhodnotit otevřenost České ekonomiky ve všech těchto dimenzích a také v evropském kontextu a naznačit možný vývoj do budoucna. Prvním cílem bude analýza dostupných zdrojů, jak tištěných, tak i elektronických. Dalším cílem bude analýza základních makroekonomických ukazatelů České Republiky. Dalším dílčím cílem bude provedení předpovědi vývoje těchto ukazatelů na další roky. Všechna nalezená data a vývoj těchto hodnot bude vysvětlen v rámci zasazení do ekonomických reálií, abychom dospěli k příčině těchto hodnot.

Metodika

V práci budou s využitím dat České národní banky, Českého statistického ústavu z databáze Eurostatu, zjištěny a metodou analýzy zpracovány důležité parametry a údaje vypovídající o výkonnosti ekonomiky, se zaměřením na zahraniční obchod. Na základě provedeného sběru dat, jejich analýzy a provedené prognózy dojde ke komparaci ekonomik Slovenské republiky a České Republiky a také ke komparaci těchto dvou zemí s údaji hodnot Evropské Unie jako celku. Pro vypracování diplomové práce budou použity metody analýzy, komparace a dedukce. Pro posouzení dalšího možného vývoje na další pět let bude provedena prognóza.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

ekonomický růst, export, HDP, hospodářská soutěž, import, otevřenost ekonomiky, výkonnost ekonomiky, zahraniční obchod

---

Doporučené zdroje informací

BAUN, M J. – MAREK, D. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010. ISBN 978-80-87029-89-3.

HELÍSEK, M. – ABRHÁM, J. – PLCHOVÁ, B. *Česká republika a EU : ekonomika – měna – hospodářská politika*. Praha: Kriegl, 2010. ISBN 978-80-86912-39-4.

HOLMAN, R. *Ekonomie*. V Praze: C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-006-5.

VEJMĚLEK, J. – SPĚVÁČEK, V. – ZAMRAZILOVÁ, E. – ŽDÁREK, V. – ROJÍČEK, M. *Makroekonomická analýza : teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5858-9.

Viček J. *Makroekonomie a ekonomická analýza*. Praha: Wolters Kluwer, 1. Vydání, 2017. ISBN 978-80-7552-794-3

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Kamila Veselá, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 31. 1. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 6. 2. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Míra otevřenosti ekonomiky a její vliv na výkonnost ekonomiky" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27.3.2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní Ing. Kamile Veselé, Ph. D. za cenné rady, které mi při psaní této práce poskytla. Dále chci poděkovat svým blízkým za podporu a trpělivost při mém studiu na vysoké škole.

Míra otevřenosti ekonomiky a její vliv na výkonnost ekonomiky

Abstrakt

Tato práce se zabývá otevřeností české ekonomiky. Jsou v ní popsány některé základní rysy otevřené ekonomiky. Míra otevřenosti české ekonomiky je srovnána s ekonomikou Slovenské republiky, která je porovnatelná s ekonomikou České republiky, a její ekonomika patří k otevřeným v celosvětovém měřítku. Cílem této práce je zhodnotit otevřenost České ekonomiky ve všech těchto dimenzích a její vliv na výkonnost ekonomiky. Teoretická část se zabývá analýzou dostupných zdrojů, jak tištěných, tak i elektronických. V praktické části byla provedena analýza základních makroekonomických ukazatelů České republiky, provedená prognóza vývoje těchto ukazatelů na další roky, jsou rozebrány nejisté perspektivy s ohledem na ekonomický rozvoj. Všechna nalezená data a vývoj těchto hodnot jsou vysvětlené v rámci zasazení do ekonomických reálií, abychom dospěli k příčině těchto hodnot.

Klíčová slova: ekonomický růst, export, HDP, hospodářská soutěž, import, otevřenost ekonomiky, výkonnost ekonomiky, zahraniční obchod

The degree of openness of the economy and its influence on the performance of the economy

Abstract

This thesis deals with economic openness of the Czech Republic. It describes some of its essential characteristics. The level of openness is measured in comparison to the economics of Slovakia which are comparable to the Czech ones and considered open on the global scale. The goal of the thesis is to evaluate the degree of openness in all of these dimensions and its influence on overall economic performance. Theoretical part analyses accessible printed and electronic resources while practical one analyses basic Czech macroeconomic indices, and prognoses their development in the following years with regard to uncertain perspectives of the economic development. All data and their development are explained in economic context in order to target causalities.

Keywords: Economic openness, GDP, competitiveness, unemployment, payment balance, degree of openness, economic performance.

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Cíl práce a metodika.....	12
2.1	Cíl práce	12
2.2	Metodika	13
3	Literární rešerše.....	14
3.1	Uzavřená a otevřená ekonomika	14
3.1.1	Ukazatele používané při měření stupně otevřenosti ekonomiky	15
3.1.2	Výkonnost ekonomiky, význam hospodářského výkonu pro růst životní úrovně	19
3.1.2.1	Produktivita práce	20
3.1.2.2	Národní důchod.....	20
3.1.2.3	Deflátor HDP	20
3.1.2.4	Míra inflace.....	21
3.1.2.5	Index spotřebitelských cen.....	22
3.1.2.6	Míra nezaměstnaností	22
3.1.2.7	Platební bilance.....	24
3.1.2.8	Životní úroveň.....	24
3.2	Hospodářská soutěž jako determinant otevřené ekonomiky	26
3.3	Vztah mezi hospodářskou soutěží a ekonomickým růstem	28
4	Praktická část	31
4.1	Hospodářský výkon České republiky	31
4.1.1	HDP České republiky.....	31
4.1.2	Míra inflace a míra nezaměstnanosti.....	36
4.1.2.1	Míra inflace	36
4.1.2.2	Míra nezaměstnanosti	37
4.2	Produktivita práce	38
4.3	Hrubý disponibilní důchod.....	39
5	Analýza výkonnosti ekonomiky Slovenské republiky.....	40
5.1	HDP Slovenské republiky	41
5.2	Míra inflace a míra nezaměstnanosti.....	44

5.3	Bilance zahraničního obchodu Slovenské republiky	46
6	Srovnání vývoje ekonomiky České republiky a Slovenské republiky, jako podobných ekonomik	48
7	Analýza zahraničního obchodu České republiky	57
7.1	Struktura zahraničního obchodu České republiky	58
7.1.1	Vývoj platební bilance za 2000-2017	60
7.1.2	Běžný účet platební bilance	61
7.2	Ukazatele otevřenosti ekonomiky	64
7.3	Hodnocení konkurenceschopnosti	67
7.4	Vliv vstupu České republiky do EU na otevřenost a vývoj ekonomiky	70
7.4.1	Čistá pozice České republiky vůči rozpočtu EU	72
7.4.2	Další výhody členství republiky v EU	74
7.5	Predikce dalšího vývoje dvou ekonomik	75
7.5.1	Predikce Česko	75
7.5.2	Predikce Slovensko	78
8	Shrnutí	79
9	Závěr	82
10	Seznam použitých zdrojů	84
12	Seznam grafů	90

1 Úvod

Otevřenost ekonomiky je v současné době častým tématem ekonomických studií. Jde v jistém smyslu o obraz ekonomické úspěšnosti samostatných států, či významnějších seskupení, nebo regionů. Stává se předmětem k mezinárodnímu srovnání. Důležité je zde tedy nejen analyzovat ekonomický stav vybraného státu samostatně a je třeba tyto zjištěné výsledky nějakým postupem zasadit do reálií ekonomického prostředí. Proto je potřeba také porovnávat tyto výsledky s jinými státy, ať už v rámci totožných regionů, jiných integračních seskupení, či globálně. Především pomocí těchto porovnání je možné zjistit, na jakém stupni rozvoje daná země je a jakou pozici zhruba zaujímá.

V rámci těchto porovnání se využívá mnoha makroekonomických dat, které se zabývají hospodařením vybraného státu. Právě tyto ukazatele je důležité skvěle znát a rozumět jim, aby bylo jasné, jaké sdělení nám podávají, co zahrnují či nezahrnují a jaká mají omezení. Aby došlo k co nejobektivnějším a co nejkompaktnějším výsledkům při prováděné analýze ekonomické stavu daného státu a při srovnání s dalšími státy, je lepší využívat více těchto ukazatelů najednou.

K pochopení fungování ekonomiky konkrétního státu je důležité dokázat výsledná data a hodnoty individuálních ukazatelů skloubit s hospodářským vývojem a reáliemi. Ty na tyto ukazatele ať už přímo, či nepřímo působí. Proto je potřeba sledovat vývoj a změny těchto jednotlivých dat a hodnot a dokázat vysvětlit, proč právě k těmto změnám a danému vývoji dochází. Je také možné se pokusit předpovědět další vývoj, tedy budoucí stav pomocí prognózy, ať už pomocí objektivních metod, či subjektivních metod vycházejících ze znalostí statistiky a aplikované matematiky.

Slovenská a Česká republika jsou země odlišné velikosti, a to z jiných úhlů pohledu, ať už co se počtu obyvatel, či např. rozlohy týče. Ovšem jedná se o dva sousední státy se stejným historickým vývojem a s vysokou mírou provázanosti v rámci mnoha dějinných etap. Co se týče u těchto dvou států makroekonomických ukazatelů, tak se očekává, že hodnoty a vývin některých ukazatelů mohou být značně podobné, a to především právě díky podobné poloze a historické provázanosti.

Pro obyvatele České republiky je dobré znát ekonomické reálie východního souseda, Slovenska, z více důvodů. Je dobré při porovnání získat jakýsi obraz o úspěšnosti a ekonomické otevřenosti České republiky. Uvědomit si, v čem spočívají slabé stránky, v čem naopak silné stránky, kde je možné zvýšit potenciál a jak by se dalo dosáhnout dalšího

rozvoje. Neusnout na vavřínech příznivých čísel a snažit se předvídat a předcházet negativní vlivy. Poučit se z úspěchů i problémů porovnávaného souseda i dalších evropských zemí.

Bdělost a schopnost adaptace podmínkám jsou klíčovými faktory pro zvládnutí obtížných situací a maximalizaci zisku. Proto by se měla ekonomika státu, jako každý její aspekt, neustále podrobovat zkoumání a porovnávání s ostatními státy, aby byly ideálně zjištěny nedokonalosti a cesta k jejich napravení.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Diplomová práce se zabývá problematikou otevřenosti české ekonomiky. Cílem je zjištění celkové míry otevřenosti ekonomiky České republiky, za použití rozboru jednotlivých důležitých ekonomických ukazatelích. Za cíl této práce však nelze považovat pouze zhodnocení otevřenosti České ekonomiky, ale také ji porovnat v evropském kontextu a naznačit možný vývoj do budoucna.

Proto zjištěná fakta o české ekonomice jsou následně srovnána s ekonomikou Slovenské republiky. Důvodem výběru tohoto státu je především relativně jednoduchá porovnatelnost s ekonomikou České republiky. V práci je tak využita blízkost tohoto státu, který má se zkoumanou zemí mnoho společného. Historicky byly tyto dva státy propojeny a vzniká tak prostor pro sledování dvou samostatných ekonomik v poměrně stejných podmínkách.

Cílem je analyzovat důvody pro případné odlišnosti ve vývoji vybraných ekonomických ukazatelů porovnávaných zemí. To vše se záměrem nalezení a prezentování možných řešení pro zlepšení ekonomiky České republiky.

Cílem zkoumání odborných zdrojů je analýza, jak tištěných, tak i elektronických zdrojů, tak aby bylo učiněno uvedení do problematiky a zároveň popsání jednotlivých teoretických konceptů použitých v této práci.

Samotná praktická část je provedena na základě sběru dat, jejich analýzy a interpretace základních makroekonomických ukazatelů České republiky. Cílem je zjištěná fakta interpretovat a provést komparaci české a slovenské ekonomiky. K zjištění příčin těchto hodnot budou všechna zjištěná data a vývoj těchto hodnot budou vysvětlena v rámci zasazení do ekonomických reálií.

2.2 Metodika

Tato diplomová se skládá ze dvou hlavních částí, teoretické a praktické části. V teoretické části jsou využity informace z dostupných relevantních a odborných literárních zdrojů k analýze, prozkoumání a vysvětlení problematiky otevřenosti ekonomiky.

V praktické části jsou zjištěny a metodou analýzy zpracovány důležité parametry a data vypovídající o výkonnosti ekonomiky, se zaměřením na zahraniční obchod. To je provedeno s využitím dat z České národní banky, Českého statistického ústavu z databáze Eurostatu.

Na základě sběru dat, jejich analýzy a provedené prognózy bude provedena komparace ekonomik Slovenské republiky a České republiky.

K vypracování diplomové práce jsou použity metody analýzy, dedukce a komparace. K posouzení dalšího možného vývoje na další pět let bude provedena prognóza.

3 Literární rešerše

3.1 Uzavřená a otevřená ekonomika

První část této kapitoly je věnována teoretickému ukotvení tématu míry otevřenosti ekonomiky prostřednictvím ekonomických teorií. Nejprve je nastíněn samotný význam otevřené ekonomiky, posléze jsou vysvětleny ukazatele otevřenosti země světovému obchodu. Následně se tato kapitola zabývá vybranými teoriemi výkonnosti ekonomiky.

Na počátku 21. století byl vývoj světového hospodářství hodně ovlivněn procesem globalizace, v následku čehož dochází k značnému otevírání národních ekonomik, které již samozřejmě nemůžeme vnímat jako ekonomiky uzavřené. To znamená přechod od plně soběstačného a od externího světa se izolujícího národního hospodářství do národního hospodářství relativně výrazně zapojeného do mezinárodní směny.

Studie Mankiw et definovala typy ekonomik následovně: Uzavřená ekonomika nepřichází do styku s ostatními světovými ekonomikami. Otevřená ekonomika se volně stýká s ostatními světovými ekonomikami (MANKIW, G., 2000, s. 609). Interakce otevřené ekonomiky s jinými ekonomikami probíhá dvěma hlavními způsoby: prostřednictvím nákupů a prodejů zboží i služeb na světových trzích výrobků, prostřednictvím nákupů a prodejů aktiv na světových finančních trzích (MANKIW, G., 2000, s. 609). Otevřená ekonomika obchoduje se světem a může vykazovat aktivní či pasivní obchodní bilanci. Míru zapojení země do mezinárodního obchodu určujeme jako otevřenost ekonomiky.

Mankiw et al. zdůrazňuje, že vývoz představuje doma vyráběné zboží a služby, které jsou prodávány v zahraničí. Dovoz naopak zahrnuje zboží a služby vyráběné v zahraničí prodávané na domácím trhu (MANKIW, G., 2000, s. 616).

Čistý vývoz určité země je rozdíl mezi hodnotou jejího vývozu a dovozu. Čistý vývoz nám jinými slovy říká, zda je ekonomika v souhrnu ve vztahu k zahraničí prodávajícím nebo kupujícím zboží a služeb. Proto se čistému vývozu také často říká obchodní bilance. Je-li čistý vývoz pozitivní, vývoz je větší než dovoz, což znamená, že země prodává v zahraničí více zboží a služeb, než kupuje. Říkáme, že ekonomika vytváří přebytek obchodní bilance. Jestliže je čistý vývoz naopak negativní, vývoz je menší než dovoz, tj. země prodává v zahraničí méně zboží a služeb, než kupuje. V tomto případě

říkáme, že v zemi vzniká deficit obchodní bilance. Pokud se čistý vývoz rovná nule, vývozy a dovozy se přesně rovnají a ekonomika má vyrovnanou obchodní bilanci (MANKIW, G., 2000, s. 609).

Otevřená ekonomika přichází se zbytkem světa do styku dvěma způsoby: na světových trzích zboží a služeb a na světových finančních trzích. Čistý vývoz a čisté zahraniční investice jsou proto měřítkem nerovnováhy na těchto dvou dílčích trzích. Čistý vývoz měří nerovnováhu mezi dovozy a vývozy v dané ekonomice. Čisté zahraniční investice měří nerovnováhu mezi množstvím zahraničních aktiv koupených domácími rezidenty a množstvím domácích aktiv koupených cizinci (MANKIW, G., 2000, s. 618).

Pojem čisté zahraniční investice znamená nákup zahraničních aktiv domácími rezidenty minus nákup domácích aktiv zahraničními rezidenty (MANKIW, G., 2000, s. 618). V uzavřené ekonomice se čisté zahraniční investice rovnají nule ($NI^1 = 0$), takže úspory se rovnají investicím ($S = I$). Naopak otevřená ekonomika může své úspory využít dvěma způsoby: pro domácí investice nebo pro čisté zahraniční investice (MANKIW, G., 2000, s. 618).

Míru otevřenosti ekonomiky je možné využít více indikátory, Lacina používá následující:

- podíl obratu zahraničního obchodu (export + import) na HDP
- podíl exportu na HDP, podíl importu na HDP
- podíl exportu nebo importu na agregátní poptávce domácí
- podíl exportu nebo importu na agregátní poptávce celkové (LACINA, L., 2007, s. 58)

Nejčastěji se užívá podíl exportu a importu na HDP. Proti tomu Rojíček považuje právě podíl exportu na hrubém domácím produktu jako ukazatel míry otevřenosti, jenž se obvykle zveřejňuje a slouží ke porovnání otevřenosti jednotlivých ekonomik.

3.1.1 Ukazatele používané při měření stupně otevřenosti ekonomiky

Dle Laciny míru otevřenosti ekonomiky ovlivňuje mimo jiné i velikost jednotlivých ekonomik. Lacina představuje následující poměr pojmů: pro velké ekonomiky platí značný stupeň vědecko-technického rozvoje, to znamená dostatek vlastních technologií, dostačující zásoba výrobních faktorů a také související značná vlastní materiálová základna. Velké ekonomiky také mají vysoký potenciál domácího trhu z hlediska agregátní poptávky. Opačně malé ekonomiky disponují poměrně malou rezervou výrobních faktorů a

jsou tak relativně závislé na dovozu materiálů a meziproduktů. Malé ekonomiky musejí se zaměřit výhradně v oborech, v nichž stát dosahuje komparativní výhody, protože domácí poptávka je nedostatečná (LACINA, L.,2001, s 43).

Z výše uvedeného můžeme posoudit, že malé ekonomiky jsou víc zapojení do zahraničního obchodu a projevují sklon k velké otevřenosti. Současně můžeme pozorovat kladný vztah mezi vyspělostí hospodářství a zapojením do oblasti mezinárodního obchodu. V roce 2017 se v žebříčku odkrytých trhů Open Market Index, co určuje Světová obchodní komora, Česká republika umístila na 14. místě s indexem otevřenosti 4.13. Porovnání proběhlo mezi 75 státy. Česká republika je zvláštním případem otevřené ekonomiky – mluvíme se o malé otevřené ekonomice, která svou velikostí nemůže ovlivňovat příslušné zahraniční obchodní partnery, proto a je nucena akceptovat zákony daného ekonomického systému (ICC, dostupné online).

Nízkou míru otevřenosti vykazují především vyspělé státy s velkým vnitřním trhem, to jsou takové soběstačné ekonomiky nebo málo rozvinuté země s nízkou konkurenceschopností na globálním trhu.

Vysokou míru otevřenosti mají malé vyspělé ekonomiky široce zapojené do mezinárodního obchodu nebo rozvojové země s vysokým podílem exportu na HDP díky úzké specializaci, případně nově industrializované země, kde export významně podmiňuje růst HDP. Těmto ekonomikám se také říká „asijské tygři“. Pro všechny je společný nadprůměrný růst reálného produktu za dané období. Dosud jsou zaznamenány tři vlny těchto „asijských tygrů“. Země 1. vlny jsou dnes již vyspělé ekonomiky – Jižní Korea, Hongkong, Singapur, Tchaj-wan. Mezi země 2. vlny patří Thajsko, Malajsie, Indonésie a Filipíny. A země 3. vlny tvoří Vietnam, Laos, Čína, Kambodža, Pákistán a Indie.

Faktory ovlivňující otevřenost ekonomiky

Nicméně žádná ekonomika nepředstavuje úplně otevřený nebo uzavřený systém, ale je propojena s vnějším ekonomickým prostředím. V praxi se tak můžeme potkat se směsí těchto dvou extrémů. Míra otevřenosti ekonomiky závisí na řadě aspektů. Mezi ně patří velikost ekonomiky, politické uspořádání, geografická poloha, vlastnictví zdrojů atd. Nízká otevřenost ekonomiky je definována především dostačující velikostí domácího trhu a vybaveností přírodními zásobami. Naopak mezi vlastnosti ekonomik, které jsou vysoce otevřené, zařazujeme malou velikost trhu, závislost na dovozech technologií a přírodních zdrojích. Pro rozlišení ekonomik z pohledu jejich zapojení do zahraničně-ekonomických

vztahů použijeme tabulku Laciny (tabulka č.1), ve které jsou shrnuty faktory ovlivňující otevřenost ekonomiky (LACINA, L., 2001, s. 58).

Tabulka 1. Faktory ovlivňující otevřenost ekonomik na straně exportu a importu

<i>Velká ekonomika</i>	<i>Malá ekonomika</i>
Velký potenciál domácího trhu na straně agregátní poptávky	Nedostatečná poptávka v domácí ekonomice
Vlastní surovinová základna	Závislost na dovozu surovin
Dostatečná zásoba výrobních faktorů	Malá zásoba výrobních faktorů
Vysoký stupeň vědecko-technického rozvoje (dostatek vlastních technologií)	Specializace pouze v oborech, ve kterých země dosahuje komparativní výhody

Zdroj: Lacina, L.: Makroekonomie otevřené ekonomiky, Mendlova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2001, s.58

Z tabulky faktorů ovlivňujících otevřenost ekonomiky vyplývá, že česká ekonomika splňuje charakteristiky malé ekonomiky, a naopak nedosahuje charakteristik velké ekonomiky. Příkladem otevřené ekonomiky je ekonomika České republiky a také ekonomika Slovenské republiky, kterým se budu věnovat v dalších částech práce. Česká republika v zahraničním obchodu vystupuje jako malá otevřená ekonomika, která je svou velikostí silně vázána na uplatňování vnějších ekonomických vztahů, a tak je její makroekonomický výkon silně ovlivňován mezinárodním obchodem.

Důležitým makroekonomickým ukazatelem otevřenosti ekonomiky je hrubý domácí produkt. Koncepce užívané ve statistické praxi, vyjímaje hrubý domácí produkt, aplikuje ukazatele hrubý národní důchod a hrubý disponibilní důchod. Makroekonomické pojetí používané některými autory, mimo hrubého domácího produktu, používá ukazatele hrubý národní produkt a národní důchod (Brčák J., Sekerka B., Stará D. 2014, s. 16-20).

HDP

Hrubý domácí produkt (HDP, GDP, Gross Domestic Product) měří objem finální produkce, který byl vytvořen za určité období výrobními faktory, které působily na území státu. U výrobních faktorů se přihlíží k jejich působení na území státu, nikoliv k tomu, kdo je jejich vlastníkem. Tento ukazatel se používá pro určování výkonnosti ekonomiky země.

Časovým obdobím je běžně jeden rok. V mezinárodních komparacích se také používá HDP na obyvatele (HDP na osobu, HDPpc) (Brčák J., Sekerka B., Stará D. 2014, s. 81).

Hrubý domácí produkt určuje Český statistický úřad jako souhrn hodnot dodaných zpracováním ve všech odvětvích činností, které se považují dle národního účetnictví za produktivní, a to včetně služeb jak tržních, tak i netržních. To je vyčíslení v kupních cenách, za které uskutečňovány tržní výkony (tj. počítaje se v tom daň z výrobků a bez dotací na výrobky). U netržních služeb vyjadřuje se přidaná hodnota jako suma náhrad zaměstnancům i spotřeby fixního kapitálu. Prvotní propočtení je proveden v běžných cenách, pro potřeby sledování vývoje s vyloučením vlivu změn cen následuje převod do stálých cen (Český statistický úřad, online).

Hrubý domácí produkt (HDP) je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území; používá se pro stanovení výkonnosti ekonomiky. Může být definován a také spočten třemi způsoby: produkční metodou, výdajovou metodou a důchodovou metodou (Český statistický úřad, online).

Produkční metodou se HDP počítá jako součet hrubé přidané hodnoty jednotlivých institucionálních sektorů nebo odvětví a čistých daní na produkty (které nejsou rozvrženy do sektorů a odvětví). Je to také vyrovnávací položka účtu výroby za národní hospodářství celkem, kde se na straně zdrojů zachycuje produkce a na straně užití mezispotřeba. Hrubá přidaná hodnota je rozdílem mezi produkcí a mezispotřebou. Vzhledem k tomu, že produkce se oceňuje v základních cenách a užití v kupních cenách, je strana zdrojů za národní hospodářství celkem doplněna o daně snížené o dotace na výrobky (Český statistický úřad, online).

$$\text{HDP} = \text{Produkce} + \text{Mezispotřeba} + \text{Daně z produktů} - \text{Dotace na produkty}$$

Výdajovou metodou se HDP počítá jako součet konečného užití výrobků a služeb rezidentskými jednotkami (skutečná konečná spotřeba a tvorba hrubého kapitálu) a salda vývozu a dovozu výrobků a služeb. Skutečná konečná spotřeba je odvozena prostřednictvím naturálních sociálních transferů od výdajů na konečnou spotřebu domácností, vlády a neziskových institucí sloužících domácnostem. Tvorba hrubého kapitálu se člení na tvorbu hrubého fixního kapitálu, změnu zásob a na čisté pořízení cenností (Český statistický úřad, online).

HDP = Výdaje na konečnou spotřebu + Tvorba hrubého kapitálu + Vývoz výrobků a služeb - Dovoz výrobků a služeb

Důchodovou metodou se HDP počítá jako součet prvotních důchodů za národní hospodářství celkem: náhrady zaměstnancům, daní z výroby a z dovozu snížených o dotace a hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu (resp. čistého provozního přebytku a smíšeného důchodu a spotřeby fixního kapitálu) (Český statistický úřad, online).

HDP = Náhrady zaměstnancům + Daně z výroby a z dovozu - Dotace + Čistý provozní přebytek + Čistý smíšený důchod + Spotřeba fixního kapitálu (Český statistický úřad, online).

Je-li ekonomika otevřena mezinárodnímu obchodu, může využívat výhod mezinárodní dělby práce. Protože je mezinárodní trh daleko větší než domácí trh, mohou se navzájem „najít“ výrobci se značnými rozdíly v komparativních výhodách. Z tohoto poznatku plyne důležitý závěr pro hospodářskou politiku: svoboda mezinárodního obchodu zvětšuje možnosti pro mezinárodní specializaci a přináší prospěch všem zemím zapojeným do mezinárodního obchodu. Naopak obchodní ochranářství (dovozní cla a jiné politické překážky v zahraničním obchodě) tyto možnosti omezují. Ve svém důsledku obchodní ochranářství nejvíce poškozuje ty země, které jej uskutečňují a samy se jím vyřazují z výhod mezinárodní dělby práce (Holman, 1999, s. 411).

3.1.2 Výkonnost ekonomiky, význam hospodářského výkonu pro růst životní úrovně

Výkonnost ekonomiky zahrnuje vše, co se vyrobí za určité období a na určitém území. Pro vyjádření výkonnosti se užívá několik různých ukazatelů. Je to zejména hrubý domácí produkt, do kterého se počítají i statky a služby, které jsou vyrobené domácími, ale i cizími subjekty. Nezahrnuje činnosti, které nefigurují v oficiálních statistikách, například práce v domácnostech nebo výkon stínové ekonomiky.

Při meziročním srovnávání je patrné, že vlivy změn ovlivňují i HDP. Z tohoto důvodu musí být rozlišeno:

- reálný HDP – je oceněn stálými cenami (ceny výchozího roku)
- nominální HDP – je oceněn běžnými cenami (ceny aktuálního roku)

Pomocí HDP se posuzuje úspěšnost předešlého roku či čtvrtletí. Meziroční přírůstek HDP o 2 až 3 % je ohodnocen jako dobrý, růst o 4–5 % již jako velmi příznivý.

Dosáhnout růstu ekonomiky lze:

- zvýšením produktivity práce – intenzivní nárůst. Jedná se o zvýšení kvality výrobních produktů nebo jejich efektivnější využití.
- zvýšením kvantity používaných výrobních faktorů – extenzivní nárůst

3.1.2.1 Produktivita práce

Produktivita práce je počet statků a služeb vyrobených jedním zaměstnancem nebo za jednu jednotku času. Zvyšovat produktivity práce lze:

- růstem kvalifikace
- moderní technikou
- moderní technologiemi a organizací práce.

3.1.2.2 Národní důchod

Další metodou sledování výkonnosti ekonomiky je ukazatel národního důchodu – tj. souhrn všech příjmů, které získají národní subjekty při poskytnutí všech výrobních faktorů k ekonomické činnosti. Výpočet národního důchodu užívá jednu z metod výpočtu HDP – důchodovou metodu. Hrubý národní produkt (HNP) je souhrn statků a služeb v peněžitém vyjádření, které byly vytvořeny za určité období výrobními faktory, jaké jsou vlastněny občany určitého státu. Výkonnost ekonomiky v ČR sleduje Český statistický úřad (www.czso.cz), v EU – Evropský statistický úřad (www.ec.europa.eu/eurostat). Tyto úřady užívají jednotnou metodiku, aby výsledky byly mezinárodně srovnatelné.

Výkonnost národního hospodářství jako celku charakterizujeme těmito veličinami – ukazateli:

- vysokou úroveň a tempem růstu celkového produktu
- vysokou mírou zaměstnanosti a nízkou mírou nezaměstnanosti
- nízkou mírou inflace
- vyrovnanou platební bilancí (tj. bilance zahraničního obchodu)

3.1.2.3 Deflátor HDP

Odráží změny všech statků a služeb na trhu. Je vyjádřen v % a slouží ke zjištění míry inflace.

Výpočet: $(\text{nominální HDP} / \text{reálné HDP}) * 100$

$$\text{Deflátor HDP} = \frac{\text{HDP} * P_t}{\text{HDP} * P_0} * 100$$

kde: $\text{HDP} * P_t$ - nominální HDP

$\text{HDP} * P_0$ - reálné HDP

Jednoduchou analýzu vývoje HDP lze postavit na statistických výpočtech tempa růstu, individuálních indexech a geometrickém průměru. Tempo růstu produktu může být vyjádřeno jako absolutní změna (ΔHDP_t) nebo relativně jako procentní změna (g). Relativní podoba umožňuje provádět mezinárodní srovnání (ROJIČEK M., SPĚVÁČEK V., VEJMĚLEK J, 2016, s. 46)

$$\Delta HDP_t = HDP_t - HDP_{t-1}$$

$$g(\%) = \frac{HDP_t - HDP_{t-1}}{HDP_{t-1}} * 100 = \frac{\Delta HDP_t}{HDP_{t-1}} * 100$$

Ještě jedním způsobem posouzení vývoje HDP je výpočet bazických a řetězových indexů. Bazický index (I_t/B) je poměr dvou hodnot HDP, ve kterém jsou všechny hodnoty časové řady vztaženy k základnímu (B) období. Řetězový index ($I_t/t-1$) je konstruován jako poměr běžné hodnoty a bezprostředně předcházející hodnoty. Základ je v tomto případě pohyblivý.

$$I(x)_t/B = \frac{x_t}{x_b}$$

kde: $I(x)_t/B$ – bazický index

x_t ... hodnota běžného období

x_b ... hodnota bazického období (= 100)

$$I(x)_t/t-1 = \frac{x_t}{x_{t-1}}$$

kde: $I(x)_t/t-1$ – řetězový index

x_t ... hodnota běžného období

x_{t-1} ... hodnota předchozího období (ROJIČEK M., SPĚVÁČEK V., VEJMĚLEK J, 2016, s. 46)

Bazický index $I(HDP)$ říká o kolik % vzrostlo/pokleslo reálné HDP v běžném období vůči hodnotě bazického období. Ukazatel řetězový index $I(HDP)$ říká o kolik % vzrostlo/pokleslo reálné HDP vůči předchozímu období (roce).

3.1.2.4 Míra inflace

Dalším důležitým ukazatelem stavu dané ekonomiky je inflace. Dle Holmana můžeme na inflaci pohlížet jako na „růst cenové hladiny, nebo jako na pokles kupní síly peněžní jednotky“, kdy tyto dva pohledy dávají stejný výsledek. Dodává k tomu, že „když se cenová hladina zdvojnásobí, znamená to, že kupní síla peněžní jednotky klesla na polovinu“ (Holman, 1999, s. 533). Dle Heyneho je inflace v zásadě pokles hodnoty či kupní síly peněz. Když se ovšem podíváme na věc z jiné stránky, můžeme říci, že inflace

je růst peněžních cen statků, můžeme dokonce o inflaci mluvit jako o růstu peněžních životních nákladů. Ale klíčové slovo je peněžní. Inflace potom znamená růst životních nákladů, což představuje i pro obyčejné obyvatelstvo značný problém. Jedná se tedy o negativní ekonomický jev.

3.1.2.5 Index spotřebitelských cen

Index spotřebitelských cen představuje souhrn cen všech výrobků a služeb (spotřebního koše), který spotřebuje průměrná domácnost za určité období. Index spotřebitelských cen srovnává náklady průměrné domácnosti na nákup konkrétního konstantního souboru statků (Černohorský, 2011, s. 97).

Index spotřebitelských cen (CPI – Consumer price index) se vypočítá podle vzorce:

$$\text{CPI} = \frac{\sum \text{cenová hladina v čase } t = 1 * \text{produkt v čase } t = 1}{\sum \text{cenová hladina v čase } t = 0 * \text{produkt v čase } t = 0}$$

Jedná se v praxi o nejpoužívanější index, který je založen na výběru reprezentativního koše spotřebních statků (v ČR v roce 2010 obsahoval spotřební koš 714 statků) podle spotřeby průměrné domácnosti, kde každému koši je přidělena váha podle podílu výdajů na daný statek na celkové výdaje průměrné domácnosti (je zde počítáno se stálou strukturou spotřeby, proto Y_0 oproti Y_1 u deflátoru). Jednoznačnou výhodou indexu spotřebitelských cen je rychlost jeho spočítání a dále jeho uveřejňování každý měsíc. Nevýhoda spočívá v tom, že se počítá s jakousi „průměrnou“ domácností, přičemž struktura spotřeby každé domácnosti (tzv. individuální míra inflace) se u každé domácnosti liší (Černohorský, 2011, s. 97).

3.1.2.6 Míra nezaměstnanosti

Nezaměstnanost náleží k nejdůležitějším ekonomickým problémům, které ovlivňují jak život jednotlivých domácností, tak celkovou makroekonomickou výkonnost hospodářství. Nezaměstnaností rozumíme existenci části práceschopného obyvatelstva bez zaměstnání, tedy mimo pracovní proces (přičemž práceschopnost začíná ukončením vzdělání a končí věkovou hranicí pro odchod do důchodu) (Samuelson, P., Nordhaus, W. 1995, s. 287). Nezaměstnaní představují nevyužitou pracovní sílu, a tím i nevyužitý ekonomicky potenciál země či regionu. Ztráta možnosti uplatnit své schopnosti a dovednosti na trhu práce se stává jak sociálním, tak i ekonomickým problémem. Zejména pak dlouhodobá nezaměstnanost se projevuje i v individuální lidské rovině, ovšem opět se zpětnou sociálně ekonomickou vazbou.

Ukazatel, který hovoří o stavu a vývoji nezaměstnanosti, se nazývá míra nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti je vyjádřena jako počet lidí nezaměstnaných jako procento pracovní síly, což je celková suma lidí nezaměstnaných a zaměstnaných.

Obecná míra nezaměstnanosti (ILO) je vypočítána jako podíl množství nezaměstnaných na veškeré pracovní síle v procentech, kde čitatelem i jmenovatelem jsou ukazatele konstruované dle mezinárodních definic a doporučení Eurostatu a Mezinárodní organizace práce ILO. Jedná se o úsudek z výběrového zkoumání pracovních sil. Objektem šetření jsou obvykle osoby bydlící v soukromých domácnostech. Toto šetření se nevztahuje na jednotlivce, kteří dlouhodobě bydlí v hromadných ubytovacích zařízeních. Proto jsou údaje určité skupiny obyvatelstva, obzvláště cizích státních příslušníků žijících a pracujících na teritoriu republiky, k dispozici pouze v omezené míře. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti – do roku 2005 byla míra, která byla založena na počtu nezaměstnaných. Tato skupina hledala zaměstnání déle než 1 rok. Až od roku 2006 je dle Eurostatu tato míra sestavována na základě kratšího času hledání zaměstnání a doby od ukončení předešlého zaměstnání respondenta. Doba musí překročit délku 1 roku (ČSÚ).

Nezaměstnanost je jevem, který s sebou přináší značné negativní ekonomické a sociální důsledky.

Ekonomické důsledky:

- ztráta hodnot statků a služeb, které by mohly být nezaměstnanými vyprodukovány
- náklady na omezení negativních důsledků nezaměstnanosti, jež jsou tvořeny například sociálními dávkami, podporou v nezaměstnanosti a výdaji na rekvalifikaci, což zatěžuje státní rozpočet

Sociální důsledky:

- pokles životní úrovně nezaměstnaného a jeho rodiny, rozvodovost
- stres, zdravotní problémy, alkoholismus, sebevraždy, rostoucí míra kriminality

Rozsah důsledků nezaměstnanosti je závislý na čase – čím je její trvání delší, tím jsou důsledky závažnější. Pro zdravý vývoj ekonomiky je přesto určitá hladina nezaměstnanosti nutná a přínosná, neboť zaručuje konkurenční prostředí v oblasti trhu práce. Jejím pozitivním dopadem je nepochybně také skutečnost, že lidé si práce váží a je pro ně důležitou životní hodnotou. Za optimální je považována míra nezaměstnanosti v rozsahu 2–3 %.

3.1.2.7 Platební bilance

Platební bilance dle Holmana zachycuje právě platební transakce ekonomiky se zahraničím ve sledovaném roce. Přičemž porovnává platby do zahraničí a platby ze zahraničí. Zároveň vychází z teritoriálního principu. Tedy že platby ze zahraničí jsou platby subjektů, které mají sídlo v zahraničí subjektům majícím sídlo v ČR. Naopak platby do zahraničí jsou platby subjektů, které mají sídlo v ČR subjektům majícím sídlo v zahraničí. Platební bilanci tedy pak tvoří tři části: finanční účet, běžný účet a změna devizových rezerv. Finanční účet tvoří dovoz a vývoz kapitálu. Dovozem zahraničního kapitálu rozumíme, jestliže zahraniční subjekty nakupují česká aktiva, či poskytují půjčky českým subjektům nebo ukládají peníze v tuzemských bankách. Vývozem kapitálu do zahraničí rozumíme, jestliže české subjekty nakupují zahraniční aktiva, či poskytují půjčky subjektům se sídlem v zahraničí, anebo ukládají peníze v zahraničních bankách. Běžný účet platební bilance tudíž zahrnuje platby za dovoz a vývoz zboží a služeb, důchody placené jak do zahraničí, tak i ze zahraničí, a také zahrnuje jednostranné převody. Klíčovými položkami běžného účtu platební bilance jsou platby za dovoz a vývoz zboží a služeb (Holman, 1999, s. 587).

Když se výše uvedené shrne, tak jde o porovnání plateb ze zahraničí a do zahraničí, přičemž tyto platby zahrnují jak kapitál, tak platby za zboží a služby (Holman, 1999, s. 587).

3.1.2.8 Životní úroveň

Z předešlého vysvětlení ukazatelů výkonnosti národního hospodářství plyne, že ke kladnému hodnocení ekonomiky pro ukazatele platí, že „čím vyšší, tím lepší“.

Platí, že čím více statků a služeb je vyrobeno a prodáno, o to je ekonomika úspěšnější a lidé spokojenější. Již bylo několikrát uvedeno, že lidé vyrábějí proto, aby uspokojovali své stále rostoucí potřeby. Výše uspokojení těchto potřeb je označována právě jako životní úroveň. Problémem je však to, že různí lidé mají odlišné představy o spokojeném životě. K účelům této práce bude brán v potaz nejčastější názor, že životní úroveň to je míra uspokojení všech potřeb osoby prostřednictvím statků a služeb. K hodnocení míry uspokojení potřeb lidí je třeba zjistit nejen celkový výsledek národního hospodářství, ale i přínos pro jednotlivce. Je nutno zjistit, jaký je podíl z celkového produktu na jednoho člověka, tedy podíl reálného HDP na jednoho obyvatele. Samozřejmě že tento ukazatel je ovlivňován nejen úrovní celkového produktu společnosti, nýbrž i

tempem růstu obyvatelstva. I při nárůstu HDP může dojít k situaci, kdy klesá podíl na jednoho člověka.

Jestliže roste podíl reálného HDP na jednoho obyvatele, lze usoudit, že roste i životní úroveň lidí.

Z obou těchto základních ukazatelů – HND, HDP i z ukazatelů životní úrovně je zřejmé, že ukazatel je vyšší, čím více statků a služeb je vytvořeno. Tato metoda výpočtů však nezahrnuje další okolnosti, které současně přispívají k blahobytu lidí, ale ani negativní projevy samotné výroby, či jejich vliv na společnost.

NEW – Net Economic Welfare, tedy čistý ekonomický blahobyt je národní produkt, který je upravený o připočítávané a odečítané položky. Zobrazuje tedy pouze ty položky přímo přispívající k blahobytu lidí.

Připočítávané položky:

- hodnota volného času
- hodnota „kutilských“ aktivit
- růst kvality výrobků a služeb
- výkony šedé a černé ekonomiky

Odečítané položky:

- škody na životním prostředí

Kutilské aktivity zahrnují výrobu produktů nebo poskytování služeb uživateli domácností pro jiné členy domácnosti nebo přátelům, nejedná se o výrobu pro trh. Šedá ekonomika obsahuje činnosti, které jsou v nesouladu s etickými a morálními normami (například úplatky). Černá ekonomika pak zahrnuje činnosti, které jsou v nesouladu se zákonem, například obchod s drogami, či nájemné vraždy. Zajisté je otázkou, zda právě výkony černé ekonomiky nepřispívají k obecnému blahobytu.

Ekonomická stránka životního úrovně zahrnuje:

- disponibilní důchody domácností
- výdaje domácností na konečnou spotřebu
- úspory domácností
- investice domácností
- majetek (bohatství) domácností

3.2 Hospodářská soutěž jako determinant otevřené ekonomiky

Hospodářskou soutěží rozumíme proces umožňující každému účastníkovi volný přístup k trhu a tvůrčí svobodu, což ve výsledku vede k optimálnímu uspokojení spotřebitelských preferencí. Účinná hospodářská soutěž podporuje konkurenceschopnost a růst ekonomiky. V některých případech je však představa účastníka o uplatnění na trhu spojena se snahou o ovládnutí trhu odstraněním konkurence, což vede k ohrožení svobody podnikání jiných účastníků trhu. Úkolem soutěžní politiky a soutěžního práva je vytvořit soubor právních norem upravujících hospodářskou soutěž mezi podnikateli působícími na trhu a vstupujícími mezi sebou navzájem do soutěžních vztahů. K narušení soutěže může dojít uzavřením zakázaných dohod mezi soutěžiteli, zneužitím dominantního postavení, spojením soutěžitelů nebo činností orgánů státní správy či územní samosprávy zvýhodňující určitého soutěžitele. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže České republiky (UOHS, dostupné online).

Při hospodářské soutěži se jedná o soutěžení subjektů v hospodářské oblasti s cílem předstihnout jiné subjekty a zároveň dosáhnout touto cestou hospodářského prospěchu, účastníci hospodářské soutěže mají možnost svobodně rozvíjet náležitou soutěžní činnost, ale nesmí své účasti zneužívat a musí dodržovat povinná pravidla hospodářské soutěže.

Narušování hospodářské soutěže způsobuje:

1) monopolní postavení na trhu – zákon ho nezakazuje, ale toto postavení nesmí být na úkor veřejného zájmu či způsobit škodu jiným soutěžitelům

2) fúze – je splynutí nebo sloučení společností do jednoho celku, jehož důsledkem může být zánik jiné společnosti vytvořením převládajícího postavení na trhu

3) vznik protizákonných dohod (např. kartelových dohod) jež narušují hospodářskou soutěž. To znamená, že se prodejci domluví na zvýšení cen a zvýší ceny najednou, což poškodí odběratele. Dohody tohoto druhu vznikají zejména u strategických surovin (nafta, benzín).

Konkurence je proces konfliktu protilehlých zájmů tržních subjektů, kterými jsou domácnosti, státy nebo firmy. Každý vstupující subjekt na trh se snaží realizovat a dosáhnout svých ekonomických zájmů. Stanovených cílů dosahuje v neprospěch a za úrok jiných účastníků trhu. Konkurence prochází zajímavým vývojem, v dnešní době má podobu různých forem a typů.

Dle Evropské komise se politika hospodářské soutěže kotví v uplatňování určitých pravidel, které pomáhají zajistit, aby trhy fungovaly na spravedlivých principech a podniky i společnosti si mohly konkurovat spravedlivým způsobem. Takový stav podporuje podnikatelského ducha. Výhodu mají i spotřebitelé díky levnějšímu a kvalitnějšímu zboží a většímu výběru.

Nízké ceny ovlivní všechny, protože úspěšnější podnik bude ten, který nabídne nižší cenu na trhu. Na trhu proto existuje tlak, který snižuje ceny. Prospívá to i celkovému růstu ekonomiky, tj. výhodu mají všichni: spotřebitel – zboží za spravedlivou cenu, producent – růst zisku díky vyššímu zájmu o jeho výrobky, které se kupují ve větším množství.

Hospodářská soutěž přispívá vyšší kvalitě výrobků a služeb. Soutěž za zákazníka a za trhy nutí firmy vyrábět kvalitnější zboží nebo poskytovat kvalitnější služby. Kvalita znamená, že výrobky poslouží delší dobu a více vyhovují zákazníkovi nebo je u služeb lepší poprodejní servis, a tak se se zákazníky jedná vstřícněji a ochotněji.

Hospodářská soutěž přispívá ke zvýšení celkového výběru. Konkurenční boj vede k tomu, aby podniky přicházely na trhy s odlišnými výrobky od konkurence. Tuhle cestou vzniká na trhu větší výběr zboží a služeb u producentů. Spotřebitelé mohou zvolit ten výrobek nebo službu, který nejvíce uspokojí jejich potřeby (Evropská komise, online).

Inovace: Chtějí-li podniky poskytovat větší výběr kvalitnějších výrobků, musejí přijít s něčím novým – novým typem výrobku, novým designem, metodami výroby, novými službami apod. (Evropská komise, online).

Větší konkurenceschopnost na celosvětových trzích: Konkurence uvnitř EU navíc pomáhá k tomu, aby evropské společnosti lépe obstály i v konkurenci mimo EU a aby si udržely postavení na celosvětových trzích (EU, online).

Soutěžní pravidla Evropské unie se vztahují jak na jednání soukromých podnikatelských subjektů, tak na vládní zásahy samotných členských států. Pravidla soutěžní politiky jsou stanovená ve člancích 101-109 SFEU. Evropská soutěžní politika je silně nadnárodní a prosoutěžní (Euroskop, online). Díky konkurenčnímu prostředí je na firmy vytvořen neustálý tlak, aby dokázaly vytvořit co největší nabídku zboží za co nejvýhodnější ceny – jinak si jistě spotřebitel vybere jinde. Na volném trhu by tedy měl být obchod konkurenční soutěží, vítězem má se stát právě především spotřebitel (Euroskop, online).

Občas se ale společnosti snaží konkurenci potlačit. V takovém případě vstupují orgány, jako např. Evropská komise, které mají za cíl zajistit řádné fungování trhu a zabránit protisoutěžnímu jednání. Komise monitoruje:

- dohody mezi firmami omezující hospodářskou soutěž – kartely nebo podobná ujednání, při nichž se strany dohodnou na tom, že se mezi sebou budou hospodářské soutěži vyhýbat a stanoví si svá vlastní pravidla (Evropská komise, online)

- zneužití dominantního postavení tady mluvíme o významném aktéru, který dělá všechno, aby vytěsnil jiných hráčů z trhu

- fúze – a jiné druhy dohod o dočasném nebo trvalém spojení podniků, jež jsou legitimní, pokud díky nim trh se rozvíje a spotřebitelům to přináší prospěch

- snaha o otevírání trhu konkurenci (liberalizace) tady mluvíme o odvětvích, jako jsou např. energetika, telekomunikace, poštovní služby, doprava, které byly dříve častokrát zcela v rukou státních monopolů. V těchto oblastech je zapotřebí provést liberalizaci tak, aby nezůstaly organizace, což měly předtím monopolní postavení a byly nespravedlivě zvýhodněny

- finanční pomoc (statní podpora) společnostem ze strany vlád členských států EU, která je povolena, pokud nenarušuje spravedlivou a účinnou hospodářskou soutěž v zemích EU a nemá nepříznivý dopad na ekonomiku

- spolupráce s orgány pro hospodářskou soutěž v jednotlivých zemích EU (které jsou rovněž zodpovědné za prosazování soutěžního práva EU) – je potřeba, aby se toto právo v celé EU uplatňovalo jednotně (Evropská komise, online)

3.3 Vztah mezi hospodářskou soutěží a ekonomickým růstem

Základním mechanismem tržní ekonomiky je soutěž mezi podniky. Soutěž podporuje inovaci, snižuje výrobní náklady, a proto zvyšuje výkonnost celého hospodářství. Situace, kdy je určitá firma stimulovaná konkurencí, vede k nutnosti nabízet konkurenceschopné výrobky a služby.

Efektivní hospodářská soutěž hraje významnou roli v generování konkurenceschopnosti a ekonomického růstu. Účinná hospodářská soutěž je tehdy, když si firmy konkurují na trhu navzájem a nezávisle, jsou tak vystaveny konkurenčnímu tlaku. Aby tlak konkurence se vyvíjel, vymezuje soutěžní právo zakázané praktiky, které jsou způsobilé soutěž omezit (Oficiální portál pro podnikání a export, online).

Přínosy z mezinárodního obchodu:

1) kladné:

- pracující mohou získat větší množství spotřebních statků za stejné množství práce
- zvyšuje se národní důchod
- obchod tlačí na národní ceny statků, které jsou objektem mezinárodního obchodu, což přispívá ke sblížení se světovými cenami
- formování konkurenčního prostředí – antimonopolní důsledky
- zrychlení hospodářského rozvoje země zásluhou úspor ekonomických zdrojů, specializace, výměně technologií atd.

2) záporné:

- přechodně může vyvolat nárůst nezaměstnanosti v utlumených oblastech
- sociální důsledky (strukturální nezaměstnanost) (Miraslebl, online).

Modely hospodářského růstu:

1) Harrodův-Domarov model. Dle těchto ekonomů se tempo hospodářského růstu zvyšuje s rostoucí mírou úspor, s klesajícím kapitálovým koeficientem, a také při snižující se míře opotřebení kapitálu. Z výše uvedeného vidíme značný vliv úspor na akumulaci kapitálu. Úspory jsou zdrojem hospodářského růstu (Soukup, 2017: 16).

2) Solowův model. Model zkoumá takové faktory ekonomického růstu jako změny v množství práce a kapitálu či technologického pokroku. Zvýšení úspor v základní verzi modelu vede k rychlejšímu ekonomickému růstu, ale toto zrychlení je pouze dočasné. Dle Solowůva populační růst také ovlivňuje růst celkového produktu. Další faktor technologického pokroku nejvíce ovlivňuje trvalý růst celkové výkonnosti a množství výrobků na jednoho obyvatele (Soukup, 2017: 16).

3) Endogenní modely hospodářského růstu. V nich se rozšiřuje pojetí kapitálu. Kromě kapitálových statků zahrnuje také znalosti, které se zpětně promítají do technologie, kvalifikace a dovedností pracovníků (Soukup, 2017: 16).

Opatření na podporu hospodářských soutěží:

- zvyšování vzdělanosti pracovní síly (investice do vzdělání, příležitosti ke zvyšování kvalifikace)
- investice do vědeckovýzkumné infrastruktury – podpora výdajů na výzkum a vývoj
- posílení flexibility pracovního trhu na základě reformy pracovního práva – omezení státu v zasahování do vztahů mezi zaměstnanci a zaměstnavateli

- stabilita legislativního prostředí – pokud se změní tzv. pravidla hry, tak firma může přijít o část investic s delší dobou návratnosti
- rozvíjení ekonomické infrastruktury – státní investice do ekonomické infrastruktury státu jsou doplňkem i předpokladem soukromých podnikových investic
  - omezení státní regulace - tj. deregulace ekonomiky – vede ke zvýšení produktivity
  - liberalizace trhů – omezení administrativních překážek pro vstup do určitých odvětví, rozvoj konkurence vede ke snižování podnikových nákladů, což zvětšuje prostor pro podnikové investice
- průmyslová politika státu patří častokrát k prosazovaným, ale k nejméně úspěšným nástrojům růstové politiky – jde o selektivní pomoc pro určité odvětví nebo podniky – vede k neefektivnosti a plýtvání
  - privatizace státních podniků, která vede ke zvýšení kvality řízení a tím i k růstu produktivity.

Následky hospodářského růstu:

1) kladné:

- zlepšování životní úrovně a/nebo kvality života, snižování chudoby,
- více produktů/vyšší spotřeba, lepší infrastruktura, vyšší sociální blahobyť, možnost vyššího přerozdělování ve prospěch chudých

2) záporné:

- kvalita života roste pouze do určité výše, poté se může naopak snižovat; ekologické negativní dopady
- snaha státu redukovat ekonomický růst na úroveň takzvaného udržitelného růstu
- sociální dopady (stres, zločinnost), nerovnoměrné rozdělení příjmů
- sklon k nadměrné spotřebě stimulované umělým vytvářením potřeb
- růst vede ke zvyšování ekonomické nerovnosti mezi sociálními skupinami nebo celými státy.

Pro dosažení ekonomického růstu národního hospodářství musí mít hospodářská politika všestranný a co nejpřesnější obraz o vývoji národního hospodářství, k tomu nestačí makroekonomické indikátory běžně využívané (především HDP). Ukazatelé národního důchodu a reálného důchodu jsou z hlediska blahobytu země důležitější než HDP, rozdíly ve vývoji ukazatelů mohou být u některých zemí značné.

4 Praktická část

4.1 Hospodářský výkon České republiky

Pro Českou republiku, jako malou otevřenou ekonomiku, má zahraniční obchod podstatný význam. Cílem této části je analyzovat strukturu zahraničního obchodu Česka z komoditního a geografického hlediska a kvantifikovat dopady zahraničního obchodu do ekonomické výkonnosti.

Česká ekonomika v posledních letech prožila nebývalý vývoj. Ale předtím musela projít transformačními procesy umožňující vstup do Evropské unie. Také se musela vyrovnávat s globální hospodářskou krizí, která zasáhla domácí ekonomiku a zpomalila její výkonnost v roce 2009 o téměř 5 %. Po mírném oživení následovalo období nové recese zapříčiněné dluhovou krizí eurozóny, na němž se podepsala restriktivní fiskální politika staré české vlády. Při nejistém výhledu dalšího vývoje, opatrností firem a domácností a omezení vládních investic značně propadla tvorba hrubého kapitálu. V době slabé domácí poptávky a přijetí kurzového závazku ČNB, který zabránil dalšímu posilování koruny, byl stimulantem české ekonomiky zahraniční obchod. K růstu se tuzemská ekonomika vrátila na začátku roku 2014.

Když se podíváme na statistická data, zjistíme, že od roku 2014 nastalo opačné období: rozhodující roli ve stimulaci ekonomiky začala hrát domácí poptávka. Právě domácí poptávka, na rozdíl od příspěvku vládní spotřeby, měla kladný vliv na spotřebu, která poháněla celou ekonomiku. Tvorba hrubého kapitálu, která stimulovala ekonomiku v letech 2014–2015, měla v roce 2016 na hospodářský růst brzdicí účinek, který souvisel s nižším vlivem čerpání evropských dotací z předchozího období. Čistý vývoz částečně kompenzoval propad investic do státu.

4.1.1 HDP České republiky

Podíl zahraničního obchodu na HDP stále stoupá a vysvětluje rostoucí otevřenost české ekonomiky. Během 18 let (2000–2017) dosáhl podíl vývozu zboží na HDP z 36 % na 84 % a dovozu z 36 % na 77 %. Větší otevřenost ekonomiky na jednu stranu znamená větší zapojení se do světových výrobních řetězců a s tím spojený přístup k technologiím vedoucím k rychlejšímu růstu produktivity práce. Na druhou stranu vyšší otevřenost znamená i vyšší citlivost na vnější ekonomické šoky.

Probíráme-li ve stálých cenách z roku 2010, které jsou k okamžiku vzniku práce aktuální srovnávací bázi podle ČSÚ (ČSÚ, 2018), pak lze konstatovat následující: v letech 2000–2017 HDP zaznamenával každoroční meziroční nárůst, a to v průměru o 250 miliard korun. Opačně to bylo v roce 2009. Ekonomice se nedařilo a kvůli tomu HDP navzdory trendu minulých let zaznamenal pokles o 7 % oproti loňskému roku, tj naopak zaznamenal propad o téměř 300 miliard korun. Ale pak v letech 2010–2011 HDP rostl průměrně o 164 miliard korun ročně. Výši ročního HDP ve stálých cenách roku 2010 shrnuje tabulka 2 a graf 1.

Tabulka 2. HDP České republiky od roku 2000 do roku 2017, mil. Kč

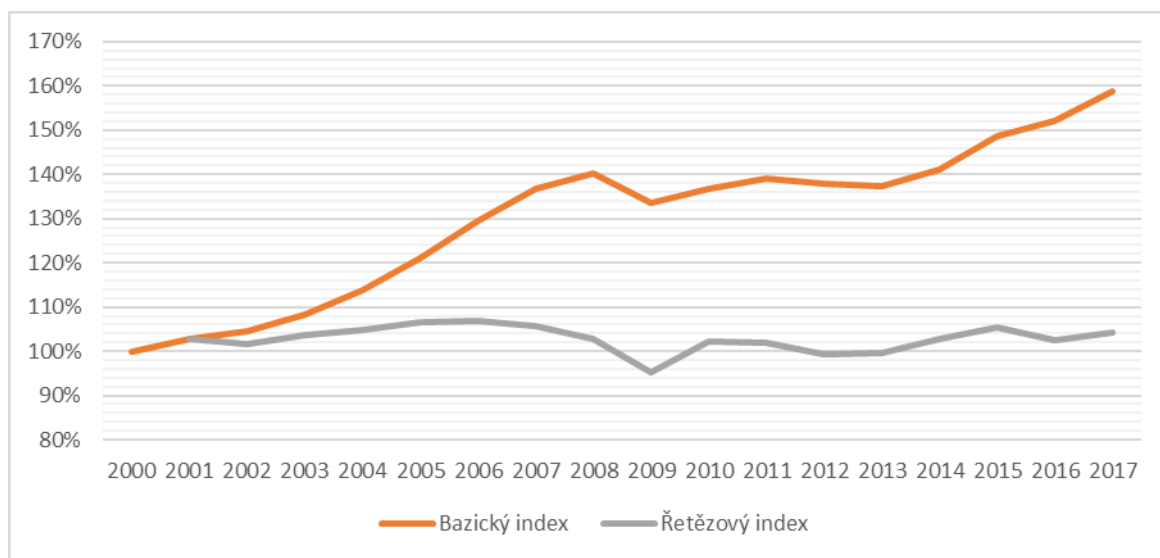
Období	HDP	Vývoz	Dovoz	Obrat
2000	2 899 925	1 044 442	1 050 278	2 094 720
2001	2 984 277	1 143 017	1 168 121	2 311 138
2002	3 033 592	1 153 370	1 224 220	2 377 590
2003	3 142 892	1 255 418	1 329 927	2 585 345
2004	3 297 100	1 629 215	1 677 900	3 307 115
2005	3 512 515	1 929 074	1 897 137	3 826 211
2006	3 753 246	2 207 709	2 118 374	4 326 083
2007	3 963 527	2 453 457	2 392 808	4 846 265
2008	4 069 840	2 555 895	2 468 792	5 024 687
2009	3 874 383	2 304 526	2 196 798	4 501 324
2010	3 962 464	2 645 451	2 522 933	5 168 384
2011	4 032 910	2 886 689	2 691 486	5 578 175
2012	4 000 653	3 007 970	2 761 394	5 769 364
2013	3 981 303	3 015 975	2 765 556	5 781 531
2014	4 089 400	3 276 196	3 042 510	6 318 706
2015	4 306 516	3 477 499	3 252 785	6 730 284
2016	4 412 049	3 627 052	3 342 916	6 969 968
2017	4 601 132	3 873 529	3 544 854	7 418 383

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Tabulka 2 obsahuje ukazatele HDP výdajovou metodou, vývozu a dovozu v souladu s pokyny Eurostaru pro srovnatelnost ukazatelů z roku 2010. Časová řada je od roku 2000 do roku 2017. Graf č. 1 znázorňuje procento změny reálného HDP v běžném období vůči hodnotě bazického období (rok 2010) a dále také procento změny reálného HDP vůči předchozímu roce.

Graf 1. Indexy vývoje HDP

Zdroj: ČNB, vlastní výpočet a zpracování

Česka ekonomika prokazuje dlouhodobý růst, přes dopady celosvětové finanční a hospodářské krize a vstupu do Evropské unie. Bazický index za období 2017/2000 = 1,524 ukazuje, že reálné HDP ČR v roce 2017 vzrostlo o 52,4 % proti roku 2000. Naproti tomu řetězový index 2009/2008 ve výši 0,952 ukazuje, že reálné HDP v roce 2009 kleslo o 4,8 % vůči předešlému roku 2008.

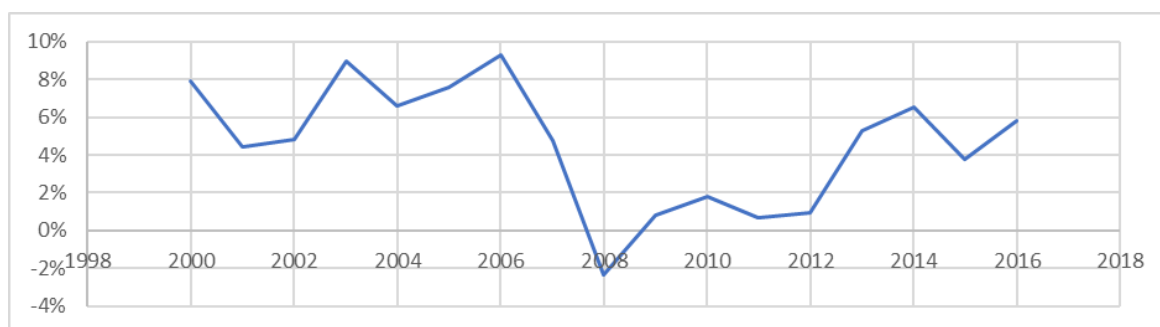
Z provedené analýzy za uplynulých 18let vyplývá, že celková výkonnost hospodářství klesla v důsledku celosvětové finanční a hospodářské krize. Mezi lety 2000 až 2017 průměrné tempo růstu ekonomiky české republiky dosahovalo 3 % ročně (graf č. 2) a průměrné tempo růstu reálného HDP 4,85 % (graf č. 3). K nejvyššímu růstu, podle tohoto měřítka, došlo mezi rokem 2003 a 2006. Hlavním faktorem růstu byla zahraniční poptávka. Dle informace ČSÚ se českým výrobcům dařilo vyvážet auta, elektrická zařízení a chemické produkty. Zvýšila se také spotřeba domácností a investiční aktivita. Výdaje na konečnou spotřebu domácností vzrostly meziročně o 4 % – nejvíce od roku 2007 (ČSÚ, online).

Graf 2. Tempo růstu HDP, počítané výdajovou metodou

Zdroj: Vlastní zpracování, dle dat ČSÚ

Graf 3. Tempo růstu reálného HDP, počítané výdajovou metodou

Zdroj: Vlastní zpracování, dle dat ČSÚ

Postupné zpomalování ekonomického růstu ČR v roce 2007 a hlavně 2008 bylo vystřídáno až 4 % propadem hospodářství v roce 2009 v následku světové finanční krize. Pokračující neradostná situace světové a zvláště evropské ekonomiky překážela rychlejšímu oživení v roce 2010. Další dluhová krize v eurozóně přivedla k dalšímu zřejmému zpomalení ekonomického růstu, a to v roce 2011 a k hospodářskému poklesu v následujících dvou letech. Spolu dříve uvedeným poklesla inflace a ohrožoval pád do deflační pasti. Uvolněním měnové politiky podařilo se hrozbu byla odvracet. To bylo dosaženo přijetím kurzového závazku, tj. udržováním kurzu nerodní měny na úrovni 27 korun za jedno euro a slabší. K návratu domácí ekonomiky na růstovou cestu přispělo uvolnění měnových podmínek.

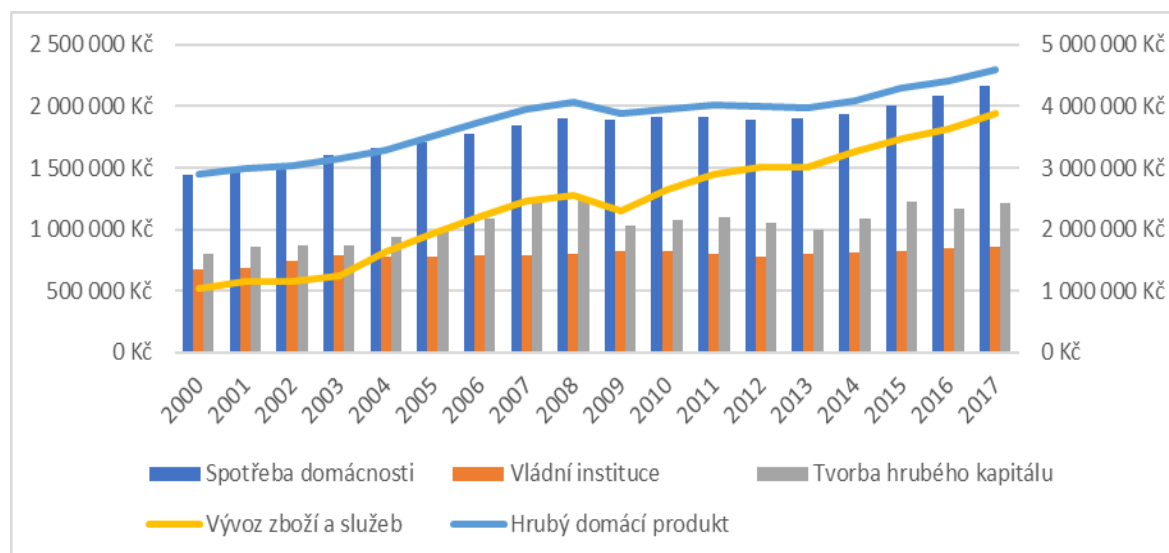
Uvolnění měnových podmínek i když zabránilo nežádoucí deflaci, ale pokles cen energetických surovin, propad cen potravin a zmírněný cenový vývoj v celé eurozóně ovšem dlouhý čas bránily návratu inflaci ke 2 % cíli ČNB. Cíl byla dosáhnuta až v konce roku 2016. Právě dosažení podmínek udržitelného plnění inflačního cíle a zároveň kladný ekonomický vývoj dovolil národní bance ukončit kurzový závazek v dubnu 2017. ČNB pak se vrátila ke běžnému nástroji měnové politiky, tj. úrokovým sazbám.

Při oživení ekonomiky bylo v roce 2010 zaznamenáno zvýšení objemového indexu HDP (na základě zřetězených objemů) o 1,8 % a v roce 2013 došlo k dalšímu nárůstu o 5,26 %. Následoval mírný růst v reálném vyjádření, byly postupně zaznamenávány další kladné míry změny a to 6,54 % v roce 2014, 3,75 % v roce 2015, a 5,81 % v roce 2016.

K růstu HDP v roce 2017 přispívaly všechny hlavní výdajové složky. Významnou roli hrála spotřeba domácností hlavně díky jisté důvěře v budoucí vývoj, podpořené růstem mezd a velmi nízkou nezaměstnaností či rekordní mírou ekonomické aktivity.

Ke startu ekonomiky přispělo také oživení investic v soukromé sféře a čisté exporty, což za příznivého vývoje vnějšího prostředí mělo vliv na zrychlení růstu obchodní výměny, viz graf 4.

Graf 4. Struktura výdajů na HDP, mil. Kč

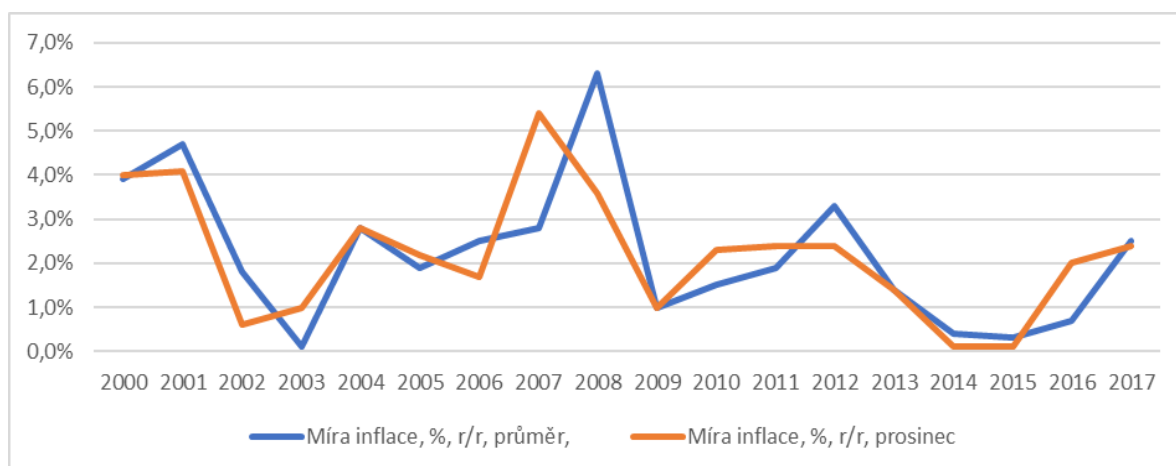
Zdroj: Vlastní zpracování, dle dat ČSÚ

4.1.2 Míra inflace a míra nezaměstnanosti

4.1.2.1 Míra inflace

Průměrná míra inflace mezi lety 2000 až 2017 činila v Česku 2,2 % (graf č. 5), což je podobné s průměrem zemí EU, kde v posledních 18 letech průměrná míra inflace dosahovala 2,3 %. Podle ředitele odboru statistiky cen ČSÚ Jiřího Mrázka, jsou významné rozdíly v jednotlivých výdajových skupinách, protože nejvíce rostly v ČR od roku 2000 ceny vody, bydlení, paliv a energií, a to o 103 %. V EU přitom tyto položky stouply o celých 63 %. Naopak u obuvi a odívání se v uplynulých 15 letech dokonce snížila cena o 30 %, v EU ceny stouply o 1 %. Za evropským průměrem byl růst cen alkoholických nápojů a tabáku. Podle dat ČSÚ od roku 2000 se zvýšily ceny alkoholu a tabáku v ČR o 70 %, zatímco v EU o 84 %.

Graf 5. Vývoj inflace za období 2000-2017

Zdroj: ČNB, vlastní výpočet

Spotřebitelské ceny v Česku v průměru nejvíce vzrostly v letech 2001 (4,7%), 2008 (6,3%) a 2012 (3,3%). Od roku 2012 do roku 2017 ceny vzrostly o 2,5 procenta, byla to třetí nejvyšší průměrná roční míra inflace za posledních devět let. Za růstem inflace stál primárně vývoj na trhu práce. Extrémně nízká nezaměstnanost tlačila na rychlý růst mezd. Mzdy v průměru meziročně stouply o 8–9 %. Česká ekonomika se silně přehřívá. Jelikož inflace je nad cílovou 2 % úrovní, může si ČNB dovolit tlumit ekonomický „boom“ zvyšováním úrokových sazeb. Od roku 2012 držela ČNB základní dvoutýdenní reposazbu

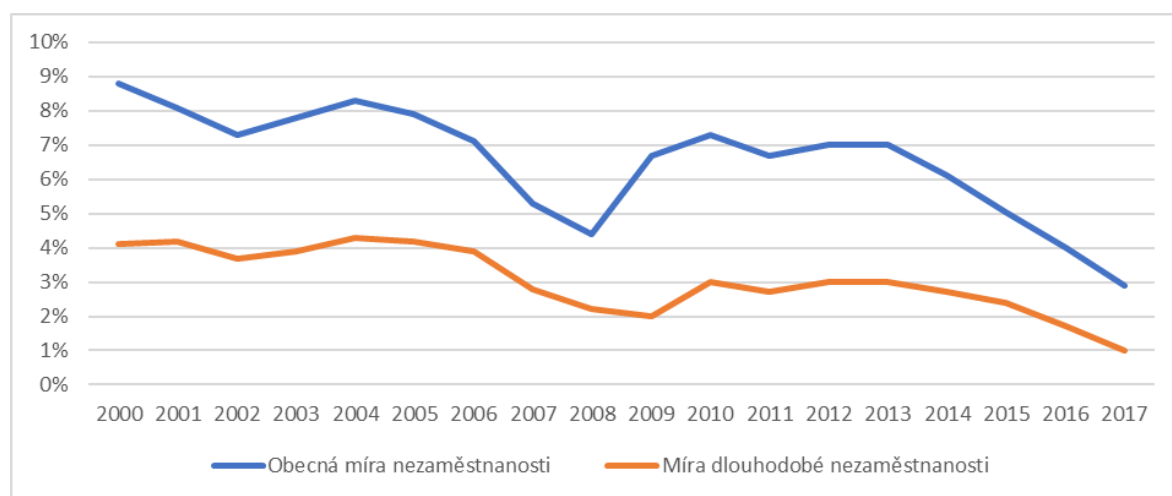
na historickém minimu 0,05 %. V roce 2016 překročila k prvnímu zvýšení sazby na 0,25 %. Během roku 2017 pak ČNB třikrát zvedla sazbu o 25 bazických bodů na aktuální 1 %.

I tady můžeme konstatovat, že jde o návrat do normálu. Přičemž ve stavu normálu (při dvouprocentní inflaci a stabilním ekonomickém vývoji) by základní reposazba měla být na úrovni 2–3 %. Vzhledem k tomu, že se česká ekonomika nachází na vrcholu konjunktury, sazby by klidně mohly být i vyšší. Problém je, že se ČNB nechce příliš odchýlit od politiky Evropské centrální banky, aby vyššími sazbami nezpůsobila příliš rychlé posilování české koruny. Ta ale posiluje pozvolna, takže bankovní rada ČNB má pro další zvyšování úrokových sazeb určitě prostor.

4.1.2.2 Míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti v ČR ovšem naráží na své dno a je otázkou, zda ještě vůbec může citelněji klesat. Za celý rok 2017 vykázala obecná míra nezaměstnanosti taktéž hodnotu 2,9 % a míra dlouhodobé nezaměstnanosti – 1 %. Je to jedna z nejnižších hodnot ze zemí EU a pravděpodobně také ze zemí OECD. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti postupně klesala během celé zkoumané periody (za výňatkem dopadu světové krize roku 2008) i v roce 2017 dosáhla nejlepších hodnot za posledních 18 let, a to do hodnoty 1 %, graf č. 6. To vede i ke tlaku na zvyšování mezd vzhledem k tomu, že sehnat nové zaměstnance je pro firmy stále obtížnější. Počet volných pracovních míst převyšuje jejich počet už o 35 %. Rekordně nízká nezaměstnanost je největší překážkou růstu ekonomiky.

Graf 6. Míra nezaměstnanosti

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Meziroční snížení počtu nezaměstnaných v letech 2015-2017 o 1,1 % bylo ovšem nejnižší za zkoumané období, tedy 2000-2017, což poukazuje na omezenou kapacitu možností vedoucích k jejímu dalšímu snížení. To je s určitostí důsledkem nedostatku dostupné pracovní síly a nikoliv oslabení poptávky po ní. Naopak poptávka zůstává enormní. Počet volných pracovních pozic překročil hodnotu 217 000 pozic na konci roku 2017. Na jednu volnou pracovní pozici připadá 0,77 uchazeče, a to je také nové historické minimum.

Velké množství nabízených volných pracovních pozic je nicméně velice náročné či dokonce nerealizovatelné obsadit. Jedná se obzvláště o kvalifikované a méně kvalifikované zaměstnance v průmyslu nebo například o řidiče. Volní kandidáti s požadovanými schopnostmi na pracovním trhu jednoduše chybí a ti nezaměstnaní je převážně nemají. Jiným zřejmým problémem je zeměpisný nesoulad mezi žadateli a volnými pracovními pozicemi. V určitých krajích je poměr volných žadatelů a nabízených pracovních pozic nižší než jedna, z čehož vyplývá, že volných pracovních pozic je nabízeno více, než je skutečně nezaměstnaných. Např. kraj Pardubický, Plzeňský, či Praha. Lze konstatovat, že současný vývoj na pracovním trhu tvoří ideální předpoklady pro další akceleraci růstu mezd, jestliže míra nezaměstnanosti v ČR setrvává nejmenší v rámci zemí EU.

4.2 Produktivita práce

Dle údajů z roku 2017 dosahuje výkon práce na jednoho pracovníka v Česku 80,5 % průměru Evropské Unie, ještě před deseti lety tato hodnota byla 76,6 %. Produktivita představuje, jakou hodnotu utvoří zaměstnanec za jistou časovou jednotku. Zvětšit produktivitu je možno například lepším uspořádáním práce, zaváděním moderních technologií, inovacemi, lepší motivací či výběrem pozic. Obecně poklesem nákladů a opačně zvýšením ceny produktu nebo služby. Při použití přepočtu na jedinou odpracovanou hodinu česká produktivita dosahuje jen 73,6 % průměru Evropské Unie. Česká produktivita tak výrazně pokulhává za západní Evropou hlavně kvůli malé přidané hodnotě. Národní ekonomika je totiž výrazně orientovaná na průmysl, který je do velké míry vytvářen takzvanými montovnami – ty vyrábějí zejména součástky, z nichž až potom v zahraničí vznikají dražší hotové výrobky.

Jestliže výdělky pracovníků porostou rychleji než produktivita práce, tak to může ohrozit určité podniky. Zvláště nízká produktivita je taktéž důvodem, proč čeští pracovníci mají nižší platy než pracovníci ve vyspělých evropských zemích.

Graf 7. Souhrnná produktivita práce

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

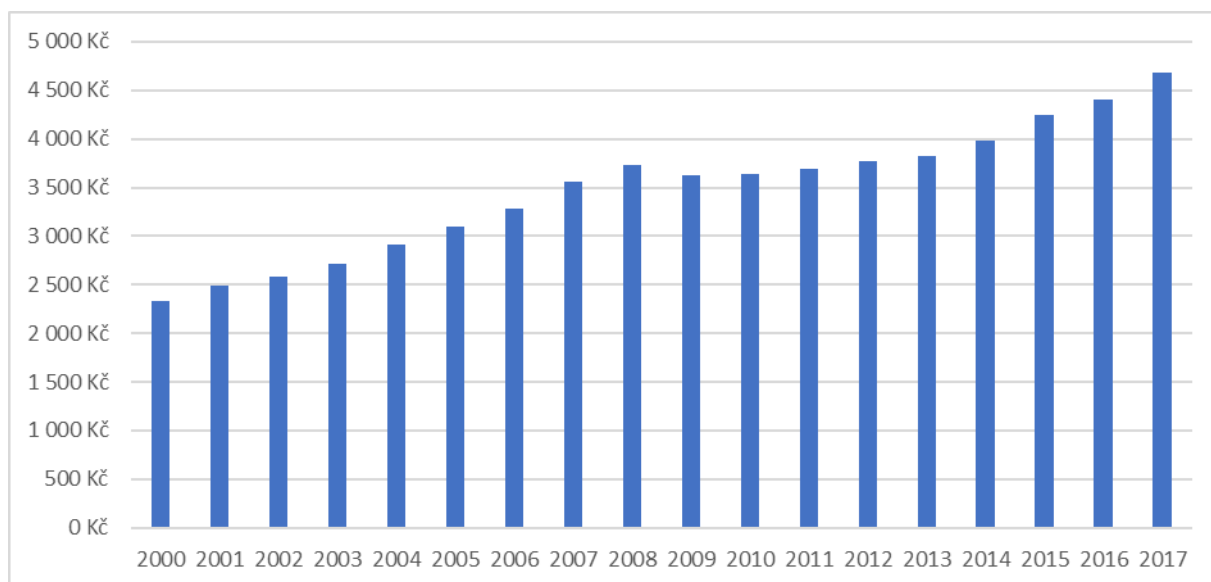
4.3 Hrubý disponibilní důchod

Pouze jedním z mnoha měřidel úspěšnosti ekonomiky a hospodářského rozvoje v průběhu času je dynamika HDP v reálném vyjádření. Ačkoliv se vývoj tuzemské ekonomiky v letech 2000-2017 jevil podle tohoto indikátoru impozantně, další indikátory mohly toto nadšení mírnit. Jedním z nich byl hrubý disponibilní důchod.

Tento ukazatel odpovídá důchodům, které setrvávají v ekonomice i po všech přerozdělovacích operacích s nerezidenty. Modifikuje hrubý domácí produkt, a to nejen o saldo prvotních důchodů, jako v případě hrubého národního důchodu. Ale také i o saldo běžných transferů. Jde tak o důchody, které mohou rezidenti využít ke spotřebě, investicím a dalším účelům. Nárůst spotřeby domácností ukazoval silnou hybnost hrubého disponibilního důchodu. Kdy k reálnému nárůstu spotřeby přispívaly obzvláště útraty za služby a krátkodobou spotřebu. Růst disponibilního důchodu je živěn zejména rychlým nárůstem objemu platů a mezd.

Hrubý disponibilní důchod v ČR je dlouhodobě menší než hrubý domácí produkt (graf č. 8). Období od ledna do září roku 2017 nebylo výjimkou. Současně hrubý disponibilní důchod činil 4,68 bil. Kč a reálné HDP dosáhlo 5,04 bil. Kč.

Graf 8. Hrubý disponibilní důchod ČR za období 200-2017, mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Transakce se zahraničím jsou tím, čím se liší hrubý disponibilní důchod od HDP. Dochází k nim ve dvou ohledech. V jednom ekonomika peněžní prostředky ztrácí, což znamená, že peníze z ní plynou do zahraničí. V tom druhém je naopak nabývá. V součtu Česká republika na přerozdělení ztrácí. Více peněz z ní odtéká, než naopak přitéká.

Objem všech přímých zahraničních investic v ČR je daleko větší, než je velikost investic českých institucí v zahraničí. Přímé zahraniční investice pozvolna rostou, zejména po roce 2007, kdy v porovnání s objemem cizího kapitálu v Česku setrvávají ale stále příliš malé. Odlišnost mezi přílivem a odlivem přímých zahraničních investic tkví ve stádiu životního cyklu. Zatímco přímé zahraniční investice v České republice jsou nyní v pokročilé fázi, tedy vysoce ziskové, ty české jsou mladé. Co se týče tvorby zisků, jejich nejdůležitější čas by měl ještě přijít.

5 Analýza výkonnosti ekonomiky Slovenské republiky

Ekonomika Slovenské republiky je velice podobná té české. Předmětem provedeného zkoumání je, jak moc je slovenská ekonomika otevřená. Tato ekonomika

patřila v posledních letech vždy mezi ty nejrychleji rostoucí mezi jednotlivými zeměmi EU. Po ekonomice České republiky a Slovinska patří mezi nejsilnější ekonomiky postkomunistických zemí.

Významnou část slovenského exportu, až 85 %, tvoří právě vývoz do zemí EU. Hlavními složkami vývozu a růstu HDP jsou automobilový průmysl, elektrotechnický průmysl, hutnictví, petrochemický a chemický průmysl. V dovozu dominují elektrotechnický průmysl, automobilový průmysl, energetické suroviny a farmaceutický průmysl. Je zde velký zájem o investice do Slovenské republiky. Důvody k investicím jsou: strategická poloha v Evropě mezi východem a západem s velkým exportním potenciálem, ekonomická a politická stabilita, společná měna euro, produktivita práce, kvalifikovaná pracovní síla, jazyková vybavenost, otevřenost ekonomiky, rozvinutá infrastruktura, zaostření pozornosti na výzkum, vývoj a inovace.

5.1 HDP Slovenské republiky

Reálný růst HDP slovenské ekonomiky ve stálých cenách v roce 2017 dosáhl 3,4 %, meziročně se tak zvýšil o 0,1 procentního bodu. Hlavními příčinami tohoto růstu jsou spotřeba domácností a čistý export. Spotřeba domácností meziročně vzrostla o 3,7 % a vývoz zboží a služeb o 4,3 %. Opačný trend lze nalézt u tvorby hrubého fixního kapitálu (tj. investice), který se meziročně snížil o 6,8 %. Spotřeba domácností za poslední zkoumané období neustále roste, posiluje jí rekordně vysoká zaměstnanost, růst mezd a také růst důvěry v ekonomickou stabilitu. Ale zároveň se spotřebou roste i zadlužování domácností. Významnou část růstu spotřeby domácností tvoří přesun peněz, kdy občané Slovinska posílají prostředky, které vydělali ve svém zaměstnání v zahraničí zpět do své země. Tato suma přesáhla ročně 2 mld. eur a tvoří 2,4 % HDP. Nárůst zadlužení občanů v zemi je následkem nedostatku nájemního bydlení, které nutí občany vzít si hypotéku na nákup vlastní nemovitosti.

Ekonomika SR od roku 2010 vykazuje stálý vzestup, což je vidět z následujícího meziročního růstu hrubého domácího produktu za období 2000–2017 ve stálých cenách, spočítaných k tomuto referenčnímu roku uvedeného v tabulce č.3.

Tabulka 3. Vývoj meziročních indexů HDP Slovenské republiky od roku 2000 do roku 2017

Slovenská republika	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Růst HDP (ročně%)	1,2	3,3	4,5	5,4	5,3	6,8	8,5	10,8

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
5,6	-5,4	5,0	2,8	1,7	1,5	2,8	3,9	3,3	3,4

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Světové banky

Hrubý domácí produkt na obyvatele v paritě kupní síly v posledních 4 letech dosahuje 77 % průměru EU. Rychlost konvergence k průměru EU28 v SR je podmíněna tempem růstu produktivity práce, která rostla hlavně v důsledku přímých zahraničních investic (PZI) nadnárodních společností. Příliv PZI však nebyl na Slovensku přiměřeně doprovázen zahraničními podnikovými investicemi do výzkumu, vývoje a high-tech služeb. Vzhledem k tomu zdrojem růstu a rozvojem průmyslové výroby v SR je ve značné míře nákladová konkurenceschopnost založená na nízkých mzdách a jiných výrobních nákladech. Toto vnímání konkurenceschopnosti je vhodné doplnit s důrazem na výstupy s vysokou produktivitou a mírou zhodnocení materiálně – energetických vstupů opíraje se o oblast vzdělávání a inovací tak, aby se postupně plynule zvyšovaly vlastní inovace, které by měly zasáhnout celou řadu oblastí počínaje výrobou, bezpečností, technickou standardizací, vědou a výzkumem, trhem práce, systémem vzdělávání až po právní rámec.

Z uvedených informací vyplývá, že růstový potenciál Slovenska v první řadě závisí na průmyslové výrobě, která v rámci vlastního rozvoje zároveň vytváří podmínky pro růst high-tech služeb zejména v oblasti výrazného růstu podílu využívání informatiky v komplexním managementu podniků. V neposlední řadě je však také zdrojem rozvoje obchodu stavebnictví za předpokladu zabezpečení růstu investování v průmyslu.

Tabulka 4. HDP Slovenské republiky od roku 2000 do roku 2017, mil. eur.

Období	HDP	Vývoz	Dovoz	Obrat
2000	41895	17085	17897	34 982
2001	43284	19830	22584	42 413
2002	45242	21429	24125	45 555

Pokračování tabulky č. 4

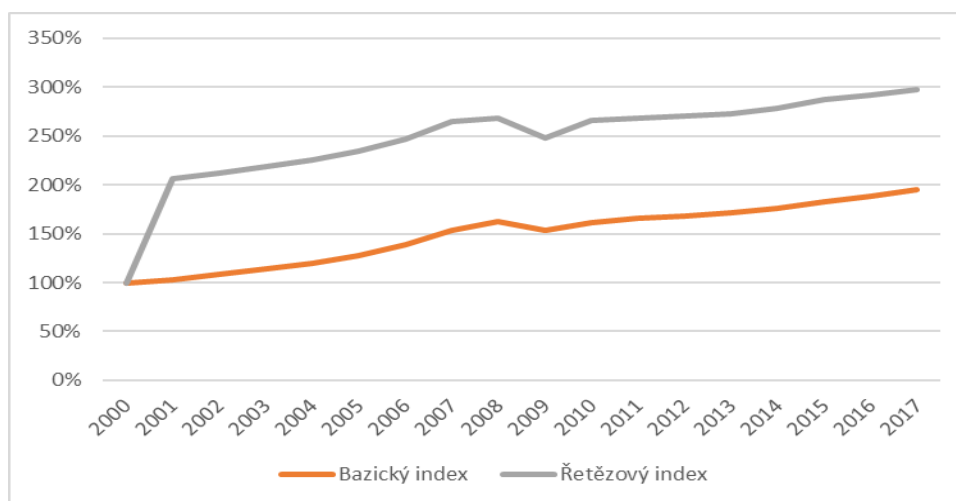
2003	47693	25751	26536	52 287
2004	50201	31678	32939	64 617
2005	53590	36322	38635	74 957
2006	58120	45596	47834	93 430
2007	64397	52509	53214	105 723
2008	68022	54824	56763	111 587
2009	64334	43286	44235	87 521
2010	67577	51585	52567	104 152
2011	69482	60066	60712	120 778
2012	70634	66473	63807	130 280
2013	71687	69586	66446	136 032
2014	73658	69889	67281	137 170
2015	76733	73052	71865	144 917
2016	79132	75949	73501	149 450
2017	81655	82212	79581	161 793

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat NBS

Slovenská ekonomika se nachází v trendu stálého dlouhodobého růstu. Ale jako skoro každá jiná země pocítila dopady celosvětové finanční a hospodářské krize. Bazický index vývoje ekonomiky Slovenské republiky 2017/2000 ve výši 1,949 ukazuje, že reálné HDP v roce 2017 zvýšilo se o 94,9 % vůči roku 2000, což je vynikající ukazatel úspěšnosti ekonomiky. Zatímco řetězový index 2009/2008 ve výši 0,945 říká, že reálné HDP v roce 2009 kleslo o 4,5 % proti předchozímu roku 2008, což znázorňuje graf č.9.

Z provedené analýzy za uplynulých osmnáct let vyplývá, že celková výkonnost hospodářství klesla v důsledku celosvětové finanční a hospodářské krize. V období let 2000 až 2017 průměrné tempo růstu ekonomiky Slovenské republiky dosahovalo 4,05 % ročně.

Graf 9. Indexy vývoje HDP SR, 2000-2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat NBS

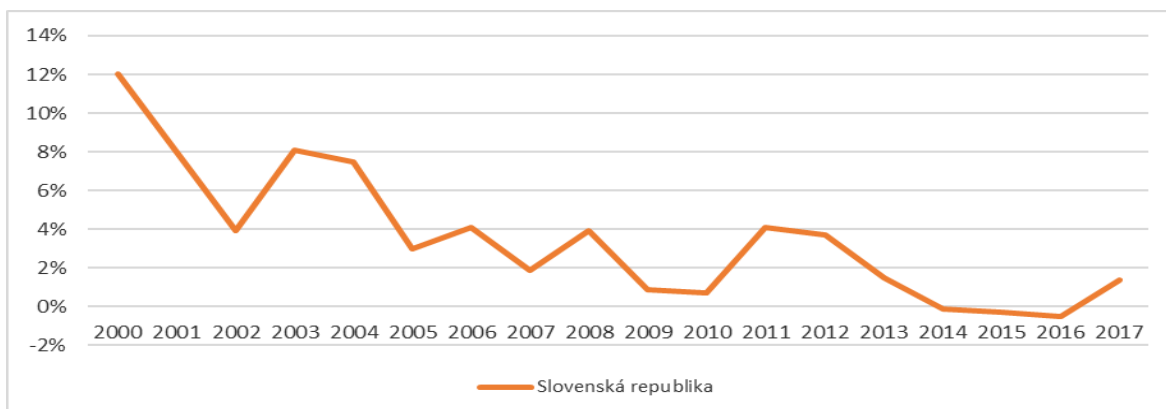
5.2 Míra inflace a míra nezaměstnanosti

Situace se na Slovensku začala výrazně vyvíjet k lepšímu po vstupu země do EU a po následném zavedení eura. Na rozdíl od ČR se v posledních 3 letech se Slovensko potýká dokonce s mírnou deflací.

Po třech letech klesajících cen se inflace dostala v roce 2017 do kladných hodnot. Predikční nástroje indikovaly impulzy na růst poptávkové inflace od roku 2017 kvůli postupnému uzavírání cyklické pozice a sílícímu trhu práce. Zvyšující se ceny komodit se projevují v akceleraci cen potravin (zejména zpracovaných), jakož i v celkové inflaci. Poptávková inflace a růst mezd se zrychluje (předpoklad reflace se naplňuje).

Narůstají ceny služeb vlivem cyklické pozice a impulsů z trhu práce. Nicméně poptávková inflace se zrychluje mírně pomaleji kvůli silnějšímu euru – ceny zboží. Poptávkovou inflaci táhnou mzdy, tedy sektor služeb. Napětí na trhu práce může se projevit v dodatečném zrychlení cenového růstu (nárůst cen poptávkových služeb), dosud mohou zvyšovat růst mezd o 2 %.

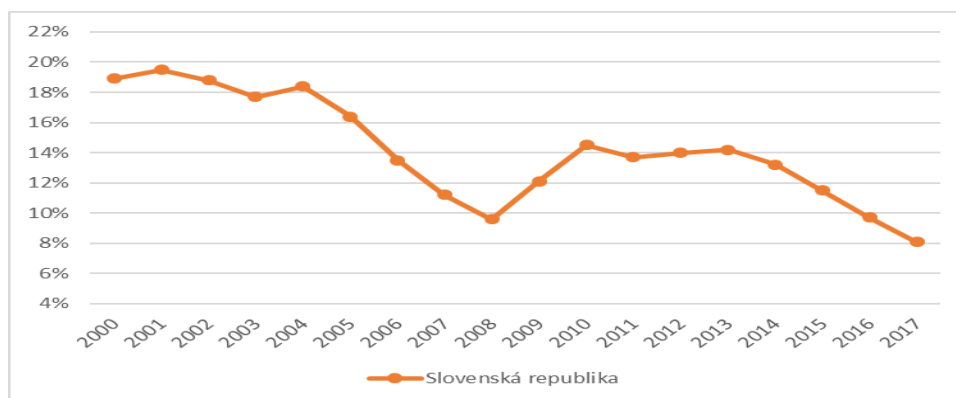
Graf 10. Průměrná roční míra inflace SR, 2000–2017 (% změna oproti předchozímu roku)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat NBS

Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla u Slovenské republiky na začátku století, kdy se blížila 20 % (rok 2001 a 2002). V současné době je počet nezaměstnaných na historicky nejnižší úrovni podle grafu č. 11, a naopak se nedostává kvalifikovaných pracovníků. Na Slovensku došlo k poměrně výraznému zlepšení na trhu práce. Evidovaná míra nezaměstnanosti se aktuálně pohybuje na úrovni 7 %. Z celkových 5,43 mil. obyvatel SR představuje počet zaměstnaných cca 45 %, přičemž je nutno brát v úvahu i poměrně vysoký počet absolutně nepřizpůsobivých obyvatel zejména v některých regionech východního Slovenska. Očekávaný další růst slovenské ekonomiky dále zvýší napětí na trhu práce, jehož výsledkem bude dynamický růst mezd. Rostoucí mzdy a růst zaměstnanosti se pozitivně promítnou v dalším vývoji spotřeby domácností. Výrazněji by tento trend neměl ovlivnit ani další vývoj inflace.

Graf 11. Míra nezaměstnanosti SR, 2000-2017 (%)

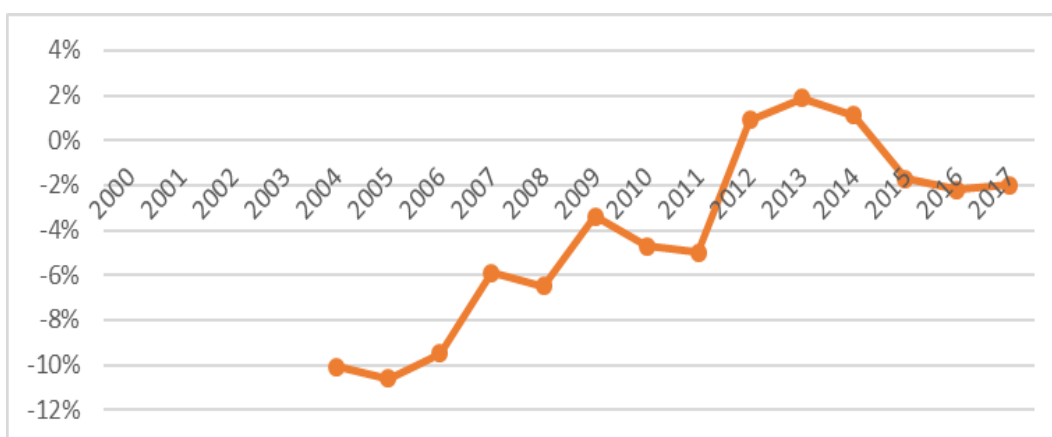

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat NBS

5.3 Bilance zahraničního obchodu Slovenské republiky

Běžný účet platební bilance vykázal podle údajů Národní banky Slovenska na konci roku 2017 schodek ve výši 1 776,4 mil. eur, což představuje 2,1 % HDP. Běžný účet se dostal do výrazného schodku zejména kvůli odlivu kapitálu ze země ve formě dividend (2,62 mld. eur). Kladné saldo obchodní bilance nestačilo pokrýt výrazný odliv dividend.

Graf 12. Bilance běžného účtu SR, % HDP

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat NBS

Kapitálový účet platební bilance skončil v roce 2017 tradičně v přebytku díky kapitálovým transferům. Finanční účet platební bilance v roce 2017 vykázal schodek ve výši 3 845,6 mil. eur, což byl nejvyšší schodek od roku 2008. Na schodku se podílela především bilance ostatních investic a přímých investic.

Největší kladné saldo obchodní bilance v roce 2017 vykázalo Slovensko (dle dat SSÚ) s Německem +3,558 mld. eur, Spojeným královstvím +2,731 mld. eur, Rakouskem +2,437 mld. eur, Francií +2,425 mld. eur, Itálií +2,167 mld. eur, Polském +1,961 mld. eur, USA +1,293 mld. Eur a SR +1,261 mld. Eur.

Největší záporné saldo obchodní bilance v roce 2017 vykázalo Slovensko s Čínou - 3,985 mld. eur, Jižní Korejí -3,972 mld. eur, Ruském -1,845 mld. eur, Malajsií -522 mil. eur. Přímé zahraniční investice na Slovensku dosáhly celkové hodnoty více než 42 mld. eur. Na konec zkoumaného období nejvíce investic směřují do výroby, kolem 33 % veškerých investic, dále – do finančnictví a pojišťovnictví ve výši 24 %, velkoobchodu a maloobchodu ve výši 9 %.

Zahraniční investice v rámci výroby směřují především do sektorů:

- elektrotechnický průmysl
- strojírenství a automobilový průmysl
- petrochemický a chemický průmysl
- energetika
- hutnictví
- potravinářství

Celkové saldo (rozdíl mezi vývozem a dovozem) zahraničního obchodu Slovenské republiky v roce 2017 bylo v přebytku 2 996,1 mil. eur. Ze Slovenské republiky se vyvezlo zboží v celkové hodnotě 74 813,3 mil. eur. Ve srovnání se stejným obdobím roku 2016 se zvýšil celkový vývoz o 6,8 %. Do Slovenské republiky se dovezlo zboží v celkové hodnotě 71 817,2 mil. eur, při meziročním nárůstu o 8,2%. Informoval o tom Statistický úřad SR (SÚ).

Vývoz do nečlenských zemí Evropské unie za celý rok 2018 oproti stejnému období předchozího roku vzrostl o 8,3 % a z celkového vývozu tvořil podíl 14,8 %. Dovoz ze třetích zemí Evropské unie se na celkovém dovozu podílel 32,2 % a meziročně vzrostl o 4,3 %. Nejvíce obchodovaná třída v zahraničním obchodě Slovenska byly stroje a přepravní zařízení podílem 60,5 % na celkovém vývozu a 48,7 % na celkovém dovozu.

Dle tabulky č.5 je vidět, že podíl vývozu na HDP a obratu na HDP dynamicky roste. Podíl vývozu na HDP přibližuje se k hodnotě 1 a obratu na HDP přibližuje se k hodnotě 2, což je dobrý trend v případě, že chceme dosáhnout plné otevřenosti ekonomiky. Dle tabulky č. 5 tyto ukazatele je tedy dost vysoké na to, abychom mohli slovenskou ekonomiku zařadit do skupiny zemí s velmi otevřenou ekonomikou.

Tabulka 5. Ukazatele otevřenosti ekonomiky Slovenské republiky

Období	Vývoz/HDP	Dovoz /HDP	Obrat/HDP
2000	0,41	0,43	0,84
2001	0,46	0,52	0,98
2002	0,47	0,53	1,01
2003	0,54	0,56	1,10
2004	0,63	0,66	1,29
2005	0,68	0,72	1,40
2006	0,78	0,82	1,61

Pokračování tabulky č. 5

2007	0,82	0,83	1,64
2008	0,81	0,83	1,64
2009	0,67	0,69	1,36
2010	0,76	0,78	1,54
2011	0,86	0,87	1,74
2012	0,94	0,90	1,84
2013	0,97	0,93	1,90
2014	0,95	0,91	1,86
2015	0,95	0,94	1,89
2016	0,96	0,93	1,89
2017	1,01	0,97	1,98

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat NBS

Pro další růst výkonnosti ekonomiky je důležité selektivně podpořit nové investice v high-tech oblastech s vysokou mírou přidané hodnoty a diverzifikovat ekonomiku SR. Potřebné je také soustředit se na budování inovace spolu s infrastrukturou, intenzivně podporovat spolupráci podniků s organizacemi zaměřenými na vědu a výzkum, implementovat opatření ke stabilizaci kvalitní pracovní síly v podnicích a zvýšit kvalitu absolventů středních a vysokých škol i prostřednictvím tvorby specifických oborů zohledňujících potřeby praxe, či podporou a vylepšováním systému duálního vzdělávání a podnikatelského prostředí nejen antibyrokratickými, ale i ekonomickými opatření

6 Srovnání vývoje ekonomiky České republiky a Slovenské republiky, jako podobných ekonomik

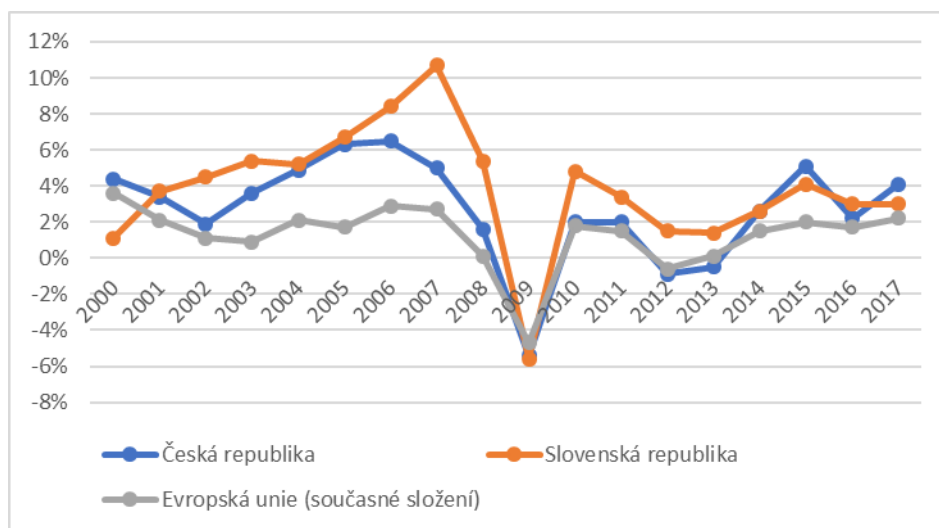
Srovnání vývoje české a slovenské ekonomiky je zajímavé z mnoha důvodů. Historicky se tyto země oddělily až počátkem roku 1993, do té doby tvořily jednu federativní republiku. Od svého rozdělení si šla každá země svojí cestou.

Propojení Česka a Slovenska z ekonomického hlediska je už jen z geografických a historických důvodů značná. Dalším silným faktorem je minimální jazyková bariéra. Co je ovšem odlišné, je samotná dynamika integrace těchto ekonomik do nadnárodních struktur. Zatímco se v České republice stále platí českou korunou, na Slovensku již v roce 2009 přijali společnou měnu pro země EU – euro.

Výše uvedené informace tak nabízí prostor pro velice zajímavou komparativní analýzu ekonomického vývoje těchto dvou zemí. Nejdříve lze pohlédnout na tyto dva státy z pohledu některých dostupných klíčových makroekonomických údajů. Při pohledu na ten nejsledovanější, kterým je samozřejmě růst domácího produktu (HDP), je patrné, že Česká republika vzrostla v rozmezí let 2010-2017 rychleji, než Slovensko. Nelze však opomenout výchozí situaci obou zemí, kdy ekonomická úroveň ČR byla vůči EU 76 % HDP, zatímco na Slovensku byla výrazně menší, a to 48 % HDP.

Graf 13. Růst HDP obyvatele ČR a SR, řetězové objemy, procentní změna za předchozí období

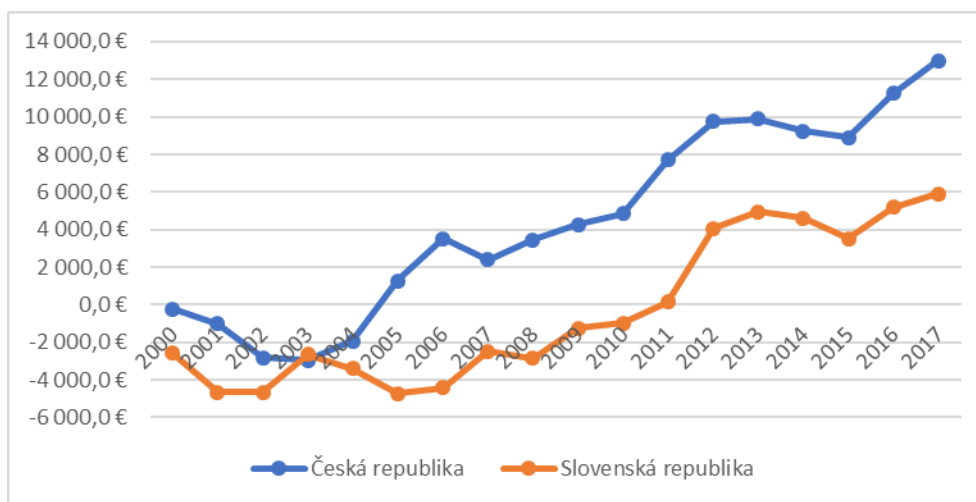
Zdroj: Vlastní zpracování

Nižší počáteční ekonomická úroveň vytváří vyšší potenciál k rychlému hospodářskému růstu. Slovensku se tento fakt podařilo využít ve vcelku pravidelném vyšším tempu růstu. Pro úplnost lze dodat, že současná úroveň ekonomiky vůči EU (vyjádřena ukazatelem HDP na hlavu), na konci roku 2017 v ČR po každoročním růstu o zhruba jeden procentní bod, dosahovala 89 %. Zatímco Slovensko stagnovalo na 77 % již od roku 2013.

Česká republika i Slovensko jsou země s malou otevřenou ekonomikou. Obě země se významně zapojují do mezinárodních produkčních řetězců. Díky jejich nevelkému vnitřnímu trhu jsou však velké míry závislé na poptávce ze zahraničí. Tuto skutečnost lze doložit například podílem vývozu na celkové produkci, kdy v případě Slovenska dosahuje

40 %, v případě ČR 35 % celkové produkce. Právě ukazatel zahraničního obchodu ukazuje, jaká je bilance těchto zemí a její dynamiku.

Graf 14. Saldo zahraničního obchodu ČR a SR, 2000–2017 (mil. eur)

Zdroj: Vlastní zpracování

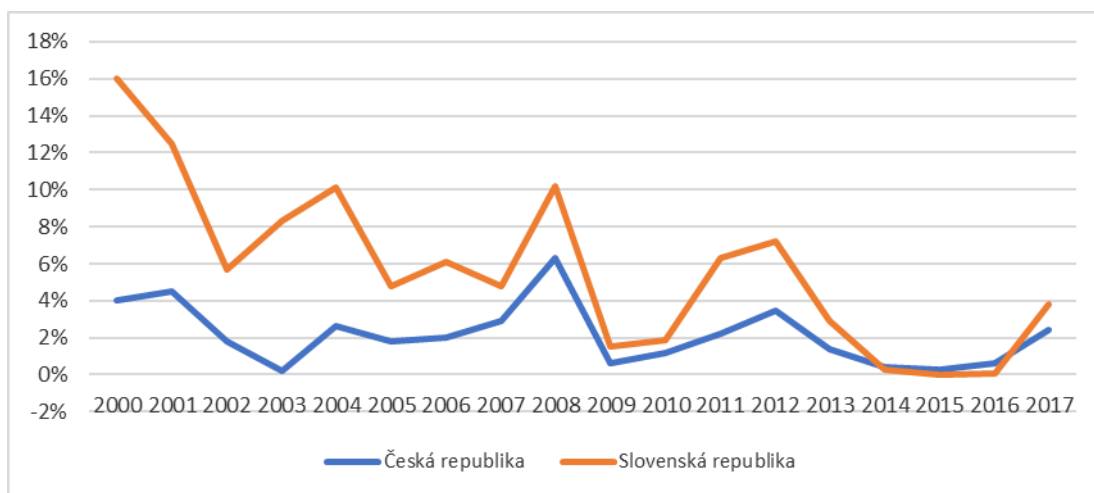
Vstup Slovenska a Česka do Evropské unie znamenal obrat v zahraničním obchodě ČR, tento pohyb byl právě do přebytků. Slovensko si však muselo na kladné hodnoty počkat do roku 2012. Dnes již obě země dosahují kladných bilancí, avšak Česká republika generuje stále přebytky znatelně vyšší než Slovensko. Producenti působící v Česku se tak na zahraničních trzích jeví jako úspěšnější.

Velký podíl na celkové produkci vykazují přirozeně obě ekonomiky také v rámci dovozu zboží a služeb. V ČR činí tento podíl zhruba 32 %, zatímco dovozy do Slovenské republiky dosáhly v roce 2016 i více než 38 %. Zahraniční obchod má vliv na růst domácí ekonomiky a projevuje se také na dynamice celkové hladiny, tedy na inflaci. Jak lze vyčíst z grafu č. 13, po letech s výraznou mírou inflace, rozkolísaných transformačních procesech těchto zemí, se dynamika cenového vývoje SR i ČR výrazně sblížila, zejména v období po vstoupení Slovenska do Evropské měnové unie.

Při pohledu na nejnovější roční údaje je zřejmé, že v roce 2017 dosahovala inflace v obou zemích pozitivních hodnot, a to 1,4 % na Slovensku a 2,4 % v České republice. Obrat v minulém roce přišel po 3 letech nízkých, a dokonce záporných měr inflace, jež byly v tomto období zaznamenány právě na Slovensku. Technicky řečeno, ekonomika našich východních sousedů prošla deflačním vývojem, kdy nominální cenová hladina

klesala. Je však nutno dodat, že i přes tento pokles dokázala slovenská ekonomika v těchto letech překonat českou ekonomiku v růstu HDP (graf č. 15).

Graf 15. Průměrná roční míra inflace ČR a SR, 2000–2017 (%)

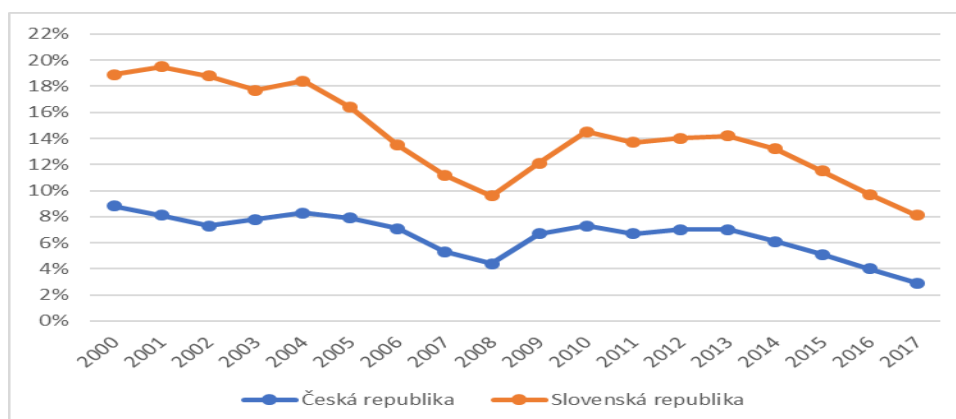

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Světové banky

Dalším z důležitých ukazatelů ekonomiky je nezaměstnanost, konkrétně její míra v zemi. Po celé sledované období generuje česká ekonomika spíše nižší míru nezaměstnanosti. Rozdíl v míře nezaměstnanosti dosahoval mezi oběma zeměmi vždy nejméně 4 %. Avšak zatímco nezaměstnanost v Česku je na svém minimu, na Slovensku dosahuje 7,4 %. V Česku byla tato míra nezaměstnanosti posledně před 8 lety. Slovensko do té míry dlouhodobě bojuje s vysokou nezaměstnaností, ale i s nedostatečným růstem pracovních míst na trhu.

Kdysi se vyskytovala situace, kdy Slováci odcházeli za prací do svého souseda, České republiky, které bylo a je závislé na přílivu zahraničních pracovníků. V posledních letech se tato situace postupně zlepšuje, avšak v porovnání s mírou nezaměstnanosti v ČR zůstává ta na Slovensku stále dvojnásobná podle grafu č.16.

Graf 16. Míra nezaměstnanosti ČR a SR, 2000-2017 (%)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Světové banky

V České republice byla, a i po vstupu do Evropské Unie je, míra nezaměstnanosti nejnižší mezi zeměmi EU. Slovenská republika se pohybovala spíše mírně nad průměrem EU. Z dlouhodobého hlediska šlo však v případě Slovenska o jednu z historicky nejnižších hodnot. U obou zemí pak samozřejmě lze vysledovat pozitivní vliv dlouhých období vyšších dynamik hospodářského růstu.

ČR i SR patří mezi nejprůmyslovější země v Evropě. ČR má podíl průmyslu na hrubé přidané hodnotě (HPH) 31,7 % a je jednou z nejprůmyslovějších zemí v Evropě. Slovensko s podílem na hodnotě 26,6 % na hrubé přidané hodnotě se řadí k vyššímu průměru v evropských zemích. Průměr Evropské unie je současně 19,7 %. Struktura jednotlivých průmyslů v obou zemích je velice podobná. Pět nejvýznamnějších oborů zpracovatelského průmyslu je identických. Klíčovým odvětvím pro růst jak české i slovenské ekonomiky je automobilový průmysl. V obou zemích je podíl na HPH téměř totožný, a to 18 %.

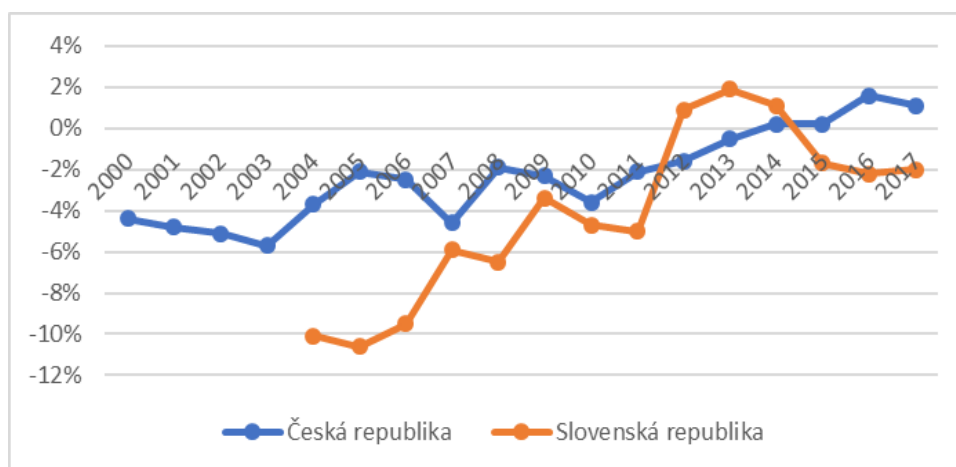
Po vstupu do Evropské unie se úroveň obou zemí výrazně zvýšila, v případě Slovenska se dokonce téměř zdvojnásobila. V letech 2000–2017 se české HDP na osobu při zohlednění cenových hladin přiblížil k úrovni zemí EU15 z 65 % na 82 %. Slovensko konvergovalo rychleji díky nižší základně, a to ze 41 % na 71 %. I přesto obě ekonomiky čelí novým výzvám, které zahrnují vypořádání se se závislostí na již zmíněném automobilovém průmyslu a kapitálu ze zahraničí.

Pro Slovensko byla na začátku velká nevýhoda jeho zastaralejší technologie a odbytá závislost ekonomiky na těžkém průmyslu na trzích Rady a vzájemné hospodářské

pomoci. Země prošla politickým a ekonomickým obdobím „tempa“, jež vyústilo v neobyčejné reformní úsilí. Výsledkem tohoto úsilí byly znatelné reformy a modernizace ekonomiky jako například přijetí eura jako společné měny. Právě díky těmto reformám začalo roku 2006 dohánět svého pomyslného rivala a premianta regionu – Českou republiku. Právě po 16 letech samostatné existence Slovenska a jeho slovenské koruny, přijala země v roce 2009 euro a vstoupila do evropské měnové unie. Naopak česká koruna slaví 25. výročí.

Poslední období krize nebylo snadné ani pro jednu z obou ekonomik, ale pro tu českou bylo složitější. Což znamenalo, že v letech 2012 a 2013 byla na rozdíl od té slovenské poznamenána hlubší recesí, jejíž míra byla dokonce horší než průměr v eurozóně nebo EU. Příčinou byla hlavně opatrnost soukromých investorů, také odkládání spotřeby domácností, ale i úsporná opatření státu dělaná k zabránění destabilizace veřejných financích. Ale po tomto období následoval ekonomický růst, Česko dokonce dokázalo předběhnout Slovensko v meziročním růstu HDP už v roce 2015 a 2017. Stejnou dynamiku postupného a pravidelného růstu pozorujeme i u bilance běžného účtu obou zemí. Jak vidíme z grafu 17, česká ekonomika roste stabilněji, a to v dlouhodobém trendu. Zavedení eura v 2009 roce oživilo ekonomiku, ale nemělo takový silný kladný vliv.

Graf 17. Bilance běžného účtu obou zemí, % HDP

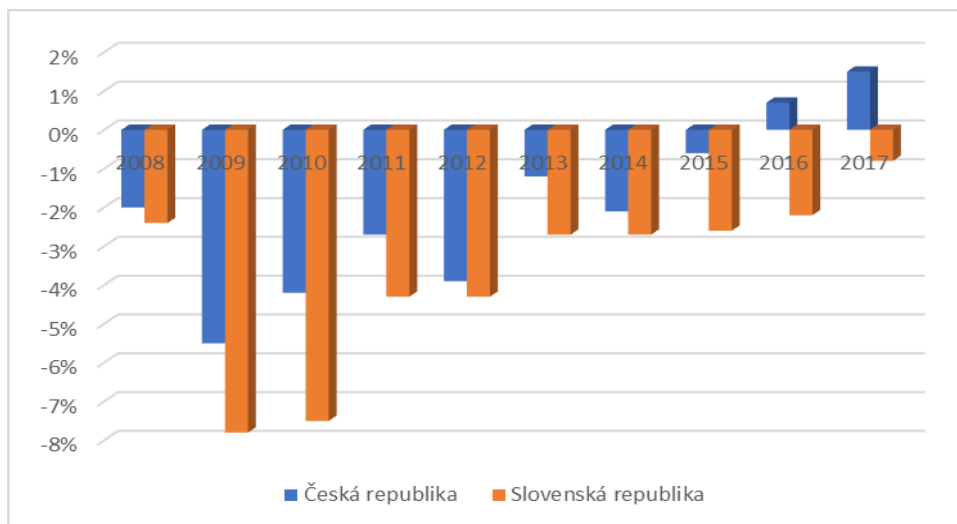

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Světové banky

V roce 2008 byl podíl dluhu na HDP v ČR i na Slovensku relativně nízký v porovnání s ostatními zeměmi EU. Od roku 2009 do 2015 (po dopadu světové krize) byl

státní dluh vyjádřený ve výkonu ekonomiky u obou zemí klesající a v roce 2014 skoro se vyrovnal, viz graf 18.

Graf 18. Podíl dluhu na HDP obou zemí, % HDP

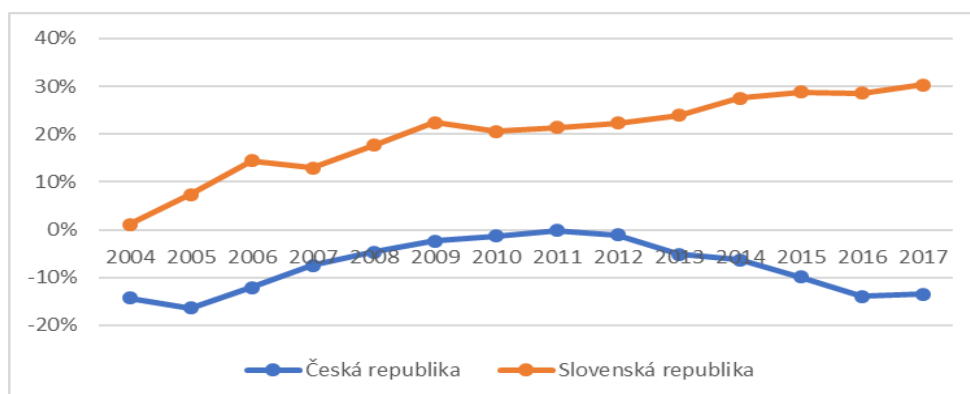
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Světové banky

Trvalo pouze 4 roky, než se Slovensku podařilo stáhnout tuto hodnotu o necelých 13 procentních bodů. Nicméně po krizi se slovenský čistý zahraniční dluh vůči HDP navyšoval výrazně rychleji než v České republice. Tento jev byl pozitivní částí relativně dlouhé české hospodářské deprese, která je spojena s a aktivní fiskální stabilizací. V Česku došlo v roce 2008 ke snížení z -4,7 % na -13,5 % v roce 2017. Dynamika, kterou vykazoval slovenský dluh, byla varovná a bylo na ni upozorňováno i mezinárodními institucemi.

V totožných šesti letech vzrostl podíl Slovenského dluhu na HDP z 17,7 % na 30,3 %. Slovenský růst HDP byl v letech 2009 až 2014 do velké míry živěn právě tímto růstem zadlužení.

Po roce 2014 se však podařilo oběma zemím započít opětovné snižování jejich zadlužení, a to díky rychlejšímu růstu HDP. Dle předpovědí má k poklesu tohoto podílu mezi HDP a státním dluhem docházet i v dalších letech. Česká republika, která díky tomu, že neplatí eurem, maastrichtské kritérium plní lépe než samotní členové eurozóny.

Graf 19. Čistý zahraniční dluh obou zemí, roční údaje, % HDP

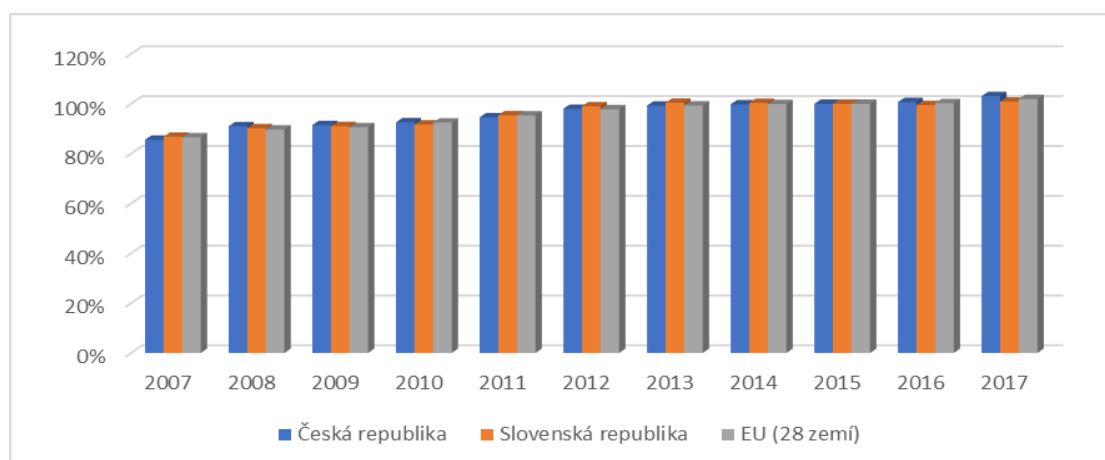

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Světové banky

Hnacím motorem společným pro obě ekonomiky je výroba aut. V přepočtu na obyvatele jich Slovensko i Česko vyrobí největší množství na světě. Ani v okolnostech extrémního vnějšího ekonomického tlaku, jemuž byla česká a slovenská ekonomika vystavena na přelomu prvního a druhého desetiletí tohoto století, se nijak nepotvrdilo, že by přechod na euro, nebo setrvání u koruny znamenalo pro jednu z ekonomik garantovanou a nezpochybnitelnou konkurenční výhodu v oblasti dynamiky hospodářského růstu (ČSOB, dostupné online).

Index spotřebitelských cen u obou států zůstal na úrovni zemí EU. Ceny u obou zemí rostly poměrně ve stejném tempu, což zobrazuje graf 20.

Graf 20. Srovnání indexu spotřebitelských cen, roční průměrné indexy, 2015=100 %

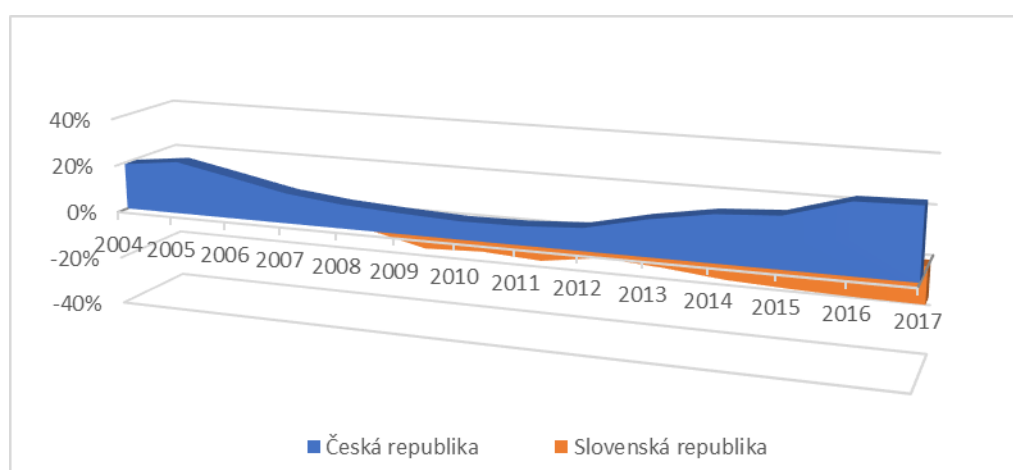

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Světové banky

Před vypuknutím ekonomické krize v roce 2009 zaznamenaly obě ekonomiky největší počet přímých zahraničních investic. Atraktivní pro přímé investory byly především nízké ceny výrobních faktorů (zejména mzdy) a blízkost již vyspělých evropských trhů. Na Slovensko pak investory lákaly daňové reformy, které v roce 2004 vytvořily pro investory velice přívětivé prostředí pro podnikání.

Obě země byly ve zkoumaném období značně ovlivněny procesem evropské integrace. Ekonomika Slovenska podstoupila přijetí eura, tedy měnovou konvergenci. Obě země pak čerpaly v narůstající míře z prostředků strukturálních a investičních fondů EU. Na počátku programového období v letech 2007-2013 se příjmy z těchto strukturálních fondů v obou zemích vyrovnaly na 0,5 % HDP. V roce 2015 už byla hodnota na 3 %, tedy šestinásobek oproti roku 2007. Dále příjmy jenom rostou.

Graf 21. Čistá mezinárodní investiční pozice s výjimkou nedefinovatelných nástrojů, % HDP

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Světové banky

Jak vidíme z předchozích grafů měnová konvergence ve formě přijetí eura Slovenskou republikou měla poměrně malý vliv na index spotřebitelských cen a na příliv zahraničních investic do země. Naopak česká ekonomika je v tomto směru lépe prosperující zemí.

7 Analýza zahraničního obchodu České republiky

Zahraníční obchod Česka za rok 2017 skončil v přebytku, a to 63,4 miliardy korun českých. Ve srovnání s rokem 2016 se export zvýšil o 6,8 % a import o 6,0 %. Podle ředitele oddělení statistiky zahraničního obchodu na ČSÚ – Karla Krále, je největším obchodním partnerem Česka během posledních let Německo, kam mířila téměř třetina tuzemského exportu. Na importu do ČR se německý export podílel však z více než jedné čtvrtiny.

Dle Česko-německé obchodní a průmyslové komory (ČNOPK) německé podniky v roce 2017 dopravily do ČR zboží za takřka bilion korun, což je meziročně až o 1,4 % více. Vývoz českých podniků do Německa byl sice opět rekordní, potom co dosáhl 1,42 bilionu korun českých, meziročně se však zvýšil o 2,8 %, to bylo nejméně od roku 2009. Oslabil se zejména export automobilů a autodílů do Německa.

Tabulka 6. Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR

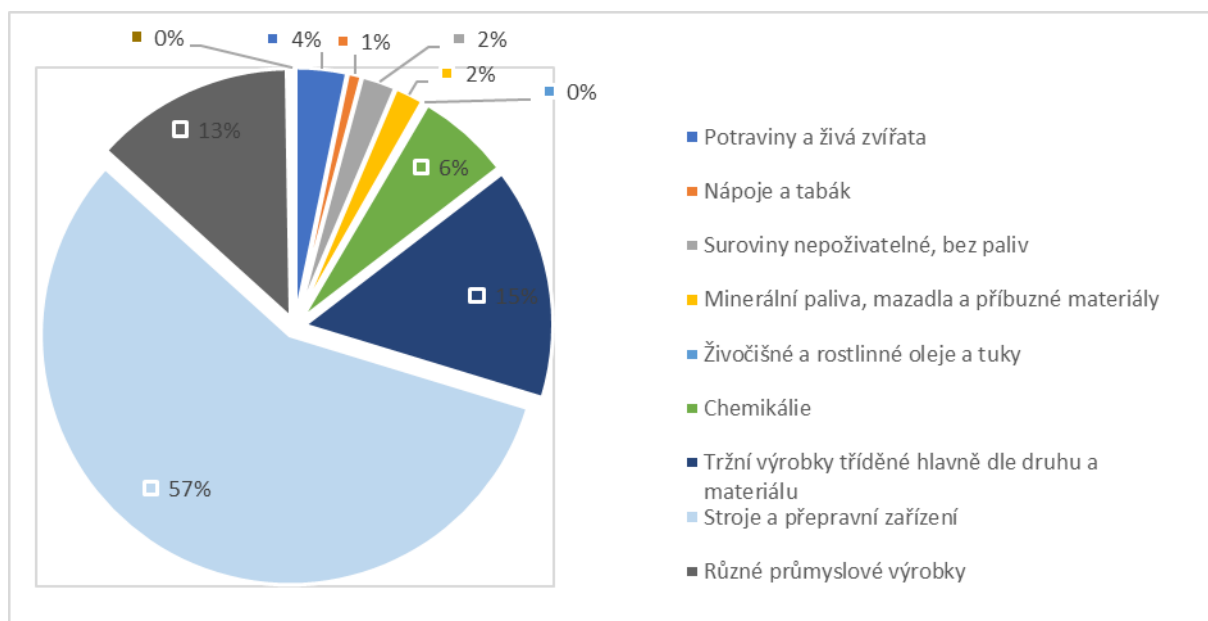
Rok	Obrat ZO v mil. Kč	Meziroční nárůst/pokles v %	Meziroční hodnotový nárůst/pokles v mil. Kč
2000	2 094 720	-	-
2001	2 311 138	110,33	216 418
2002	2 377 590	102,88	66 452
2003	2 585 345	108,74	207 755
2004	3 307 115	127,92	721 770
2005	3 826 211	115,70	519 096
2006	4 326 083	113,06	499 872
2007	4 846 265	112,02	520 182
2008	5 024 687	103,68	178 422
2009	4 501 324	89,58	-523 363
2010	5 168 384	114,82	667 060
2011	5 578 175	107,93	409 791
2012	5 769 364	103,43	191 189
2013	5 781 531	100,21	12 167
2014	6 318 706	109,29	537 175
2015	6 730 284	106,51	411 578
2016	6 969 968	103,56	239 684
2017	7 418 383	106,43	448 415

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

7.1 Struktura zahraničního obchodu České republiky

Struktura vývozu a dovozu z pohledu obchodovaných skupin komodit se modifikovala jen nepatrně. Až 85 % exportu tvoří tři skupiny – průmyslové spotřební zboží (11 %), tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu (15 %) a zejména stroje a dopravní prostředky (57 %). Dovoz je zastoupen těmito stejnými skupinami z necelých 76 %, a to v podobných proporcích. Při bližším zkoumání skupiny strojů a průmyslového zboží jako celku, kde je větší podíl přidané hodnoty, je patrné, že jejich podíl za posledních 10 let narostl o 5 procentních bodů, tedy z 65 % na 70 % celkového vývozu a na straně dovozu vzrostl dokonce o 6 procentních bodů, tedy z 53 % na 59 %. Stroje a přepravní zařízení mají nejvyšší váhu dle grafu č.22.

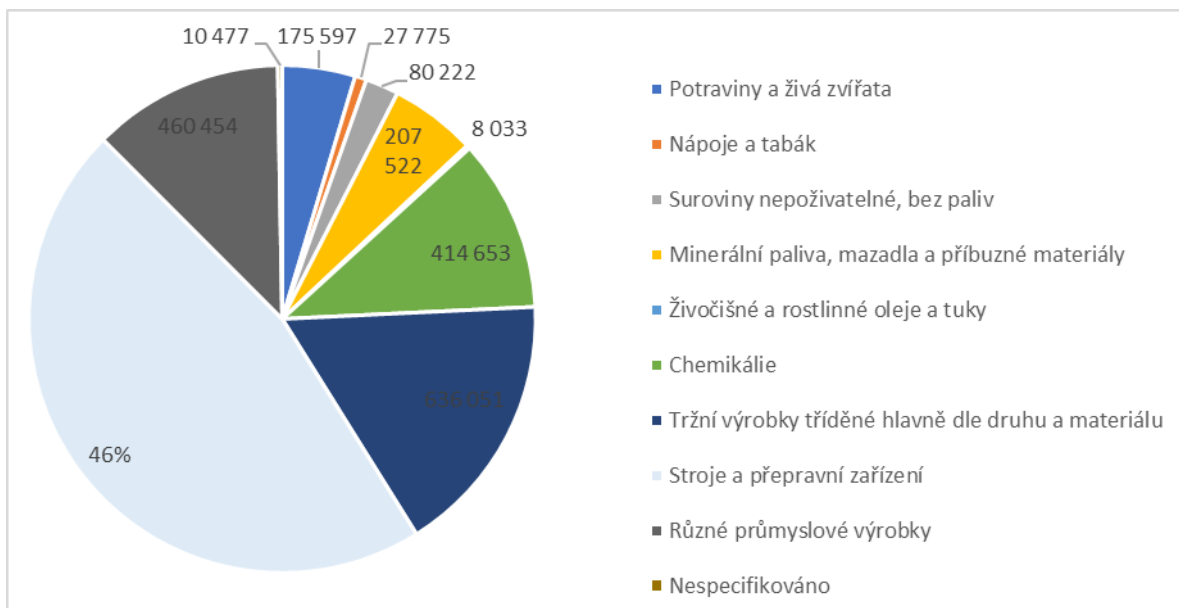
Graf 22. Komoditní struktura vývozu (přeshraniční statistika) k 31.12.2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

V kategorii *stroje a dopravní prostředky* mají na straně vývozu největší váhu silniční vozidla, které jsou následovány spotřebiči a elektrickými zařízeními s menším než polovičním vlivem. Na straně dovozu opět převládají tyto dvě položky, graf č. 23 znázorňuje, že dovoz elektrických zařízení má ovšem váhu nejvyšší.

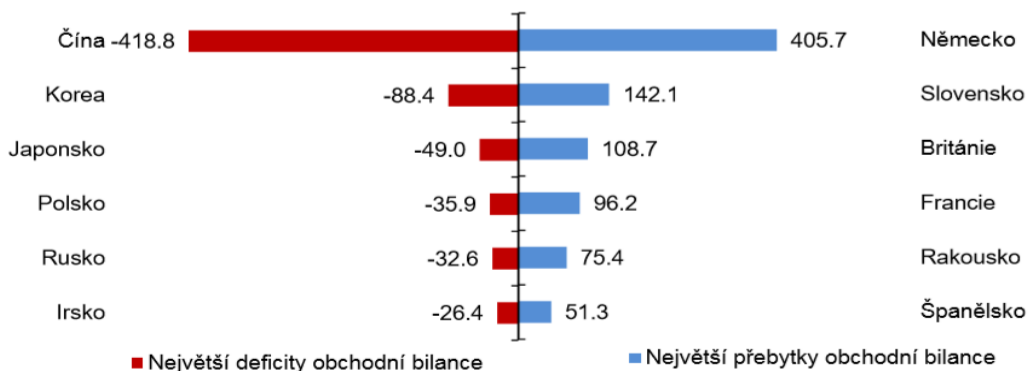
Graf 23. Komoditní struktura dovozu (přeshraniční statistika) k 31.12.2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Ekonomika České republiky je zahraničním obchodem těsně napojena na EU28. Tato závislost se za předešlých deset let zmenšila jen minimálně. V roce 2017 proudilo do Evropy 90,2 % českého vývozu a 83,7 % do evropské osmadvacítky na rozdíl od 92,4 % a 85,7 % v roce 2007. ČR importovalo v roce 2017 72,1 % celkového dovozu z Evropy a 65,7 % z EU28, v roce 2007 to bylo 78,8 % a 70,9 %. Graf č.24 znázorňuje všech šest zemí, se kterými má Česko největší schodky a přebytky bilance zahraničního obchodu (2017, mld CZK, přeshraniční statistika).

Graf 24. Země, se kterými má ČR největší schodky a přebytky bilance ZO

Zdroj: ČSÚ, dostupné online

Co se týká zbývajícího 9,8 % podílu vývozu do zemí mimo Evropu a 27,9 % podílu dovozu z neevropských zemí, u vývozu dominují asijské země, dále severní Amerika a s distancí pak i země Blízkého východu, v importu důrazně převládají asijské země, které dělají přes 80% podílu mimoevropského importu. Tyto proporce se za posledních deset let na straně vývozu i dovozu změnilo jen málo. Dovoz ze zemí mimo EU předčí export do těchto států dvaapůlkrát.

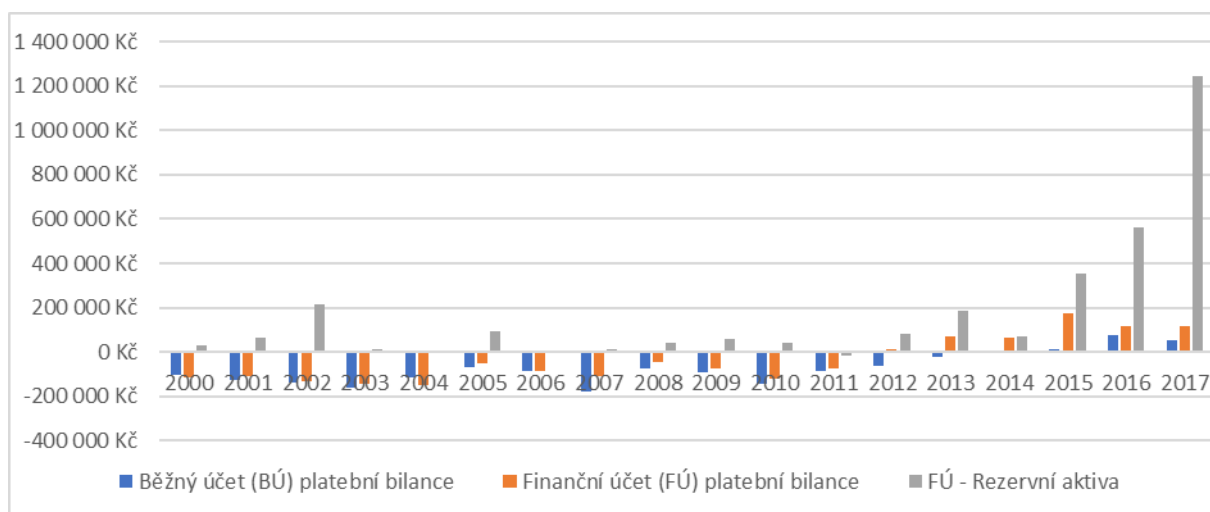
7.1.1 Vývoj platební bilance za 2000-2017

Společně s výsledky platební bilance za sledované období ČSÚ jsou zveřejněny aktuální údaje na konci roku 2017. V revidovaných datech jsou promítnuty zejména zpřesněné informace ČSÚ o exportu a importu služeb a zboží a na finančním účtu data ČNB z výkazů od nefinančních i finančních subjektů. Podle údajů ČSÚ běžný účet platební bilance České republiky za rok 2017 dosáhl nadbytku, který převyšuje 63 miliard korun. Tento přebytek vykazuje běžný účet již čtvrtý rok za sebou a jedná se o historicky první takto dlouhé období od vzniku České republiky. V předešlém roce platební bilance vykazovala nadbytek 52,6 miliardy korun, v roce 2015 nadbytek 11,3 miliardy korun a v roce 2014 – 7,9 miliardy korun. V předešlém období se platební bilance pohybovala ve schodku.

Nejvýznamnější ekonom Generali Investments CEE Radomír Jáč řekl, že hlavním tahounem růstu přebytku běžného účtu byl právě obchod se službami. Avšak také menší odliv dividend a ostatních výnosů do zahraničí. Jestli se podle Jáče nadbytek běžného účtu stanoví v poměru k hrubému domácímu produktu, byl v roce 2017 téměř 1,25 % HDP. V roce 2016 to bylo 1,1 %.

Na konci zkoumaného období dosáhla bilance zboží a služeb ČR nadbytku 372,2 miliardy korun, na rozdíl od roku 2016 se jednalo o nárůst zhruba ve výši 20,5 miliardy korun. U přímých investic bylo zaznamenáno záporné saldo 137,1 miliardy korun, přičemž o rok předtím bylo ještě větší, a to 141 miliard korun.

Graf 25. Platební bilance ČR, mil. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Běžný účet platební bilance je detailněji přiblížen v podkapitole 7.1.2

Kapitálový účet v roce 2017 skončil aktivem ve výši 46 mld. Kč. Pokles o 8,0 mld. Kč ovlivnilo zejména snížení čistých příjmů z rozpočtu EU, které jsou zahrnuty na kapitálovém účtu.

Finanční účet v roce 2017 skončil aktivem ve výši 142 mld. Kč. Nárůst aktiva meziročně byl o 24,0 mld. Kč. Na finančním účtu platební bilance, včetně změny rezervních aktiv ČNB, došlo k přílivu finančních zdrojů (tzv. čisté výpůjčky ze zahraničí), a to ve výši 218 mld. Kč působením rychlejšího navýšení zahraničních pasiv před růstem zahraničních aktiv.

V údajích o odlivu přímých investic byl vymezen čistý odliv finančních zdrojů v částce 81 mld. Kč. Nejdůležitějšími faktory bylo reinvestování zisku cizími vlastníky v tuzemských podnicích a čerpání půjček od činitelů ve skupině přímé investice.

V údajích portfoliových investic se realizoval čistý odliv peněz do zahraničí (tedy čisté půjčky do zahraničí), a to ve výši 255 mld. Kč v následku poklesu tržby státních dluhopisů zahraničními investory (ČNB, online)

7.1.2 Běžný účet platební bilance

Běžný účet platební bilance, jenž je souhrnem všech ekonomických operací české ekonomiky se zahraničím, za rok 2017 skončil v rekordně vysokém přebytku 63,4 miliardy

korun. Přebytkový byl již počtvrté za sebou. Plyne to z údajů, zveřejněných Českou národní bankou. Poslední čtyři roky, ve kterých byl běžný účet v kladných číslech, bylo první takové období od samotného vzniku České republiky. Je zapotřebí říct, že v předešlém období byla platební bilance zahraničního obchodu schodková. V roce 2016 činil přebytek 52,6 miliardy korun, v roce 2015 se rovnal 11,3 miliardám korun a v roce 2014 7,9 miliardy korun. Podstatným faktorem tohoto nárůstu přebytku běžného účtu byl právě obchod se službami, který také měl vliv na nižší odliv dividend a dalších příjmů do zahraničí. Je zřejmé, že vývoj platební bilance bude i nadále bezproblémový. Tohle jenom potvrzuje, že domácí ekonomika nečelí vnější nerovnováze v tomto směru.

Pokud se přebytek běžného účtu poukáže v poměru k HDP, činil v roce 2017 zhruba 1,25 % hrubého domácího produktu, zatímco v roce 2016 se rovnal 1,1 %. Bilance zboží a služeb skončila v roce 2017 v přebytku 372,2 miliardy korun. A jeden rok zpátky byl přebytek zhruba 351,7 miliard. Přímé investice vykazovaly za rok 2017 záporné saldo 137,1 miliardy korun, v roce 2016 bylo záporné saldo v minusu 141 miliard korun.

Za posledních 18 let byla platební bilance ve schodku od roku 2004 do roku 2006 a potom od roku 2011 až do 2017, kdy běžný účet skončil v přebytku 63,4 miliardy korun.

Z platební bilance je zřejmé, že z České republiky odtéká hodně kapitálu do zahraničí, protože u přímých investic záporné saldo tvořilo 137,1 miliardy korun. Nežádoucí je situace u reinvestice zisků, tady pozorujeme převýšení pasiv nad aktivy o 106,9 miliard korun. To je výrazné zhoršení oproti roku 2016.

Česká republika předkládá sebe, jako výrazně proexportně orientovaný stát s kladnou obchodní bilancí. Celá polovina exportovaného zboží a služeb se vozí do sousedních států. Oboustranná spolupráce mezi ČR a jejími sousedy stoupá také na poli obranném, vědeckém i společenském. Za uběhlých deset let sledujeme kladnou obchodní bilanci se sousedními státy jako celek. Jedinou zemí, se kterou držíme pasivní obchodní bilanci, je Polsko. Vývoz a dovoz zboží a služeb je prvkem běžného účtu České republiky.

Nejvýznamnější složkou běžného účtu je bilance služeb a obchodní bilance. Tyto dvě součásti tvoří majoritu běžného účtu. V roce 2017 produkoval vývoz zboží a služeb (bilance služeb a obchodní bilance) okolo 94 % kreditní strany běžného účtu. Dovozy zboží a služeb byl v hodnotě cca 86 % debetní strany. Dohromady se v roce 2017 z ČR exportovalo množství zboží a služby v ceně téměř 3,8 bilionu Kč. Import zboží a služeb do ČR v roce 2017 dosahoval zhruba hodnoty 3,4 bilionu Kč.

Dle dat ČSÚ v roce 2017 dospěl přebytek obchodní bilance v národním pojetí na 152,6 mld. Kč, a to představovalo meziroční klesání o 11,1 mld. Kč. Při porovnání s rokem 2016 se zvětšil export o 5,6 % a import o 6,3 %.

V roce 2017 stoupal razantně export (6,5 %) i import (6,8 %) zboží. Stoupal přebytek obchodu s motorovými stroji, vozidly a zařízeními. Nárůst cen některých materiálů pak zvětšil deficit obchodu se státy mimo EU, odkud ČR většinou materiály importuje. Souhrnný přebytek zahraničního obchodu navyšoval služby. Ekonomický blahobyt vedl mimo jiné k nárůstu výdělků z přímých investic. Ty pak byly reinvestovány ve významnější míře než v letech minulých. Ekonomické poměry se zahraničím ovlivnil i konec režimu intervencí a následující posílení kurzu koruny proti ostatním měnám. To směřovalo k zřejmému navýšení zahraničního peněžního závazku, zejména ve formě krátkodobého zadlužení.

Jestliže vezmeme v úvahu pouze výši samotných zahraničních investic do základního kapitálu českých podnikových subjektů, nejvíce u nás za v roce 2017 investovaly podniky z Německa - 46 miliard korun, dále z daňových rájů a to Lucemburska - 22,6 miliardy a také Kypru - 13,8 miliardy korun. S mírným odstupem následuje Švýcarsko, Jižní Korea a Británie. Svůj kapitál z českých firem naopak stahovali investoři ze Španělska, Nizozemska, Ruska a Číny (zde se jednalo o pokles o necelé 2 miliardy korun).

Do průmyslu lákají velký objem investic ze zahraničí hlavně dvě odvětví. Tím prvním je automobilový průmysl, který zajišťuje příliv 17,5 miliardy korun. Druhá pozice je ovšem překvapivější – obor zpracování kovů a hutnictví přitáhl investice za 10,4 miliardy. U služeb vede pojišťovnictví a bankovníctví s přílivem 11 miliard korun. Investice nemají vždy podobu zakládání firem „na zelené louce“, zájem je také o odkup úspěšných českých podniků. Poradenská společnost EY za loňský rok napočítala 246 firemních akvizic týkajících se českých firem. Z toho 72 transakcí mělo podobu odkupu české společnosti zahraničním investorem (EY, online).

Příčiny pro pokračující investiční a akviziční aktivity v ČR jsou i nadále pevné makroekonomické fundamenty. Negativní stránkou tohoto úspěchu je silný odliv dividend, a také dalších zisků do zahraničí. V roce 2017 zahraniční vlastníci „vytáhli“ z České republiky 276 miliard korun na dividendách, a dalších 13,9 miliardy odešlo na úrocích z půjček. Dividendy směřují hlavně do Německa, Nizozemska, Rakouska a Lucemburska.

Tabulka 7. Vývoj bilance zahraničního obchodu ČR

Rok	Dovoz (mil. Kč)	Vývoz (mil. Kč)	Bilance (mil. Kč)
2000	1 050 278	1 044 442	-5 836
2001	1 168 121	1 143 017	-25 104
2002	1 224 220	1 153 370	-70 850
2003	1 329 927	1 255 418	-74 509
2004	1 677 900	1 629 215	-48 685
2005	1 897 137	1 929 074	31 937
2006	2 118 374	2 207 709	89 335
2007	2 392 808	2 453 457	60 649
2008	2 468 792	2 555 895	87 103
2009	2 196 798	2 304 526	107 728
2010	2 522 933	2 645 451	122 518
2011	2 691 486	2 886 689	195 203
2012	2 761 394	3 007 970	246 576
2013	2 765 556	3 015 975	250 419
2014	3 042 510	3 276 196	233 686
2015	3 252 785	3 477 499	224 714
2016	3 342 916	3 627 052	284 136
2017	3 544 854	3 873 529	328 675

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

7.2 Ukazatele otevřenosti ekonomiky

Jak bylo zmíněno v předchozí části této práce, malé ekonomiky vykazují vyšší zapojení do zahraničního obchodu a mají – sklon k velké otevřenosti. Zároveň můžeme pozorovat pozitivní vztah mezi vyspělostí hospodářství a jeho začleněním do oblasti mezinárodního obchodu. Naopak nízkou míru otevřenosti mohou vykazovat vyspělé země s velkým vnitřním trhem – tzv. soběstačné ekonomiky nebo málo rozvinuté ekonomiky s nízkou konkurenceschopností na světovém trhu.

Velikost ekonomiky můžeme posuzovat podle velikosti teritoria nebo bohatství státu. Ale v Evropě se používá pro měření ukazatel počtu lidí. Z toho důvodu můžeme zařadit ekonomiku České republiky a také ekonomku Slovenské republiky do zmíněných malých ekonomik podle počtu obyvatel ve srovnání se světem nebo samotnou EU.

Následující odstavce přiblíží změny určitých ukazatelů a změny chování ekonomiky za posledních 18 let. Prvním diskutovaným ukazatelem bude HDP (podíl exportu i importu na HDP), protože právě HDP bývá často vnímán jako jeden z nejlepších indikátorů výkonnosti ekonomiky.

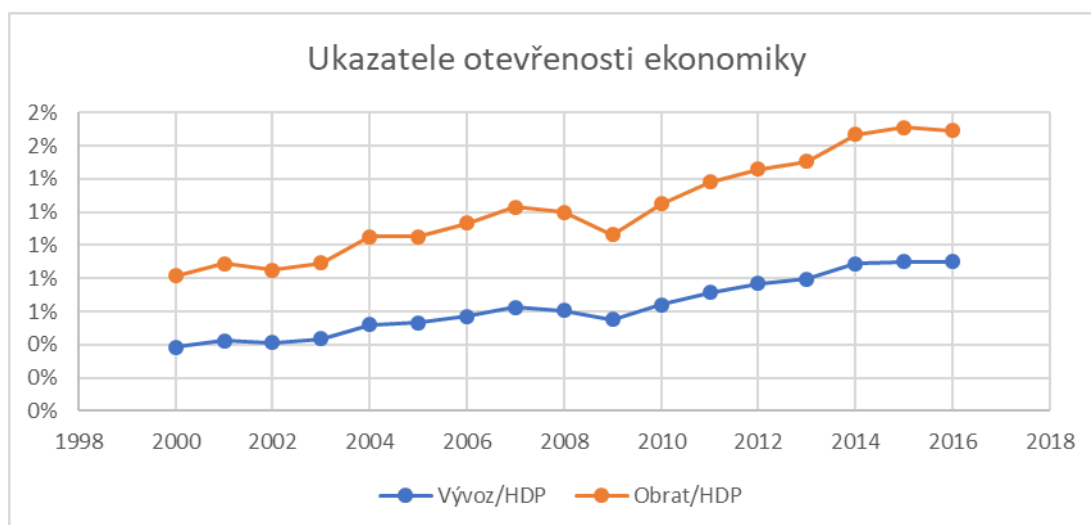
Tabulka 8. Ukazatele otevřenosti ekonomiky

Období	Vývoz/HDP	Dovoz /HDP	Obrat/HDP
2000	0,36	0,36	0,72
2001	0,38	0,39	0,77
2002	0,38	0,40	0,78
2003	0,40	0,42	0,82
2004	0,49	0,51	1,00
2005	0,55	0,54	1,09
2006	0,59	0,56	1,15
2007	0,62	0,60	1,22
2008	0,63	0,61	1,23
2009	0,59	0,57	1,16
2010	0,67	0,64	1,30
2011	0,72	0,67	1,38
2012	0,75	0,69	1,44
2013	0,76	0,69	1,45
2014	0,80	0,74	1,55
2015	0,81	0,76	1,56
2016	0,82	0,76	1,58
2017	0,84	0,77	1,61

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Dle grafu je vidět, že podíl vývozu na HDP a obratu na HDP dynamicky roste, přibližuje se k hodnotě 2, což je dobrý trend v případě, že chceme dosáhnout plné otevřenosti ekonomiky. Tento ukazatel je tedy dost vysoký na to, abychom mohli českou ekonomiku zařadit do skupiny zemí s velmi otevřenou ekonomikou, viz graf č. 26.

Graf 26. Ukazatele otevřenosti ekonomiky

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Na míru otevřenosti je dobré pohlédnout v kontextu mezinárodního srovnání. Mezi ukazateli otevřenosti, tedy podílu vývozu na produkci a HDP, je evidentní závislost (viz graf č.24), ale řazení zemí je v obou situacích mírně odlišné. Jedná se o to, že v různých zemích se někdy i výrazně liší jednotlivé podíly přidané hodnoty, a tedy i HDP, na produkci. Což mimo jiné závisí na odvětvové struktuře, kdy služby mají větší podíl přidané hodnoty na jedné jednotce produkce než průmysl. Z čehož vyplývá, že země s vysokým podílem služeb na HDP mají poměr HDP k produkci vyšší než ostatní země, které jsou tak závislejší na výkonnosti průmyslu.

Významná je také pozice státu v globálním produkčním řetězci. Existují země s vysokým obratem zahraničního obchodu, avšak přidaná hodnota vytvořená v tuzemské ekonomice je poměrně nízká. Příkladem těchto zemí s relativně nízkým poměrem HDP k produkci jsou Česká republika s 39 %, i Slovensko s 43 %, zatímco ve Francii je 55 % a na Kypru, kde služby dominují sektoru národního hospodářství, dokonce 68 %. (SOJKA, 2009, s.292).

Díky provedeným devalvacím je koruna podhodnocena. Důsledkem podhodnocení koruny je, že zahraniční konkurence mají relativně znevýhodněnou pozici na českém trhu, a naopak čeští exportéři se mohou snáze uplatňovat na zahraničních trzích.

Za významné pozitivum pro nárůst vývozu a výroby, vývozci vnímají režim intervencí České národní banky oproti posílení koruny vůči euru. Národní banka České

republiky intervencemi udržovala kurz nad 27 korunami za euro od listopadu 2013. Pokud by ČNB neintervenovala v tu dobu kurz, tak by se stále držel na tehdejších 25,7 koruny za euro, tudíž by čeští exportéři přišli o hodně velkou část exportu.

Podle Asociace exportérů intervence na oslabování koruny umožnily vývozcům početné investice i růst mezd zaměstnanců. Díky intervenci v tomto období klesl počet nezaměstnaných o 177.000 osob, z toho na ovlivňování intervencí připadlo nejméně 27.000. Kromě slabé koruny českým exportérům v tomto období také obzvlášť pomáhalo oživení trhu v Německu.

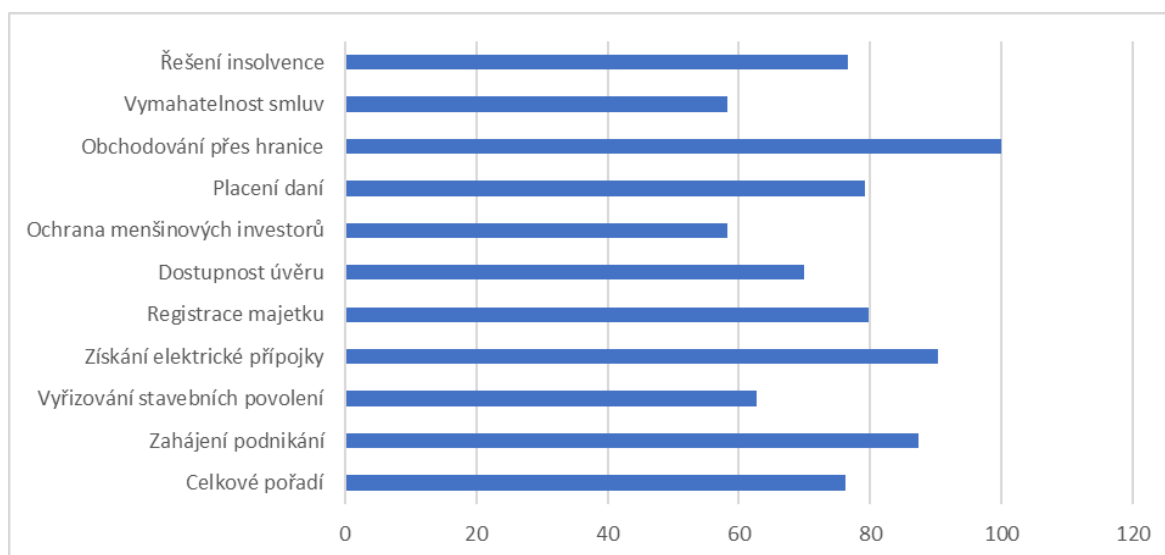
7.3 Hodnocení konkurenceschopnosti

Česká ekonomika obdržela reputaci jako kvalitní výrobní základna pro společný evropský trh, kde se zakotvila mezi nákladově dražšími zeměmi západní Evropy a mezi rozvíjející se ekonomiky. I v období restrukturalizaci mezi roky 2000–2017 ČR udržovala vysokou zaměstnanost v průmyslu. Zaměstnanost byla podporována přímými zahraničními investicemi výrobního typu. Průmyslová specializace byla základním zdrojem vysokého ekonomického růstu ve zkoumaném období. Během posledních let díky pokroku technologie a globalizace ekonomiky se prostor mezi státy produkujícími levnější produkci s nižší kvalitou a nákladově dražšími státy začíná zužovat. Příčinou je zaprvé růst cen v České republice a zadruhé snížení poměru mezi výrobními náklady a kvalitou v ostatních zemích Evropy a Asie.

Česká republika zlepšila svou pozici v hodnocení konkurenceschopnosti (dle The Global Competitiveness Report 2017), umístila se na 31 pozici ze 137 hodnocených zemí, navíc si naše republika zlepšila DTF score. Všeobecné makroekonomické prostředí, vývoj na finančním trhu, zdravotnictví, vzdělávání, sociální oblast – to jsou oblasti, ve kterých ČR převyšuje další srovnatelné státy, prospívá a nemá zásadní problémy. Ale ČR se nachází za průměrem zemí EU i severoamerických států v oblasti inovací, konkurenceschopnosti institucí a v infrastruktuře. Protože vysoká vládní regulace a nízká účinnost právní sféry snižují efektivitu vládního sektoru. ČR má také dlouhodobě špatnou pozici v oblasti kvality dopravní infrastruktury.

Pro rozvoj konkurenceschopnosti je velice důležitá kvalita podnikatelského prostředí. Pozitivem je poměrné zlepšení v kategorii koeficientu EDF (Měřicí Obchodní řád, Ease of doing business) v porovnání s ostatními zeměmi ve střední Evropě, viz graf č. 27.

Graf 27. Dosažená úroveň ČR v kvalitě podmínek pro podnikání, v procentech

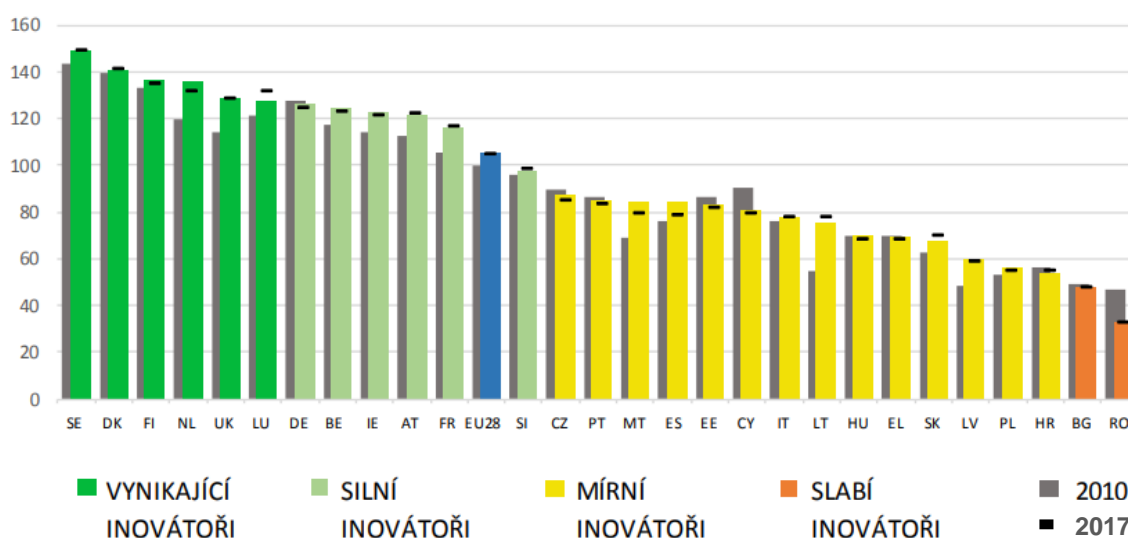
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z webu MPO

V současné době je táhnoucím motorem ekonomiky České republiky průmyslová specializace a s ní spojená řada komerčních služeb. Menší část ekonomiky zastupují znalostně intenzivní služby, ve kterých se ve vyspělých ekonomikách koncentruje velká část inovací. Tyto stránky je zapotřebí v ČR rozvíjet.

Pozitivním příkladem v ČR mohou být IT a softwarové služby, významné v pro růst ekonomiky, kdy mají vliv i na exportní výkonnost. Nejvyšší přidanou hodnotu přináší aktivity, které se nejčastěji realizují na počátku a na konci produkčního řetězce. Pro českou ekonomiku je zapotřebí iniciovat vznik těchto aktivit nebo je do státu přilákat a dále rozvíjet.

Evropská komise nedávno zveřejnila dokument, ve kterém zdůraznila, jak se zvyšuje inovační výkonnost Evropské unie, ale je zapotřebí další snahy, aby byla Evropa globálně konkurenceschopná. Na základě průměrného bodu výkonnosti vypočteného dle ukazatele souhrnného inovačního indexu byly členské státy seřazeny do čtyř různých výkonnostních skupin, které jsou zobrazeny v grafu č. 28 dle barvy. ČR se nachází za průměrem EU po Slovinsku (Evropská komise, dostupné online).

Graf 28. Výkonnost inovačních systémů členských zemí EU v roce 2017

Zdroj: Evropská komise – Tisková zpráva: Evropský srovnávací přehled inovací 2017: Evropa musí zvýšit svůj inovační náskok

Předpokladem pro úspěch je harmonický systém na podporu inovací, který spojuje vhodnou míru soukromých a veřejných investic, účinná inovační partnerství firem s akademickým světem a také kvalitní vzdělanostní základ a kvalitní výzkum. Dle závěrů celounijního porovnání inovační výkonnosti vydaného Evropskou komisí je ČR poměrně silná, oproti průměru EU, a to v oblasti lidských zdrojů, financí, podpory a také privátních investic. Naopak slabá místa jsou ve sféře duševního vlastnictví, v oblasti otevřenosti a atraktivity výzkumných systémů.

Česká republika postupně zmírňuje výkonnostní mezeru za vyspělou Evropou. Z tohoto úhlu pohledu nyní dosahuje dodnes nejlepšího postavení, které bylo vyjádřeno HDP na 1 obyvatele (ve standardu kupní síly) na rovině cca 89 % průměru EU v roce 2017. Od vstupu do EU v roce 2004, kdy HDP na 1 obyvatele dosahoval 79 % průměru EU, Česká republika postoupila na 15. místo evropské osmadvacítky. Přeskočila nyní čtyři země: Portugalsko, Řecko, Slovinsko a Kypr.

Domácí ekonomika, malá a otevřená ekonomika, je velmi začleněná v globálních hodnotových řetězcích. Stoupající otevřenost české ekonomiky vyznačuje procento domácí přidané hodnoty, což se realizuje pro zahraniční poptávku, například z exportu zpracovatelského průmyslu, který obsazuje významný podíl v zahraniční poptávce.

Hlavním cílovým exportním trhem domácích exportérů je tradičně Evropská unie, kam odedávna míří více jak 83 % celkového vývozu. Podíl na vývozu do EU v čase je vcelku konzistentní, hodně závisí na ekonomickém výkonu jednotlivých států EU a také na poptávce po produktech produkovaných v ČR.

Vysoce aktivní bilance zahraničního obchodu k zemím EU je následkem umístění výrobních kapacit zahraničních společností do ČR. Kapacita na obsahování takových náročných zahraničních trhů spočívá v aktivitách lokalizovaných v zahraničí. Ve většině případů mluvíme o aktivitách řízených z ČR nebo naopak využívajících domácí schopnosti tyto trhy obsadit.

V posledních letech se daří obchodu ČR s různými vyspělými ekonomikami, čemuž napovídá rostoucí schopnost domácích firem obsazovat náročné cizí trhy i mimo EU. Avšak velikost zahraničního obchodu s jinými vyspělými ekonomikami mimo EU zůstává nízká. Příznivý vývoj obchodní bilance naznačuje přetrvávající cenovou konkurenceschopnost českých exportérů na zahraničních trzích. Nehledě na dlouhodobě posilující kurz koruny a sblížování mzdové úrovně nedochází u českých exportérů k nekontrolovanému zdražení domácích exportů z hodnoty posílení reálného efektivního kurzu koruny. Pokud reálný efektivní kurz české koruny postupně posiluje od roku 2015, stále se drží na nižších úrovních oproti reálnému efektivnímu kurzu v Německu. Naopak oproti ostatním státům z oblasti střední Evropy (Maďarsko, Polsko) je kurz domácí koruny mírně silnější. Vzhledem ke všem faktorům lze nadále očekávat postupné posilování rovnovážného reálného kurzu, jenž bude tlačit na zvyšování produktivity práce u českých producentů. V krátkodobém horizontu opuštění kurzového závazku, rychlejší zvýšení úrokových sazeb, společně s rychlým růstem mzdových nákladů může krátkodobě snížit cenovou konkurenceschopnost českých exportérů

7.4 Vliv vstupu České republiky do EU na otevřenost a vývoj ekonomiky

Na základě analýzy zabývající se mírou otevřenosti a vlivem vstupu ČR do EU na jejím vývoji je patrné, že členství v EU mělo významně pozitivní vliv na růst českého HDP. Vliv je nejvíce viditelný v období následujícím po vstupu ČR do EU. Od tohoto období česká ekonomika zřetelně rostla rekordním tempem. Období růstu však vystřídal

výrazný pokles, který kopíroval trend celosvětového hospodářského útlumu. Ačkoliv bylo období poklesu bolestivé, nevyhnula se mu takřka žádná členská země EU a ekonomický pokles by se zcela pravděpodobně dostavil i za situace, kdy by ČR nebyla součástí EU a je otázkou, zda by v takovém případě nebyl pokles výrazně bolestivější.

Míra otevřenosti před vstupem do EU se skoro nacházela na stejném úrovni bez žádných změn, ale po vstupu do EU se výrazně začala polepšovat.

Hlavními faktory zlepšení ukazatelů otevřenosti byly:

- příliv zahraničních investic,
- otevřenost v obchodních podmínkách,
- spolu s investicemi přicházejí do státu nové technologie
- přebíráme manažerské zkušenosti a novinky v řízení podniků
- se vstupem do EU pro ČR se otevřel přístup na nové trhy.

Jenom ekonomická krize pozastavila tento proces růstu, ale určitě česká ekonomika obdržela výhody ze vstupu do EU. Český úřad mohl využít ve svůj prospěch kladné stránky a nové možnosti, většinu také v podstatě plně využil.

Podíváme-li se na vývoj inflace ČR, můžeme konstatovat, že inflace zůstala po vstupu i v průběhu členství ČR v EU na relativně stabilní úrovni, která nemá tendenci poškozovat ekonomický vývoj, podnikatelské prostředí ani občany ČR ve smyslu výrazného zdražování zboží a služeb či ve smyslu znehodnocování úspor. Naopak, jestli členství ČR v EU mělo na inflaci nějaký vliv, byl tento vliv zcela jistě pozitivní.

Přínosy vstupu do EU:

- podpora ekonomického rozvoje
- zlepšení životních podmínek obyvatel
- ochrana práv a zájmů členských států a jejich občanů
- zachování míru a bezpečnosti jednotnou obranou politikou
- stabilní a vyvážené obchodní vztahy spolu s volnou soutěží

Česká republika je příjemcem značné podpory z evropských strukturálních a investičních fondů (ESI fondy) a do roku 2020 může získat až 23,8 miliardy EUR. To představuje zhruba 2 % ročního HDP v letech 2014 až 2017 a 40 % všech veřejných investic. Do 31. prosince 2017 bylo na projekty v zemi přiděleno odhadem 11 miliard EUR (46 % celkových prostředků), které mimo jiné zvýšily podporu inkluzivního vzdělávání v 76 % všech českých škol a téměř 1 700 výzkumných pracovníků může díky vyšším

soukromým investicím do inovací a výzkumu a vývoje využívat lepší zařízení výzkumné infrastruktury. V rámci projektů se také financovalo vytvoření 9 000 dalších míst ve školkách a 4 000 nových míst v systému infrastruktury pro péči o děti. V období 2014–2020 má být prostřednictvím finančních nástrojů poskytnuto přibližně 500 milionů EUR, tedy dvakrát více než v období 2007–2013.

Čerpání z Evropského fondu pro strategické investice (EFSD) v České republice se zvyšuje. K prosinci 2017 činil celkový objem schváleného financování v rámci EFSD 543 milionů EUR, které by měly vést k soukromým a veřejným investicím v celkové výši 2,4 miliardy EUR. V rámci této částky bylo doposud schváleno celkem sedm projektů ve složce pro infrastrukturu a inovace (včetně šesti nadnárodních projektů), a to s financováním z Evropské investiční banky v rámci fondu EFSD ve výši 99 milionů EUR. To by mělo podnítit investice ve výši zhruba 312 milionů EUR. V rámci složky pro malé a střední podniky bylo schváleno devět dohod s finančními zprostředkovateli. Financování z Evropského investičního fondu prostřednictvím EFSD zde činí 445 milionů EUR, což by mělo mobilizovat celkové investice přibližně ve výši 2,1 miliardy EUR. Očekává se, že této podpory bude moci využít téměř 13 500 malých nebo začínajících podniků

7.4.1 Čistá pozice České republiky vůči rozpočtu EU

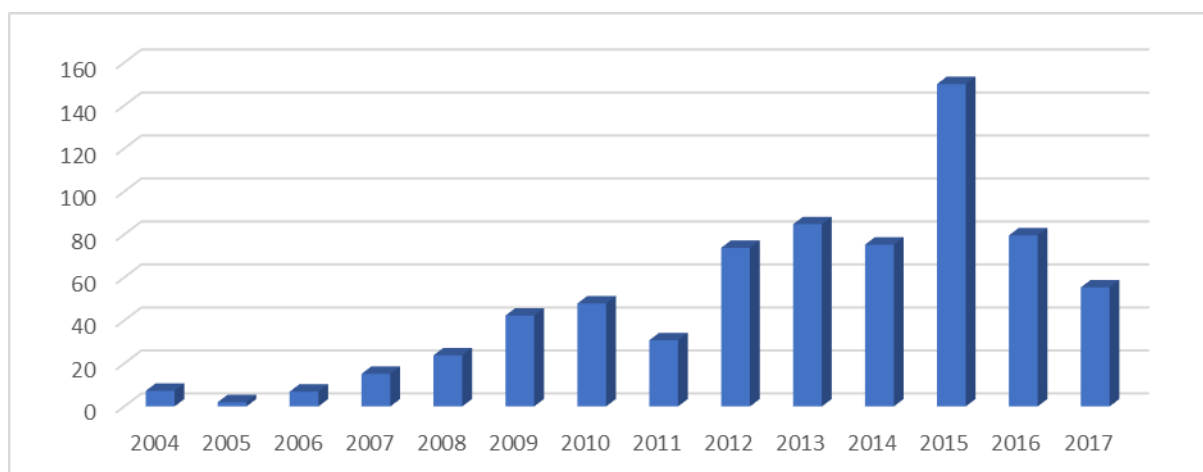
Během celého roku 2017 přijala Česká republika z rozpočtu EU dotace ve výši celkem 97,9 mld. Kč a zároveň odvedla do evropského rozpočtu 42,4 mld. Kč (Dle Ministerstva financí České republiky).

Česká republika tak za rok 2017 přijala o 55,4 mld. Kč více, než odvedla do rozpočtu EU. Výsledné snížení čisté pozice ČR v roce 2017 v porovnání s předchozími lety je způsoben především tím, že v letech 2015 a 2016 se silně koncentrovaly platby z již dočerpávaného programového sedmiletého období 2007-2013. Zatímco v roce 2017 již převládající většinu příjmů z EU tvořily právě příjmy z nově nabíhajícího programového období pro roky 2014-2020. Níže vývoj čisté pozice za jednotlivé roky ČR prezentuje graf č. 29 (data MFČR, dostupné online).

Česka republika od vstupu do EU v den 1. května 2004 až do 31. prosince 2017 podle dat Ministerstva financí zaplatila do rozpočtu EU 515,8 mld. Kč ale oproti tomu získala 1,211 bil. Kč (graf č.29). Ve vztahu k evropskému rozpočtu Česka republika má kladné saldo čisté pozice, což souhrnně dosáhlo 695,5 mld. Kč.

Graf 29. Vývoj čisté pozice ČR vůči rozpočtu EU v letech 2004-2017, mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Celkově kladnou čistou pozicí domácí ekonomiky k evropskému rozpočtu podporují příjmy ze strukturálních fondů a od Společné zemědělské politiky EU a také příjmy ze Fondu soudržnosti. Dlouhodobý postupný nárůst příspěvků ČR reflektuje jak rostoucí míra rozpočtu EU, tak i dlouholeté posilování hospodářské vyspělosti ČR v rámci EU.

Finanční podpora je jen jednou z výhod členství v EU. Druhou výraznou a významnou výhodou je bezcelní, jednotný trh, k němuž má Česká republika díky členství v EU volný a neomezený přístup. I díky tomuto volnému prostoru může Česká republika, která je mimořádně hodně orientována na vývoz a zahraniční obchod, profitovat z čistého vývozu. O významu vývozu z České republiky svědčí jeho hodnota, která představuje bezmála 4 biliony korun ročně. Právě možnosti jednotného trhu a členství v EU je základním důvodem pro většinu zahraničních investic, které se v české zemi v minulých letech realizovaly.

ČR také spolu s EU dostává výhody z dohod o volném obchodu, které by samostatně nedostala vůbec, nebo s horšími podmínkami. Dohody o volném obchodu spočívají v tom, že se smluvní strany zavazují výrazně liberalizovat obchod mezi sebou. To v praxi znamená odstranění takových překážek, jako jsou například cla. Jako příklad můžeme uvést nejvýznamnější dohodu z posledních let – mezi EU a Japonskem, 97 % vývozu z EU bude bezcelních, u zbytku bude možné zavést nižší celní sazbu. Zjednoduší

se také například vývoz českého piva. Na Japonsko se budou rovněž vztahovat mezinárodní standardy pro motorová vozidla, zdravotnické prostředky i jiné výrobky, což zajistí rovné podmínky pro české výrobce. Přínos každé jednotlivé dohody pro Českou republiku se liší v závislosti na objemu obchodu. Zatímco například dohoda s Kanadou a plánované dohody s Vietnamem a Singapurem znamenají jen malý přínos (ale poskytují možnost využít potenciál zahraničních trhů v budoucnu), dohody s Kolumbií a Peru zvýší český vývoz o 12 %.

Česká republika by nebyla sama pravděpodobně schopná si vyjednat dobré podmínky, jelikož EU jako celek má větší váhu, ale hlavně protože si zástupci třetí země uvědomují, že se jim dohodou otevírá trh 27 zemí s téměř 500 miliony obyvatel, a jsou proto ochotni vyjednávat a činit i jisté ústupky.

Pokud by fungoval jiný scénář, kde by Česká republika stála zcela mimo Evropskou Unii i celý její vnitřní trh, stav by byl podle ekonomů ještě horší. Podnikatelé v ČR by ztratili bezbariérový přístup na vnitřní trh EU, kam směřuje až 80 % českého vývozu. Pokud by Česká republika stála mimo vnitřní trh EU tak by se snížila přitažlivost ČR pro zahraniční investory mimo EU.

7.4.2 Další výhody členství republiky v EU

Studium. Volný pohyb po EU se vztahuje mimo jiné i na studenty. Studenti se tak mohou hlásit ke studiu na jakoukoliv školu, kam budou chtít, v rámci celé Evropské unie. Jsou stejné podmínky pro studium pro všechny. Prostřednictvím výměnných a stipendijních programů EU podporuje výměnu studentů a učitelů. Započítává se doba studia a jsou mezi zeměmi vzájemně uznávány akademické diplomy. Evropská unie umožnila také mimouniverzitní odborné vzdělávání a vzájemné výměny instruktorů a praktikantů mezi státy.

Velkou výhodou členství je právě uznávání profesní kvalifikace ve veškerých zemích Evropské unie. V době před touto situací, kvůli existujícím rozdílům ve vzdělávacím systému a přípravě na zaměstnání, při přesunu do odlišného členského státu mohly vzniknout problémy. Členské státy se proto domluvily na hromadných standardech vzdělání u jednotlivých profesí, například: lékař, farmaceut, zubní lékař, veterinář, porodní asistentka, všeobecná zdravotní sestra, právník, architekt. Lidem

kvalifikovaných v této profesi v tuzemském státě je automaticky uznána kvalifikace v ostatních členských státech. Stačí pouze předložit diplom.

Ostatní povolání mají založeno uznávání kvalifikací na pouze důvěře, ale v harmonii s principy mezinárodního práva. Ucházení se o práci v určitém povolání by mělo směřovat na příslušný úřad společně s potvrzením o dosažené praxi. Pak úřad rozhodne, jestli toto dosažené vzdělání a praxe dostatečné a opravňuje tak uchazeče k výkonu práce ihned nebo je potřeba splnit dodatečné zkoušky nebo navštěvovat v daném státě doplňující praxi pod dohledem.

Zaměstnání. Evropská unie poskytuje volný pohyb pracovníků a přístup na trhy práce členských států. I přes opatření mají naši občané upřednostnění před pracovníky ze třetích zemí. Díky přílivu zahraničních investic poklesla nezaměstnanost v ČR. Navíc ti, kteří jsou nezaměstnaní, se mohou ucházet o práci v jakékoliv z členských zemí EU. Podpora v nezaměstnanosti se z České republiky převede nejvýše na 3 měsíce do státu, v němž se o práci uchází. Podmínkou je vedení nezaměstnaného v přehledu na úřadu práce nejméně 1 měsíc předtím v ČR.

7.5 Predikce dalšího vývoje dvou ekonomik

Predikovat ekonomické ukazatele je dost obtížné. Lze říci, že žádná následná statistika neseď přesně dle prognózy. Lze predikovat ukazatele jenom za stejných podmínek, a to takových, kdy v predikovaném období nepříjde krize nebo jiné nepředvídatelné faktory, sankce, války a další. ČNB, Statistický úřad, ECB, OECD a řada dalších institucí nedokážou v prognóze odhadnout přesný počátek recese (nebo expanze), ale je zajímavé prozkoumat vývoj ukazatelů za obdobných podmínek. Prozkoumáme vývoj ekonomiky během dalších pěti let, v období 2018-2022.

7.5.1 Predikce Česko

Zklidnění a prosperita. Těmito slovy by se dal ve zkratce popsat vývoj ve světě v roce 2017. Zmenšilo se geopolitické zlo. Situace na Blízkém východě se pozvolna stabilizovala a ani v jiných místech ve světě nevzniklo významné ohnisko problému, jež by mohlo ovlivnit finanční trhy a tím pádem světovou ekonomiku.

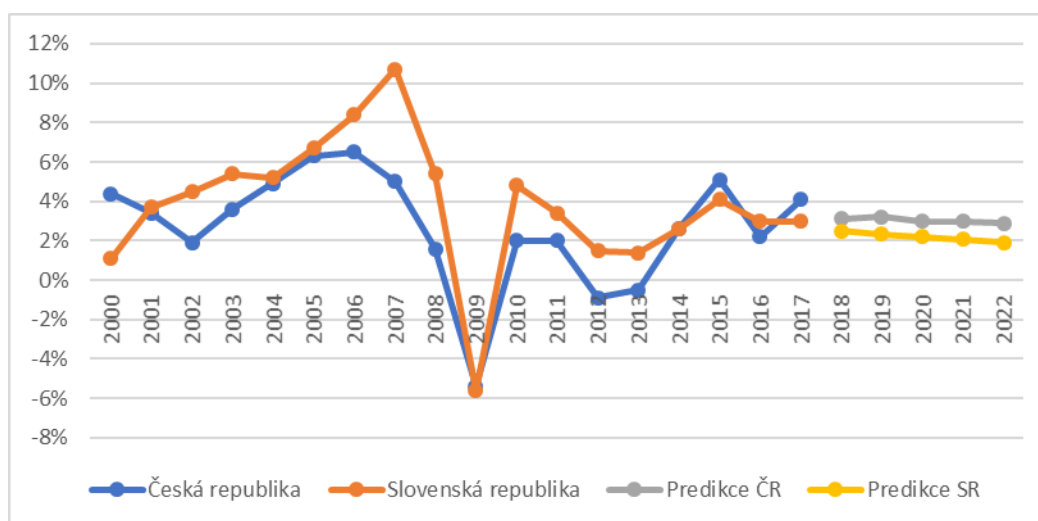
Tempo růstu světové ekonomiky by se mělo zachovat na 3,5 %. Snížením geopolitických rizik, klidem na finančních trzích, stálými relativně nízkými cenami

komodit a uvolněním měnových politik ve vyspělých zemích došlo k tomu, že postup růstu globální ekonomiky byl rychlejší, z 3 % v roce 2016 na 3,5 % v roce 2017. Zásahu na tom mělo zejména zrychlení růstu USA a Evropy, dále pak konec recese v Rusku. Proto období 2018-2022 lze předpokládat ve světle příznivého ekonomického vývoje. Rovnoměrně rozložený růst a vyšší investiční aktivita nejsou špatným základem pro pokračování ekonomického růstu.

Pro období 2018-2022 se očekává mírné zvolnění tempa růstu v důsledku vyčerpání stávajících kapacit. Pokud se růst udrží blízko 3 %, bude se mluvit o dobrém výkonu. Ale vzhledem k přehřívání české ekonomiky mírné zpomalení HDP je žádoucí.

V dalších letech je v Česku očekávané poměrné zpomalení růstu HDP na 2,9 %, graf č. 30. Hlavními předpoklady by mohl být růst HDP eurozóny o 1,6 % nebo pokračující zvyšování úrokových sazeb a slabě negativní fiskální impuls. Stejně jako v minulých letech bude pohonným motorem pro růst HDP domácí poptávka a soukromé investice. Příspěvek čistého exportu by při rychlejším růstu dovozu, než vývozu měl být záporný.

Graf 30. Predikce vývoje HDP ČR a SR, % změna

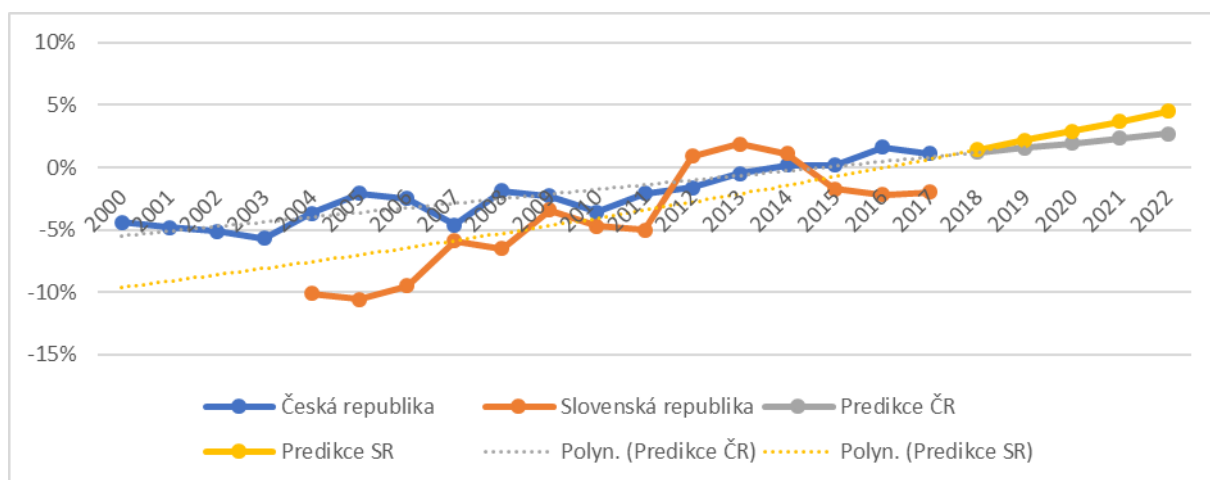
Zdroj: Vlastní zpracování

Z pohledu vnější stability stále platí, že domácí ekonomika se pohybuje v bezpečných hranicích ve všech klíčových parametrech. V letech 2018–2022 se očekává mírné poklesnutí přebytku obchodní bilance. Největším důvodem by mělo být zrychlení

růstu domácí poptávky oproti zahraniční poptávce. Domácí poptávka by měla vzrůst o 3,4 % a efektivní zahraniční poptávka o 2,2 %.

Posílení kurzu koruny bude mít vliv na zlepšení směnné relace, ale přece zároveň také na pokles konkurenceschopnosti domácí produkce. Kombinace posilování nominálního kurzu české koruny a rychlého navýšení mezd povede k velkému posílení reálného směnného kurzu. Přebytek u běžného účtu platební bilance pak může dosáhnout od 1,0 do 2,5 % HDP (graf č. 31).

Graf 31. Predikce bilance běžného účtu, % HDP

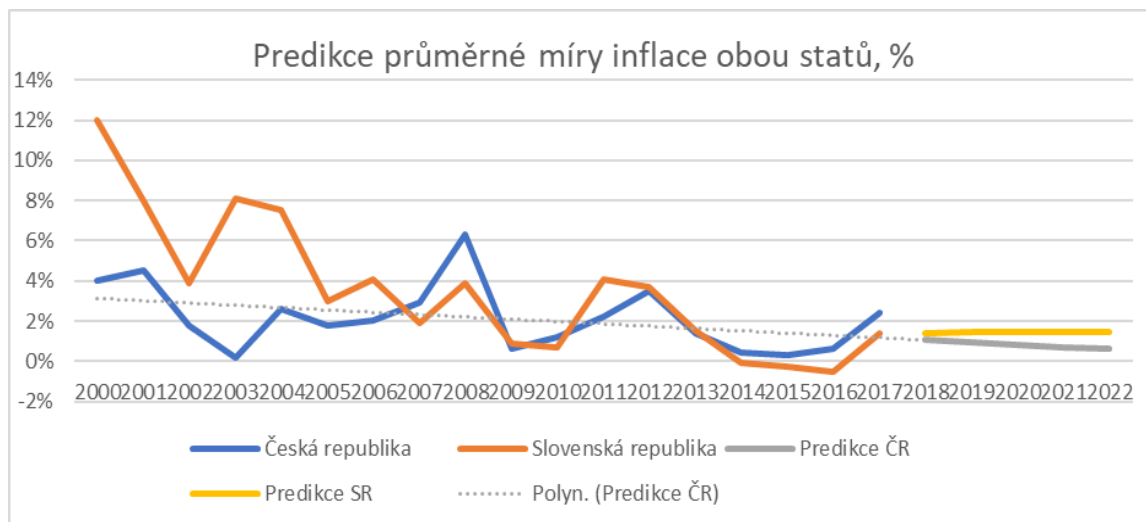

Zdroj: Vlastní zpracování

Posilující domácí poptávka a platová inflace budou mít klíčový vliv na vývoj produkčních a spotřebitelských cen i v roce 2018. Nicméně dalším důležitým faktorem je posilování kurzu koruny. Silnější kurz snižuje ceny dováženého zboží, současně vypadne z inflace následek jednorázového zvýšení cen, například v restauracích kvůli zavedení EET. Jestliže se zklidní ceny potravin a nepřijde nějaký další nákladový cenový šok, inflace by měla postupně klesat a to znamená, že po většinu roků 2018 a 2019 by se měla pohybovat pod dvou procentním inflačním cílem ČNB.

Průměrná míra inflace by měla zpomalit na začátku na 2,1 % a dále – pod 2 % do roku 2022. Zpomalení může přispět protiinflační efekt posilujícího měnového kurzu, proinflačně však na druhou stranu budou působit domácí poptávkové tlaky. V roce 2020 a 2021 by měla být inflace kolem 1,9 %.

Graf 32. Predikce průměrné míry inflace obou zemí

Zdroj: Vlastní zpracování

7.5.2 Predikce Slovensko

U Slovenské ekonomiky se může předpokládat mírně horší výhled růstu domácí ekonomiky na další čtyři roky. Důvodem je slábnoucí zahraniční poptávka a vývoj u klíčových obchodních partnerů Slovenska. Slovenská ekonomika by měla nadále růst, ale pomalejším tempem. Odhad růstu HDP v roce 2018 činí 4,2 %, v roce 2019 má dosáhnout 4,5 % a v roce 2020 pak 3,9 %. Tahounem růstu by kromě spotřeby domácností měl být i export díky produkci čtvrté automobilky (Jaguar Land Rover).

Problémem slovenské ekonomiky je její přehřívání, neboť nominální mzdy rostou rychleji než produktivita práce, a to zhruba od roku 2014. Každoročně se tento problém zvyrazňuje. Tento stav způsobuje situace na trhu práce. Firmy mají problém najít kvalifikované zaměstnance a lákají je stále vyššími mzdami. V delším horizontu může kvůli přehřívání ekonomiky dojít ke ztrátě konkurenceschopnosti země, což má za následek zpomalení růstu.

Výkonnost slovenské ekonomiky by se měla zvyšovat na základě nárůstu agregátní poptávky i v rámci krátkodobé prognózy. Přitom je však možné, že tempo růstu agregátní poptávky se zvolní, a to zejména slabším růstem vnější poptávky. Je možno rovněž předpokládat, že v souvislosti se snahou udržet deficit veřejných financí na projektované rovině se zpomalí zvyšování poptávky veřejného sektoru Slovenska. Růst výkonnosti

ekonomiky může být analogicky jako v předchozích letech většinově založen hlavně na domácí poptávce, mezitímco příspěvek čistého vývozu by měl být neutrální.

Relativně vysoký růst výkonnosti slovenské ekonomiky by měl mít pozitivní vliv na trh práce, tedy růst celkové zaměstnanosti ve slovenské ekonomice by měl pokračovat.

8 Shrnutí

Obě ekonomiky prošly za uplynulých 18 let mimo růstu také obdobím stagnace, párkrát se dostaly i do recese. ČR se přitom s poklesem HDP potýkala vícekrát a propad českého HDP byl také větší než na Slovensku. Přitom Slovensko v roce 2007 zažilo i dvouciferný růst HDP, a to o 10,8 %. Česká ekonomika stoupala nejrychleji o 7,1 % v roce 2006.

V letech 2000–2017 byl vysoký schodek běžného účtu České republiky, způsobený deficitem obchodní bilance, kompenzován přílivem zahraničního kapitálu. Proexportní charakter investic vedl k překlopení zboží obchodní bilance do kladných čísel (od roku 2005). Běžný účet však nadále zůstával v záporných číslech, zejména kvůli záporné bilanci důchodů (odliv dividend, reinvestovaný zisk). Díky rostoucí bilanci obchodu se zbožím a službami je běžný účet od roku 2014 v přebytku. Příliv zahraničního kapitálu byl jednou z hlavních příčin růstu zahraniční zadluženosti.

Z dat je patrné, že posilující koruna v Česku má pevný vliv na zahraniční obchod. I přes to běžný účet zůstal v roce 2017 v přebytku 63,4 mld. Kč, což je o 10,8 mld. Kč více než v předchozím roce 2016. Sílicí koruna není žádána českými exportéry, protože oni nadále nebudou mít možnost posilovat svou konkurenceschopnost prostřednictvím redukce cen. Naopak se budou muset zaměřit se na zvyšování kvality výrobků.

Míra inflace se v těchto dvou zemích po rozdělení výrazně odlišovala, někdy až o deset procentních bodů. Častěji byla inflace nižší v ČR. Poměry na Slovensku začala výrazně měnit k lepšímu vstup země do EU a následující zavedení eura. V minulých třech letech se Slovensko, na rozdíl od České republiky, potýká s mírnou deflací.

Mzdy v zaměstnání byly po celé období samostatnosti vyšší v České republice, v posledních letech však slovenské platy na ty české nominálně dotahují. Za rok 2017 dosahovala slovenská průměrná hrubá mzda 90 % české, ještě před deseti lety dosahoval průměrný slovenský plat tři čtvrtiny toho českého. Okolo této úrovně se slovenská průměrná mzda pohybovala dlouhodobě, začala se přibližovat české poté, co na Slovensku zavedli euro.

Ohledně nezaměstnanosti, pocítilo tento problém v minulosti právě mnohem silněji Slovensko, přestože i v ČR jsou regiony, kde počet lidí bez práce převyšuje. Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla naměřena v obou zemích na začátku století, kdy se na Slovensku blížila 20 % a v České republice překročila 8 %. Ke konci roku 2017 je nezaměstnanost v obou zemích na historicky nejnižší úrovni, ačkoliv na Slovensku je v tomto případě nezaměstnanost více než dvojnásobná oproti České republice.

Během let 2000 a 2017 státní dluh u obou zemí většinou rostl, přitom Slovensko bylo trvale více zadluženější ve srovnání s Českou republikou. Státní dluh u každé země vzrostl i v absolutních číslech, a to z jednotek miliard eur v roce 2000 až na více než 40 miliard u SR a téměř 65 miliard u ČR v roce 2017.

Celkové hodnocení predikce české ekonomiky a slovenské ekonomiky pro roky 2018-2022 je pozitivní. HDP bude růst poměrným tempem a umožní pokročit v konvergenci k vyspělejším zemím. Česká republika by se měla dostat na 92 % průměru EU měřeno HDP na obyvatele v paritě kupní síly.

U běžného účtu platební bilance predikujeme pohybování v mírném přebytku. Také veřejné finance lze při současných parametrech fiskální politiky považovat za dlouhodobě udržitelné. Nicméně přibývá známek z přehřívání ekonomiky. Ceny nemovitostí rostou dvouciferným tempem a nejrychleji v Evropě. Velmi nízká nezaměstnanost a pokračující růst poptávky po práci ze strany firem vyvolaly ke zrychlení růstu mezd, které převyšuje růst produktivity a není dlouhodobě udržitelné.

V dalších letech lze očekávat zpomalení hospodářského růstu kvůli nižšímu růstu poptávky v zahraničí a dopadu silnějšího devizového kurzu, a také vyšších úrokových sazeb. Očekávám zvýšení HDP o 2,9 % u ČR i zvýšení HDP o 4 % u SR.

Na základě analýzy zabývající se mírou otevřenosti a vlivem vstupu ČR do EU na jejím vývoji je patrné, že členství v EU mělo významně pozitivní vliv na růst českého HDP. Vliv je nejvíce viditelný v období následujícím po vstupu ČR do EU. Od tohoto období česká ekonomika zřetelně rostla rekordním tempem. Období růstu však vystřídal výrazný pokles, který kopíroval trend celosvětového hospodářského útlumu. Ačkoliv bylo období poklesu bolestivé, nevyhnula se mu takřka žádná členská země EU a ekonomický pokles by se zcela pravděpodobně dostavil i za situace, kdy by ČR nebyla součástí EU a je otázkou, zda by v takovém případě nebyl pokles výrazně bolestivější.

Míra otevřenosti před vstupem do EU se skoro nacházela na stejném úrovni bez žádných změn, ale po vstupu do EU se výrazně začala polepšovat. Hlavními faktory zlepšení ukazatelů otevřenosti české ekonomiky jsou příliv zahraničních investic, otevřenost v obchodních podmínkách, výměna moderními technologiemi, změny v řízení podniků, a také přístupy na nové trhy.

9 Závěr

Z platební bilance je zřejmé, že z České republiky odchází velké množství kapitálu do jiných zemí. Přímé investice nabývají záporné hodnoty 137,1 miliard korun. Docela nevyhovující je situace u reinvestice zisků v roce 2017, kdy pasiva převyšují aktiva o bezmála 107 miliard korun, což představuje silné zhoršení oproti roku 2016. Chybějící kapitál zpomaluje rychlost, kterou ČR dohání země západní Evropy.

Český HDP spočítaný na jednoho obyvatele v roce 2017 dosáhl 90 % průměru EU. To znamená, že od roku 2000 si tak Češi polepsili o 12 %. Je třeba říct, že Slovensko dohání Evropu značně rychleji, za stejnou dobu zvedlo se o 29 bodů. Výchozí pozice Slovensko mělo mnohem horší, HDP na jednoho obyvatele proto v roce 2017 dosáhl jen 79 % průměru EU, dle dat ČSOB.

Česko i Slovensko v roce 2004 společně vstoupily do EU. Po pěti rocích ale se jejich cesty znovu rozdělily. Na začátku globální finanční krize se Slovenská republika rozhodla stát se součástí eurozóny a přijmout jednotnou evropskou měnu. Ani za okolností extrémního vnějšího ekonomického presu, kterému byly ekonomiky podrobeny na přelomu prvního a druhého desetiletí tohoto století, se nijak nepotvrdilo, že by přecházení na euro, ale i setrvání u koruny, znamenalo pro jednu z ekonomik garantovanou a nezpochybnitelnou konkurenční výhodu při hospodářském růstu.

Společné kořeny slovenské a české ekonomiky se ukazují nejzřetelněji v závislosti na automobilovém průmyslu. Ročně se v obou zemích vyrobí víc než milion vozů, což v součtu je 13 % výroby aut v celé EU. V přepočtu na obyvatele obě země jsou ve světě na prvních dvou příčkách, kdy Slovensko je první.

Jednou z mála velkých rozdílností je situace na pracovním trhu. Diference mezi nezaměstnaností v ČR a na Slovensku vždy činila nejméně 4 procentní body. Česká nezaměstnanost je současně u historického dna, na Slovensku však dosahuje 7,4 %. ČR naposledy tuto míru nezaměstnanosti zažilo před osmi lety.

Česká ekonomika se vyvíjela dobrým trendem. Dokonce poslední leta byly nejúspěšnější v její historii. Ale dle ekonomických cyklů tento trend nemůže trvat věčně. Bude dobře, jestli česká ekonomika dokáže udržet růst na poměrně stejném úrovni. V nejbližších letech očekáváme zpomalení ekonomiky. Ale v tomto období za zpomalením české ekonomiky nestojí žádné zásadní globální nebo vnitřní faktory. Hlavním faktorem je nedostatek pracovních a výrobních kapacit. Proto v situaci nízké nezaměstnanosti i

rekordního převisu volných pracovních míst nad počtem nezaměstnaných, můžeme očekávat dynamický růst mezd i v dalších letech. Má to i své kladné stránky: vývoj na trhu práce bude i nadále přispívat k růstu spotřeby domácností, příliv financí z fondů EU a potřeba zrychlení technologických inovací budou posilovat investiční výdaje firem. Kvůli posílení koruny může klesat export a zvyšovat se dynamika dovozu. Inflace by se měla udržet v cílovém pásmu. Měnově-politické sazby v příštích letech mohou růst nad 2 % úroveň.

Jedno z hlavních rizik pro ekonomiku Česka představuje závislost na evropských ekonomikách. Doporučuje se pokračovat v diverzifikaci, aby byla Česká republika zdatná využít příležitostí, které nabízejí v této době rozvíjející se ekonomiky, především v Asii.

Změny v další diverzifikaci by měly být provedeny, pokud je ekonomika v dobré kondici, a mohu říct, že nyní se nacházíme ve vhodné době. Tyto kroky by přispěly zahraničnímu obchodu a přílivu zahraničních investic. Jestliže má česká ekonomika růst nyníjším tempem i v budoucnu, je potřebné zaměřit se na oblasti s vyšší přidanou hodnotou. Podstatnou výzvou pro českou vládu bude realizovat cílevědomou obchodní a zahraniční politiku. To znamená chránit hospodářské zájmy státu, ale zároveň také podporovat iniciativy pro ulehčení a zjednodušení volného obchodu a také bránění omezování volného trhu. Česko je zaostřeno na technickou výrobu, je montovnou Evropy, proto se potřebuje zaměřit na větší podporu inovací. Také je nutno se zaměřit na odstranění složitého systému daní a dotací na trhu se zbožím, odstranění množství vládních regulací.

10 Seznam použitých zdrojů

1. BRČÁK, J., SEKERKA, B., STARÁ, D. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 9788073804923
2. ČERNOHORSKÝ, J., TEPLÝ, P. *Základy financí*. Praha: Grada. Základy financí, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3
3. FUCHS, K., TULEJA, P. *Základy ekonomie*. 2. rozšířené vydání. Praha: Ekopress, 2005. 347 s. ISBN 80-86119-74-2
4. HELÍSEK, M., ABRHÁM, J., PLCHOVÁ, B. *Česká republika a EU: ekonomika měna, hospodářská politika*. Praha: Krigl, 2010. ISBN 978-80-86912-39-4
5. HOLMAN, R. *Ekonomie*. Praha: C. H. Beck, 1999. 1. Vydání. ISBN 80-7179-2551.
6. LACINA, L. *Makroekonomie otevřené ekonomiky*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2001. ISBN 80-7157-488-0.
7. MAIER, K. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7
8. MANKIWI, G. N. *Principles of Economics. 2nd edition*. South-Western Educational Publishing, 2000. ISBN 978-0030259517.
9. MAREK, D., BAUN, M. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010. ISBN 978-80-87029-89-3
10. ROJIČEK, M., SPĚVÁČEK, V., VEJMĚLEK, J., ZAMRAZILOVÁ, E., ŽDÁREK, V. *Makroekonomická analýza – teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5858-9
11. SOJKA, M. *Česká ekonomika v evropských integračních procesech*. Brno: Doplněk 2009. ISBN: 978-80-7239-234-6
12. SAMUELSON, P. A.; NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1995, s. 287. ISBN 80-205-0494-X
13. SOUKUP, J. RATHOUSKÝ, B. *Znalostní ekonomika v České republice a Evropské unii*. Management Press, 2017 ISBN 978-80-7261-267-3.

Internetové zdroje

1. ASOCIACE EXPORTÉRŮ. Aktuální informace [online] Dostupné z WWW: <http://www.asociaceexporteru.cz/aktualni-informace/>

2. BANKOVNICTVÍONLINE.CZ Růst českého HDP se téměř zdvojnásobí v roce 2017, říkají analytici HSBC [online] Dostupné z WWW: <https://bankovnictvionline.cz/neprehlednete/rust-ceskeho-hdp-se-temer-zdvojnasobi-v-roce-2017-rikaji-analytici-hsbc>
3. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Vývoj platební bilance [online] Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/platebni_bilance_q/komentar.html
4. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Databáze [online] Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestu_id=34749&p_strid=ADF&p_lang=CS
5. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Statistika upřesňuje představy o otevřenosti české ekonomiky [online] Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/statistika_upresnuje_predstavy_o_otevrenosti_ceske_ekonomiky
6. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Hodnocení výkonnosti ekonomiky České republiky v širším kontextu [online] Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/36380891/320288-15a04.pdf/816555d4-aaea-4ab1-a1b2-192cef017f2f?version=1.0>
7. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Zahraniční obchod - prosinec 2017 [online] Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/zahranicni-obchod-prosinec-2017>
8. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Nezaměstnanost [online] Dostupné z WWW: <https://www.kurzy.cz/makroekonomika/%3E/A=1/>
9. CESKENOVINY.CZ Platební bilance ČR [online] Dostupné z WWW: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/platebni-bilance-cr-byla-loni-v-rekordnim-prebytku-63-4-mld-kc/1585194>
10. CESKENOVINY.CZ Slovensko dohání ekonomiku EU rychleji než Česko [online] Dostupné z WWW: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/csob-slovensko-dohani-ekonomiku-eu-rychleji-nez-cesko/1603301>
11. Country Data for: Czech Republic [online] Dostupné z WWW: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/CZ>.

12. DENIKN.CZ. Co může za nízkou produktivitu práce v Česku? Pracujeme stejně jako na Západě, ale levněji [online] Dostupné z WWW: <https://denikn.cz/28395/produktivita-prace-v-cesku/>
13. EKONOMICKYMAGAZIN.CZ. Platební bilance loni dosáhla rekordního přebytku od vzniku ČR [online] Dostupné z WWW: <https://www.ekonomickymagazin.cz/2018/02/platebni-bilance-loni-dosahla-rekordniho-prebytku-od-vzniku-cr/>
14. EUROSTAT. Národní účty a HDP [online] Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=National_accounts_and_GDP/cs
15. EURO.CZ. Česko loni přilákalo investice za 173 miliard [online] Dostupné z WWW: https://www.euro.cz/byznys/cesko-loni-prilakalo-investice-za-173-miliard-1399933#utm_medium=selfpromo&utm_source=euro&utm_campaign=copylink
16. EURACTIV.CZ. O tom, že se výhody EU nedají tak snadno odbýt [online] Dostupné z WWW: <https://euractiv.cz/section/all/opinion/jasnoveu-dil-7-o-tom-ze-se-vyhody-eu-nedaji-tak-snadno-odbyt/>
17. EURACTIV.CZ ČR získala díky vstupu do EU 3,1 bilionu korun [online] Dostupné z WWW: <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/studie-cr-ziskala-diky-vstupu-do-eu-31-bilionu-korun-011841/>
18. EVROPSKÁ KOMISE. Hospodářská soutěž. [online] Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/competition/consumers/why_cs.html
19. EVROPSKÁ KOMISE. Národní účty a HDP [online] Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=National_accounts_and_GDP/cs
20. EVROPSKÁ KOMISE. Zpráva o České republice 2018 [online] Dostupné z WWW: <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-country-report-czech-republic-cs.pdf>
21. EVROPSKÁ KOMISE. Srovnání inovační výkonnosti: Jak inovační je Česká republika? [online] Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/czech-republic/160720_srovnani_inovace_vykonnost_cs

22. EVROPSKÁ KOMISE. Country Data for: Czech Republic [online] Dostupné z WWW: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/CZ>.
23. EY [online] Dostupné z WWW: <https://www.ey.com/cz/cs/home>
24. FINANCE.CZ Sousedé, rosteš? Jak ČR obchoduje se svými sousedy? A jak jim roste HDP? Dostupné z WWW: <https://www.finance.cz/494179-rust-hdp-zemi-stredni-evropy/>
25. FINANCE.CZ Průmysl brzdí nedostatek pracovníků. Přesto vývoz přesáhne rekordní čtyři biliony Kč [online] Dostupné z WWW: <https://www.finance.cz/478805-vyvoz-z-cr/>
26. FINANCE.CZ Výhody vstupu ČR do EU [online] Dostupné z WWW: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/34998-vyhody-vstupu-cr-do-eu/>
27. FINANCEVPRAXI.CZ. Makroekonomie a ekonomická výkonnost [online] Dostupné z WWW: <http://www.financevpraxi.cz/makroekonomie-ekonomicka-vykonnost>
28. HISTORIE.CNB.CZ. Ekonomický vývoj na území České republiky [online] Dostupné z WWW: http://www.historie.cnb.cz/cs/menova_politika/prurezova_temata_menova_politika/1_ekonomicky_vyvoj_na_uzemi_ceske_republiky.html
29. INTERNACIONAL CHAMBER OF COMMERCE. ICC OPEN MARKETS INDEX 2017 [online] <https://iccwbo.org/publication/icc-open-markets-index-2017/>
30. INVESTICNIWEB.CZ. Platební bilance ČR byla loni v rekordním přebytku 63,4 miliardy korun [online] Dostupné z WWW: <https://www.investicniweb.cz/news-cr-platebni-bilance-2017/>
31. IROZHLAS.CZ. Míra nezaměstnanosti v Česku je nejnižší za posledních 22 let. Stejně je nejnižší z celé EU [online] Dostupné z WWW: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/rekordne-nizka-nezamestnanost-ceska-ekonomiky-ekonomicky-rust-kvalifikace_1807111553_per
32. KURZY.CZ. Z České republiky odtéká kapitál do zahraničí. Tuzemské ekonomice to škodí [online] Dostupné z WWW: <https://www.kurzy.cz/zpravy/445984-z-ceske-republiky-odteka-kapital-do-zahranici-tuzemske-ekonomice-to-skodi/>
33. MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Česká republika získala v roce 2017 z rozpočtu EU o 55,4 mld. Kč více, než zaplatila [online] Dostupné z WWW:

- <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2018/ceska-republika-ziskala-v-roce-2017-z-ro-30913>
34. MINISTERSTVO FINANCÍ. Čistá pozice ČR ve vztahu k rozpočtu EU: 2004–2017 [online] Dostupné z WWW: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/pozice-cr-vuci-rozpoctu-eu/2017/cista-pozice-cr-ve-vztahu-k-rozpoctu-eu-29359>
  35. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky (Národní RIS3 strategie) 2014–2020 (aktualizace 2018) [online] Dostupné z WWW: https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/2019/1/Narodni_RIS3_strategie_aktualizace_2018.pdf
  36. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. ČESKÁ EKONOMIKA 2016 [online] Dostupné z WWW: https://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/2017/4/Prezentace_03_2017_CZ_OR.pdf
  37. MIRAŠ. Mezinárodní obchod, protekcionismus [online] Dostupné z WWW: <http://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie-n08-mezinarodni-obchod.php>
  38. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. Makroekonomická databáze [online] Dostupné z WWW: <https://www.nbs.sk/sk/menova-politika/makroekonomicka-databaza/makroekonomicke-ukazovatele-graf>
  39. OFICIÁLNÍ PORTÁL PRO PODNIKÁNÍ A EXPORT. Hospodářská soutěž. [online] Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/faze-podnikani/provoz-podnikani/hospodarska-soutez.html>
  40. OPOJIŠTĚNÍ.CZ ČSÚ: Analýza ekonomického vývoje v roce 2017 [online] Dostupné z WWW: <https://www.opojisteni.cz/tema/csu-analyza-ekonomickeho-vyvoje-v-roce-2017/>
  41. PENIZE.CZ Nejen dražší hypotéky a prodělečné spoření. Důsledky vyšší inflace jsou tu [online] Dostupné z WWW: <https://www.penize.cz/inflace/337743-nejen-drazsi-hypoteky-a-prodelecne-sporeni-dusledky-vyssii-inflace-jsou-tu>
  42. STATISTIKAAMY.CZ. Odliv peněz z ČR je jeden z nejsilnějších v Unii [online] Dostupné z WWW: <http://www.statistikaamy.cz/2016/02/odliv-penez-z-cr-je-jeden-z-nejsilnejsich-v-unii/>

43. SVĚTOVÁ BANKA (The World Bank). Doing Business 2017 Equal Opportunity for All. [online] Dostupné z WWW: <http://www.doingbusiness.org/en/reports/global-reports/doing-business-2017>
44. SVĚTOVÁ BANKA. INDICATORS [online] Dostupné z WWW: <https://data.worldbank.org/indicator>
45. UNICREDITBANK.CZ. Analýza zahraničního obchodu České republiky: Rozhoduje poptávka po autech [online] Dostupné z WWW: https://www.unicreditbank.cz/content/dam/cee2020-pws-cz/cz-dokumenty-2017/obance/tiskove-centrum/analyza_zahranicniho_obchodu_v_CR_poptavka_po_autech_10_2018.pdf
46. ÚŘAD PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE ČESKÉ REPUBLIKY [online] Dostupné z WWW: www.uohs.cz
47. ZPRAVY.AKTUALNE.CZ. Prokletí české montovny: práce prudce zdražuje, zůstává však devátá nejlevnější v EU [online] Dostupné z WWW: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ceska-prace-prudce-zdrazuje-presto-zustava-devata-nejlevnejs/r~24df1faebdc211e890ecac1f6b220ee8/?redirected=1549878259>

11 Seznam tabulek

Tabulka 1. Faktory ovlivňující otevřenost ekonomik na straně exportu a importu	17
Tabulka 2. HDP České republiky od roku 2000 do roku 2017, mil. Kč.....	32
Tabulka 3. Vývoj meziročních indexů HDP Slovenské republiky od roku 2000 do roku 2017	42
Tabulka 4. HDP Slovenské republiky od roku 2000 do roku 2017, mil. eur.	42
Tabulka 5. Ukazatele otevřenosti ekonomiky Slovenské republiky.....	47
Tabulka 6. Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR	57
Tabulka 7. Vývoj bilance zahraničního obchodu ČR.....	64
Tabulka 8. Ukazatele otevřenosti ekonomiky.....	65

12 Seznam grafů

Graf 1. Indexy vývoje HDP	33
Graf 2. Tempo růstu HDP, spočítané výdajovou metodou.....	34
Graf 3. Tempo růstu reálného HDP, spočítané výdajovou metodou	34
Graf 4. Struktura výdajů na HDP, mil. Kč.....	35
Graf 5. Vývoj inflace za období 2000-2017	36
Graf 6. Míra nezaměstnanosti.....	37
Graf 7. Souhrnná produktivita práce.....	39
Graf 8. Hrubý disponibilní důchod ČR za období 200-2017, mld. Kč.....	40
Graf 9. Indexy vývoje HDP SR, 2000-2017	44
Graf 10. Průměrná roční míra inflace SR, 2000-2017 (% změna oproti předchozímu roku) ..	45
Graf 11. Míra nezaměstnanosti SR, 2000-2017 (%).....	45
Graf 12. Bilance běžného účtu SR, % HDP	46
Graf 13. Růst HDP obyvatele ČR a SR, řetězové objemy, procentní změna za předchozí období	49
Graf 14. Saldo zahraničního obchodu ČR a SR, 2000-2017 (mil. eur)	50
Graf 15. Průměrná roční míra inflace ČR a SR, 2000-2017 (%).....	51
Graf 16. Míra nezaměstnanosti ČR a SR, 2000-2017 (%).....	52
Graf 17. Bilance běžného účtu obou zemí, % HDP.....	53
Graf 18. Podíl dluhu na HDP obou zemí, % HDP.....	54
Graf 19. Čistý zahraniční dluh obou zemí, roční údaje, % HDP.....	55
Graf 20. Srovnání indexu spotřebitelských cen, roční průměrné indexy, 2015=100 %	55
Graf 21. Čistá mezinárodní investiční pozice s výjimkou nedefinovatelných nástrojů, % HDP	56
Graf 22. Komoditní struktura vývozu (přeshraniční statistika) k 31.12.2017	58
Graf 23. Komoditní struktura dovozu (přeshraniční statistika) k 31.12.2017	59
Graf 24. Země, se kterými má ČR největší schodky a přebytky bilance ZO	59
Graf 25. Platební bilance ČR, mil. Kč	61
Graf 26. Ukazatele otevřenosti ekonomiky	66
Graf 27. Dosažená úroveň ČR v kvalitě podmínek pro podnikání, v procentech	68
Graf 28. Výkonnost inovačních systémů členských zemí EU v roce 2017.....	69
Graf 29. Vývoj čisté pozice ČR vůči rozpočtu EU v letech 2004-2017, mld. Kč.....	73
Graf 30. Predikce vývoje HDP ČR a SR, % změna	76
Graf 31. Predikce bilance běžného účtu, % HDP	77
Graf 32. Predikce průměrné míry inflace obou zemí.....	78